

«CINE NE VA DESPĂRȚI
DE IUBIREA LUI CRISTOS?»

EXERCIȚIILE FRATERNITĂȚII
COMUNIONE E LIBERAZIONE

RIMINI 2013

«CINE NE VA DESPĂRȚI
DE IUBIREA LUI CRISTOS?»

EXERCIȚIILE FRATERNITĂȚII
COMUNIONE E LIBERAZIONE

RIMINI 2013

© 2013 Fraternità di Comunione e Liberazione
Traducere din limba italiană realizată de: Ruxandra Tîrean

Copertă: Giotto, *Cina cea de taină* (detaliu), Cappella degli Scrovegni, Padova

Vatican, 16 aprilie 2013

Don Julián Carrón

Președinte al Fraternității Comunione e Liberazione

Distinse Părinte,

Cu ocazia desfășurării anuale a Exercițiilor Spirituale ale Fraternității Comunione e Liberazione, care vor avea loc la Rimini, cu tema «Cine ne va despărți de iubirea lui Cristos?», în cadrul Anului credinței, Sfinția Sa, papa Francisc, dorește să le adreseze organizatorilor și numeroșilor participanți salutul său cordial și plin de bune urări. Exprimându-și aprecierea pentru lăudabila inițiativă pastorală, Sfântul Părinte vă dorește ca aceasta să trezească o reînnoită adevărată la Maestrul Divin și o conștientizare crescândă a faptului că Domnul e viu și merge alături de noi și, invocând asupra voastră numeroase haruri cerești, vă cere să îl amintiți în rugăciune și vă trimite din suflet, prin mijlocirea Fecioarei Maria, implorata binecuvântare apostolică, menită să obțină întotdeauna un prolific progres eclezial.

Cardinal Tarcisio Bertone, *Secretar de Stat al Sfinției Sale*

Vineri seara, 19 aprilie

La intrare și la ieșire:

Wolfgang Amadeus Mozart, Concert pentru pian și orchestră nr. 23 în la major, K 488

Wilhelm Kempff, pian

Ferdinand Leitner – Bamberger Symphoniker

Deutsche Grammophon

■ INTRODUCERE

Julián Carrón

Nu noi suntem cei care construiesc Biserica, «Biserica nu începe cu ceea ce „facem” noi»¹, ne-a amintit Benedict al XVI-lea. Nu activitatea noastră e cea care ne poate retrezi viața. De aceea, așa cum era pentru discipoli, și în cazul nostru, cei reuniți aici, în vederea începerii Exercițiilor noastre spirituale, ceea ce i se potrivește cel mai bine sărăciei noastre, incapacității noastre este faptul de a cere: să invocăm Spiritul astfel încât El să fie cel care ne retrezește, care retrezește toată dorința noastră, toată așteptarea noastră a persoanei lui Cristos.

Discendi Santo Spiritu

Salut pe fiecare dintre voi aici prezenți, pe toți prietenii care sunt în legătură directă cu noi din douăzeci și unu de țări și pe toți cei care vor participa la Exerciții în următoarele săptămâni.

Încep prin citirea telegramei Sfântului Părinte: «Cu ocazia desfășurării anuale a Exercițiilor Spirituale ale Fraternității Comunione e Liberazione, care vor avea loc la Rimini, cu tema „Cine ne va despărți de iubirea lui Cristos?”, în cadrul Anului credinței, Sfinția Sa, papa Francisc, dorește să le adreseze organizatorilor și numeroșilor participanți salutul său cordial și plin de bune urări. Exprimându-și aprecierea pentru lăudabila inițiativă pastorală, Sfântul Părinte vă dorește ca aceasta să trezească o reînnoită adeziune la Maestrul Divin și o conștientizare crescândă a faptului că Domnul e viu și merge alături de noi și, invocând asupra voastră numeroase haruri cerești, vă cere să îl amintiți în rugăciune și vă trimite din suflet, prin

¹ Benedict al XVI-lea, *Meditația Sfântului Părinte în cursul primei Congregații Generale, a celei de-a XIII-a Adunări Generale Obișnuite a Sinodului Episcopilor*, 8 octombrie 2012. [sursa: <http://www.ercis.ro/actualitate/viata.asp?id=20121041>]

mijlocirea Fecioarei Maria, implorata binecuvântare apostolică, menită să obțină întotdeauna un prolific progres eclezial. Cardinal Tarcisio Bertone, Secretar de Stat al Sfinției Sale».

«Dar va mai afla oare Fiul omului credința pe pământ, când va veni?»²

Mi se pare că această frază exprimă mai bine decât oricare alta adevărata problemă în fața căreia se află fiecare dintre noi, în special în această perioadă. Și cum am auzit-o de multe ori, riscul e ca imediat s-o trecem cu vederea, considerând-o un pic cam exagerată, o frază a lui Isus care, în fond, nu ne privește, e ca și cum am zice: «Dar ce legătură are tocmai cu noi? O fi valabilă pentru alții, necredincioși sau agnostici. Dar pentru noi?». Și așa arhivăm problema înainte de a începe.

Două rechemări însă ne arată că nu e în interesul nostru să facem o astfel de mișcare. Prima rechemare a fost gestul săvârșit de către Benedict al XVI-lea prin propunerea Anului credinței: «Se întâmplă acum, nu foarte rar, ca creștinii să fie în primul rând preocupați de consecințele sociale, culturale și politice ale angajamentului lor, continuând să se gândească la credință ca la o supoziție evidentă a vieții comune. De fapt, această supoziție nu doar că nu mai e ca atare, dar adesea e de-a dreptul negată. În timp ce în trecut se putea recunoaște un țesut cultural unitar, [...] azi pare să nu mai fie la fel, în marile medii sociale, pe motivul unei crize profunde a credinței, care a atins multă lume».³ Această criză dă naștere unor semne tot mai clare chiar și în teritorii rodnice – le spunea tot Benedict al XVI-lea episcopilor italieni – care riscă astfel să devină un «deșert neospitalier».⁴

Nouă ar trebui să ne fie familiare toate astea, deoarece mișcarea s-a născut chiar pentru a răspunde acestei provocări ce i-a fost făcută credinței, atunci când deșertul începea să dea primele semne. Câți dintre noi nu au ajuns aici din deșert și au descoperit din nou valoarea creștinismului, chiar în timp ce se aflau în neant!

Totuși, asta nu poate să ne deruteze, ca și cum problema ar fi deja în urma noastră. Ne-o mărturisește următoarea scrisoare: «Munca pe care ne-o propui în această perioadă mă provoacă să îmi pun o întrebare care nu am crezut niciodată că ar fi cazul să mi-o pun, după aproape patruzeci de ani de când fac parte din mișcare: dar eu cred sau nu? Ei da, dacă ar

² Lc 18, 8.

³ Benedict al XVI-lea, *Porta fidei*, 2. Scrisoarea apostolică din 11 octombrie 2011.

⁴ Benedict al XVI-lea, *Discurs ținut cu ocazia Adunării Conferinței Episcopale Italiene*, 24 mai 2012.

fi vorba de o teorie de repetat sau despre niște principii de afirmat, nu ar fi nevoie, ar fi suficient să învăț discursul o dată pentru totdeauna și apoi să-l adaptez la diferitele situații, și de multe ori chiar așa și este. În timp ce pentru lumea de azi credința nu mai este o supoziție evidentă, pentru mine de multe ori riscă să fie doar o supoziție evidentă, deja știută, scontată. Pentru o astfel de credință [redușă la atât] întrebarea este: dar eu cred sau nu? Această întrebare are de multe ori în sine ea o dâră de scepticism sau de moralism, care în timp devin insuportabile. E ca și cum, nefiind de ajuns sau nefiind conștient de ceea ce mi s-a întâmplat și continuă să mi se reîntâmpale, credința ar fi rezultatul a ceva ce trebuie să adaug sau să aplic eu. E un efort sufocant».

Sau mai mult, scrisoarea ce urmează: «Dragă don Carrón, în timpul întâlnirii grupului nostru de Școala de comunitate, unii dintre noi au povestit despre experiențele lor. Toate intervențiile povesteau despre o anumită atitudine în fața vieții: cineva a povestit cum își îngrijește părinții, cineva despre o atitudine diferită la servicii, atitudine care îl făcea să fie mai bucuros, cineva dădea o judecată asupra unui anumit tip de experiență. Toate lucruri frumoase și interesante, dar care ar putea fi rodul unui efort intelectual sau moral. Ce legătură are deci experiența creștină? Niciunul dintre noi nu pune în dubiu existența lui Dumnezeu, dar unde este diferența? Oricine ar avea grijă de proprii părinți, oricui poate să-i iasă lucrurile bine la locul de muncă, toți își doresc și încearcă să se poarte bine cu propriul logodnic sau soț sau cu copiii. Mi se pare uneori că se sare imediat la ceea ce vine după, la consecințe. Dar atunci, din fascinația creștinismului, de care vorbim de multe ori, ce mai rămâne? Ce rămâne din fascinația pentru Cristos? În această perioadă am fost impresionată de lecturile de Paști, care povestesc despre uimirea apostolilor în fața lui Isus înviat, și propoziția care se repetă tot timpul: „Și crezură în El”. Și atunci ce diferență este între a fi niște oameni de treabă și un creștinism în carne și oase?».

Dacă credința devine doar o supoziție evidentă sau e redușă la niște consecințe etice, ce mai rămâne din fascinația pentru Cristos?

Ar trebui să le fim cu toții recunoscători celor care, cum e această prietenă, ne pun o astfel de întrebare, ne constrâng să privim această întrebare, nu se mulțumesc cu consecințele, ci ne aruncă în față această întrebare.

A doua rechemare o primim chiar de la don Giussani, care nu a încetat niciodată să ne îndemne să nu luăm drept scontată credința. Motivul e simplu: putem aparține mișcării – spune – fără a avea o credință reală: «Adevărata problemă a CL, astăzi, e adevărul experienței sale și deci, propria coerență cu originea. Printre noi există o atitudine datorită căreia ur-

gența principală este cum merg lucrurile, cum merge comunitatea, în timp ce urgența trebuie să devină aceea de a-i da viață din nou unei sensibilități față de adevărul experienței mișcării. E nevoie ca CL să fie viață și să nu rămână doar o schemă. [...] Îi putem aparține mișcării, astăzi, fără ca aceasta să implice o credință reală, fără ca viața oamenilor și a comunității să fie pusă în discuție, fără convertire».⁵

Papa Francisc afirma de curând că, uneori «din superficialitate, uneori din indiferență, [suntem] ocupați cu mii de lucruri pe care le considerăm mai importante decât credința».⁶ Dar asta nu se întâmplă fără a determina anumite consecințe în viață. Și pentru a ajuta pe fiecare dintre noi să își dea seama de asta, don Giussani ne oferă, ca de obicei, indiciul cel mai răsunător al acestei situații: «Simptom[ul] [cel mai impresionant] al faptului că predomină schema asupra vieții este năucirea pe care o percepe adultul atunci când este pus în fața problemelor vieții. Ca și atitudine de fond, adultul evită efortul unei întrupări a credinței în viață și nu se lasă pus la înghesuială [...] de aceasta; sau în relația cu soția, în educația copiilor, în problema politică sau la servicii, procedează făcând abstracție de ceea ce proclamă în viața de comunitate; în cel mai bun caz se erijează ca promotor al inițiativelor propuse de comunitate».⁷

Derutarea noastră, ca adulți, în fața problemelor vieții este deci, după don Giussani, strâns legată de efortul întrupării credinței în viață. Dacă credința nu e o resursă pentru a trăi greutățile pe care suntem constrânși să le înfruntăm, la ce bun să credem? Ce înseamnă să avem credință? Don Giussani are o judecată clară asupra situației în care trăim: «Marea problemă a lumii de astăzi nu mai e o teoretizare interogativă, ci o întrebare existențială. Nu mai e: „Cine are dreptate?”, ci: „Cum reușim să trăim?”. Lumea de azi e readusă la nivelul meschinăriei evanghelice; pe vremea lui Isus problema era cum se poate trăi și nu cine are dreptate; cea din urmă era problema scribilor și a fariseilor. Această observație schimbă și ordinea preocupărilor noastre: trebuie să trecem de la o poziție criticistă din punct de vedere intelectual, la pasiunea față de ceea ce caracterizează omul de astăzi: dubiul asupra existenței, frica de a exista, fragilitatea vieții, inconsistența propriei persoane, groaza de imposibil; oroarea disproporției dintre

⁵ «Il vero problema di CL è la verità della sua esperienza» [«Adevărata problemă a CL este adevărul experienței sale», n. tr.], sub îngrijirea lui L. Cioni, *CL litterae communionis*, nr. 4, aprilie 1977, p. 8.

⁶ Francisc, *Audiența generală*, 3 aprilie 2013 [sursa: <http://www.magisteriu.ro/audienta-general-a-de-miercuri-3-apr-2013/>]

⁷ «Il vero problema di CL è la verità della sua esperienza», op. cit., p. 8.

sine și ideal. Aceasta e esența problemei și de aici se repornește pentru o cultură nouă, pentru o criticitate nouă».⁸

Astăzi, aceste cuvinte au o importanță și mai mare decât atunci când au fost rostite în îndepărtatul 1991. Această judecată a lui don Giussani identifică, de fapt, foarte bine, la ce nivel se plasează efortul de a trăi, acel efort pe care Pavese îl descrie cu obișnuita sa genialitate: «Viața omului se desfășoară acolo jos, printre case, pe câmpuri. În fața focului și într-un pat. Și fiecare zi care răsare îți pune în față același efort și aceleași lipsuri. La urma urmei e un dezgust [...]. E o furtună care preschimbă satele – nici moartea, nici marile dureri nu descurajează. Dar efortul fără de sfârșit, efortul de a sta treji din oră în oră, vestea răului celorlalți, al răului meschin, supărător ca muștele vara – aceasta e viața care îți înmoaie genunchii».⁹ E greu de descris drama vieții cotidiene de o manieră mai acută și mai pertinentă decât aceasta. În fiecare zi același efort și aceeași lipsă. Un efort interminabil, supărător, ca muștele vara. Acest cotidian este «viața care îți înmoaie genunchii». Până la urmă nu marile dureri sau moartea ne descurajează, ci acest cotidian care ne înmoaie genunchii și face ca viața să fie într-adevăr dramatică.

Și atunci, în fața vieții care îți înmoaie genunchii (nu în gândurile noastre, în intențiile noastre, în sentimentele noastre, în discuțiile noastre), trebuie să verificăm credința: în fața provocărilor realității! Don Giussani nu renunță niciodată; ne pune în fața problemei în termeni existențiali, ne împiedică să trișăm în privința noastră și a credinței. Ne provoacă, spunând că, tocmai în fața încercărilor vieții se vede dacă suntem autentici sau nu în credința noastră. «Acesta e [...] simptomul adevărului, al autenticității sau al lipsei acesteia în credința noastră: dacă în prim plan se află într-adevăr credința sau predomină un alt fel de preocupare, dacă ne așteptăm într-adevăr totul de la faptul lui Cristos, sau ne șeptăm de la acesta ceea ce hotărâm noi că așteptăm, făcând din el, în ultimă instanță, un punct de pornire și de sprijin al propriilor proiecte sau al propriilor programe [care devin, așadar, punctul de la care ne așteptăm într-adevăr totul!]. Legea dezvoltării spirituale, această lege dinamică a vieții credinței noastre [...] este într-adevăr de o importanță extremă pentru indivizi, la fel ca pentru colectivitate; pentru colectivități, ca și pentru indivizi. Este în continuare adevărat că, pentru cel care îl înțelege pe Dumnezeu și îl vrea pe Dumnezeu, totul colaborează spre bine; și e la fel de adevărat că, în greuăți,

⁸ *Coresponsabilitate*. Extrase din dialogul cu Luigi Giussani la Consiliul internațional al Comunione e Liberazione – august 1991, *Litterae communionis* – CL, noiembrie 1991, p. 33.

⁹ C. Pavese, *Dialoghi con Leucò* [Dialoguri cu Leucò, n.tr.], Einaudi, Torino 1947, p. 165-166.

iese la suprafață dacă tu îl vrei sau nu pe Dumnezeu [...] În fața semnelor de întrebare, a problemelor, a întrebării, a greutății iese la iveală ce anume iubește omul. [...] Se vede dacă ceea ce căutăm este Cristos sau amorul propriu, afirmarea noastră, în orice valență a sa, sub orice fațetă a sa, se vede, iese la suprafață, exact în clipa încercării și a greutății». ¹⁰

Anul acesta n-au lipsit deloc greutățile, ba chiar dimpotrivă. Cu toții le avem în minte, începând cu dificultățile generale datorate unei crize care amenință mereu tot mai mult și care are tot mai mare legătură cu fiecare dintre noi, cu prietenii noștri, cu concitadinii noștri, și mergând până la dificultățile care ne-au atins ca și mișcare.

Ce anume a ieșit la iveală înfruntând aceste dificultăți? La Ziua de Început de an ne-am propus o ipoteză de lucru pentru a ne putea încheia socotelile cu aceste dificultăți: «În viața celor pe care El îi cheamă, Dumnezeu nu permite să se întâmple ceva decât pentru maturizare, decât pentru maturizarea celor pe care El i-a chemat». ¹¹ Adică testul pe care îl propune Giussani pentru a verifica dacă devenim mai maturi în credință sau nu este tocmai capacitatea pe care fiecare dintre noi o are de a face ca ceea ce apare ca obiecție, persecuție sau oricum apare ca fiind o dificultate, să fie de fapt un instrument sau un moment de maturizare. Asta e ceea ce demonstrează adevărul credinței noastre.

Ce am făcut cu această ipoteză de lucru? Am folosit-o? Am încercat s-o verificăm? Oricare ar fi fost răspunsul pe care l-am dat în fața propunerii făcute, ce anume s-a întâmplat? Ce anume s-a întâmplat dacă am folosit această ipoteză? Iar dacă nu am folosit-o, ce s-a întâmplat? Ce experiență am trăit? Ce anume am învățat?

În ultima vreme am repetat adesea că «o credință care nu putea fi repetată în experiența prezentă, confirmată de ea, capabilă să răspundă nevoilor ei, nu ar fi [...] o credință în măsură să reziste într-o lume în care totul, totul, [...] spune contrariul». ¹² Și atunci, după anul acesta, suntem mai entuziaști de credința noastră și de drumul făcut, sau suntem mai descurajați, mai abătuți, mai striviți? După toate provocările pe care a trebuit să le întâmpinăm, suntem mai siguri sau mai nesiguri? Avem o consistență mai mare sau suntem mai distruși? Circumstanțele ne-au constrâns să depunem o muncă. Putem spune, cu o conștiință mai mare ca niciodată,

¹⁰ L. Giussani, «La lunga marcia della maturità». [«Lunga cale a maturității», n.tr.]. Notițe dintr-o conversație la „Școala de cadre” a CL. Milano, 27 februarie 1972, în *Tracce-Litterae communionis*, martie 2008, p. 58 și 60.

¹¹ *Ibidem*, p. 57.

¹² L. Giussani, *Riscul educativ*, Corint, București 2005, p. 8.

după provocările trăite: «Cine ne va despărți de iubirea lui Cristos?». Nu e vorba că sfântul Paul nu ar fi trebuit să înfrunte niște dificultăți enorme, dar acestea l-au condus la o certitudine: «Cine ne va despărți de iubirea lui Cristos? Apăsarea sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foamea, sau goliciunea, sau primejdia sau sabia? Întocmai cum stă scris: „Cât ține ziua suntem duși la moarte din cauza ta; suntem socotiți ca niște oi de tăiere”. Dar în toate acestea ieșim mai mult decât biruitori, datorită Aceluia care ne-a iubit. Da, eu sunt încredințat că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici domniile, nici timpul de față, nici viitorul, nici puterile, nici înălțimea, nici adâncul, nici vreo altă făptură nu ne va putea despărți de dragostea lui Dumnezeu, care este întru Hristos Isus, Domnul nostru.»¹³ Pentru noi, aceasta, e o frază frumoasă cu care suntem de acord, sau este o certitudine, rod al experienței trăite? Știm de fapt cu toții foarte bine ce diferență există între a repeta niște propoziții și a eprima o experiență trăită, plină de trup, documentată de viață.

Unii pot răspunde așa: «Dragă don Carrón, am citit sinteza de la Întâlnirea responsabililor care a avut loc la Pacengo. La întrebarea: „Dar eu, din toată perioadă asta, în care am fost provocați fără încetare, am ieșit cu o certitudine mai mare în privința lui Cristos sau nu?», răspund da. Mi se pare că sunt îngâmfată, dar de fapt nu, pentru că Cristos e cel care mă creează».

Ascultați și scrisoarea aceasta: «Simt dorița de a-ți comunica toată recunoștința mea și grațitudinea pentru ultimele lucruri pe care le-ai spus și le-ai scris. Mă refer la sinteza pe care ai făcut-o cu ocazia întâlnirii de trei zile a responsabililor mișcării și la scrisorile pe care le-ai transmis presei cu ocazia evenimentelor care ne-au atins viața. În același timp, simt nevoia să îți comunic în ce fel, trăindu-mi viața de zi cu zi, urmarea mea devine un factor esențial pentru creșterea mea personală în credință, care determină o siguranță în abordarea dificultăților cotidiene. Ceea ce se întâmplă în mine este ceva surprinzător și nou, și în același timp, e vechi, adică renașterea noutății pe care experiența creștină o aduce în mentalitatea mea. Este un drum foarte lent, dar fără de sfârșit, căruia nu doresc să îi opun rezistență».

Sau altcineva: «Dragă Julián, nu reușesc să mă abțin să nu îți scriu ceea ce vreau să îți spun. De câteva zile sunt emoționată, mă agit chiar și noaptea! La patruzeci și opt de ani sunt uimită că trăiesc această emoție la gândul că peste câteva zile voi veni la Exerciții. Chiar și soțul meu și-a dat seama de asta și aseară mi-a zis: „Lucrul cel mai frumos din aceste Exerciții, pentru mine, este această emoție a ta, această așteptare a ta. Cine poate fi

¹³ R 8, 35-39.

„așa emoționat ca tine!” [Și nu e că nu i s-a întâmplat nimic ...] În acești ani, după moartea tatălui meu, dorința de a nu-l pierde a fost unicul motor al vieții mele. M-a făcut să îmi pun din nou o întrebare esențială: fie mă prăbușesc în colțurile circumstanțelor, fie încep din nou de la unicul lucru adevărat care s-a întâmplat în viața mea. Prietenia ta, prin apropierea ce s-a creat datorită transmiterii în direct a Școlii de comunitate, a reaprins această provocare! În timp, e ca și cum s-ar fi deșirat un văl, și în jurul meu totul a început să fie mai clar. În timp ce am început să văd mai clar, toată realitatea mea se înrăutățește, se prăbușea, era demolată orice siguranță (serviciul soțului meu, situația economică tot mai grea, avem patru copii care merg la școală, din care prima fiică este la facultate), cu o grămadă de riscuri adiacente. Lucrul care mi se pare absurd este că eu sunt mai bucurătoare de cum eram înainte, și simt o bucurie pe care aproape că n-o pot exprima. Acum îmi dau seama că ceea ce mă surprinde pe mine începe să îi surprindă și pe ceilalți, care îmi spun: „Tu ești altfel!”, sau: „Ești așa de pasionată de lucruri încât mi-ar plăcea să mă confrunt cu tine!”. Dar lucrul care m-a uimit cel mai mult în toată această perioadă, după demisia papei Benedict și instalarea papei Francisc, este că mă trezesc vorbind cu lumea despre Cristos de o manieră explicită și simplă, ca și cum ar fi semnul cel mai evident a ceea ce s-a întâmplat, și cineva mi-a zis: „Știi, acum că mi-o zici tu, îmi dau seama și eu de asta!”. Oamenii se opresc să mă asculte, surprinși de o descriere mai corespunzătoare a faptelor. Și apoi cineva și-a exprimat teama de a-l pierde pe papa Francisc, ca și cum ar fi un lucru frumos ce s-ar putea sfârși! Și eu am răspuns, înainte de toate mie însămi, printr-o frază a lui *Miguel Mañara* pe care am ascultat-o de curând, citită fiind de vocea lui Gius (pe cd) și care mă impresionase: „De ce ți-e frică să pierzi ceea ce a știut să te găsească?”. Tot ceea ce s-a întâmplat nu a fost conceput de noi! Asta m-a surprins pe mine dar și pe ceilalți! P.S. Mulțumesc pentru mărturia pe care o reprezinți pentru viața mea».

Ce anume rezistă atunci când suntem dezbrăcați de orice siguranță? Cine suntem? Cui îi aparținem? Ce rămâne atunci când multe din proiectele noastre sunt năruite? Ce rămâne atunci când pretențiile noastre sunt anulate? Rămâne ceea ce ni s-a întâmplat, pentru că asta nimeni nu ne-o poate smulge, nici măcar noi înșine prin dezamăgirile noastre, furia noastră sau revolta noastră. Rămâne un fapt care ni s-a întâmplat.

Dar nu e suficient să rămână. Fiecare trebuie să decidă, sau mai bine zis: fiecare decide și a decis deja. Alternativa e clară: recunoașterea Faptului, care oricum rămâne, pentru că nimic nu îl poate smulge din noi, sau nerecunoașterea Faptului, lăsând să domine măsurile noastre, resentimentele și scepticismul. Fiecare, prin răspunsul pe care îl va da, va putea

descoperi, observându-se pe sine, ce anume îi este cel mai drag, la ce aderă cu adevărat, ce domină în viața sa. Prin felul în care răspundem le vom striga tuturor (începând cu noi înșine) ce anume ne este cel mai drag. Nu e o problemă moralistă: e o problemă de judecată, de valoare și de respect.

În acest punct putem înțelege importanța întrebării de la început: «Dar va mai afla oare Fiul omului credința pe pământ, când va veni?».¹⁴ Poate suntem mai ajutați să nu luăm drept scontată această întrebare dacă o formulăm altfel: dar oare noi mai credem că Cristos ne poate umple viața? Ne așteptăm – așa cum ne provoacă don Giussani – într-adevăr totul de la faptul lui Cristos, sau în fond nu mai suntem atât de „naivi” (ne spunem) ca la început, și Cristos este deja doar unul printre multele alte lucruri, un punct de pornire pentru proiectele noastre? Credem că Cristos este răspunsul potrivit pentru noi acum, în circumstanțele pe care le trăim, la vârsta pe care o avem? E credința în Cristos o credință care are legătură cu viața sau e doar o listă de afirmații abstracte sau de inițiative de făcut? Pentru că e adevărat ceea ce zice don Giussani: «Putem aparține mișcării, astăzi, fără ca aceasta să presupună o credință reală, fără ca viața oamenilor și a comunităților să fie pusă în discuție, fără convertire».¹⁵

Această frază din Apocalipsă – care simt că mi se adresează înainte de toate mie, și de asta v-o propun și vouă, prieteni – mi se pare că ne privește pe toți: «Ai statornicie [ca dovadă că ești aici] și ai suferit din cauza numelui meu, fără să te lași biruit. Dar îți aduc învinuirea că ai părăsit dragostea ta dintâi».¹⁶

Unde e întâia noastră iubire?

Un gest de-o asemenea amploare nu îl putem „ține în picioare” fără contribuția și sacrificiul fiecăruia dintre noi, prin atenția la anunțuri, la tăcere și la indicațiile care ne sunt date. Fiecare din aceste lucruri e o modalitate prin care îi putem cere lui Cristos să îi fie milă de nimicul nostru, să ne dea acea convertire care ne face să fim cu adevărat noi înșine. Cu toții știm ce nevoie avem de această tăcere, care permite pătrunderea până în măduva oaselor a fiecărui lucru care ne este spus, și permite ca această tăcere să devină strigăt, cerere către Cristos ca să-I fie milă de noi.

¹⁴ L 18, 8.

¹⁵ «Il vero problema di CL è la verità della sua esperienza», op. cit., p. 8.

¹⁶ A 2, 3-4.

SFÂNȚA LITURGHIE

Liturgia Sfintei Liturghii: F 9, 1-20; Ps 116 (117); I 6, 52-59

PREDICA LUI DON STEFANO ALBERTO

«Isus dar le zise: „Adevărat, adevărat vă spun: dacă nu veți mânca corpul Fiului omului și nu veți bea sângele lui, nu veți avea viață în voi. Cine mănâncă corpul meu și bea sângele meu are viața veșnică, iar eu îl voi învia în ziua de pe urmă” .»¹⁷ Peste câteva clipe, această promisiune, această judecată a lui Cristos va deveni realitate fizică. Prezența Sa, ca înviat, traversează cele douăzeci și unu de secole, care ne despart de aceste cuvinte, și spațiul: Capernaum, Damasc, Rimini. Niciun geniu uman, oricât de mare ar fi, nu își poate imagina o familiaritate, o duioșie, o pasiune atât de mare pentru viața fiecărui om în parte: «Trupul Meu e hrana ta, sângele Meu e băutura ta pentru viață», pentru viața-viață, pentru ca tu să trăiești din Mine, cu Mine, pentru Mine. Atunci când Isus a rostit aceste cuvinte au plecat cu toții, în afară de cei doisprezece.

E momentul pe care don Giussani îl descrie ca fiind începutul credinței, atunci când, prin temperamentul său generos și impetuos, Petru îi spune: «Nu înțelegem cum se poate întâmpla una ca asta, dar dacă plecăm de la Tine, unde să mergem?». Cristos a cuprins acea lume simplă, a intrat în rădăcina ființei lor nu cu violență, ci cu duioșie, el a luat inițiativa cu ei tot timpul, până când inima lor n-a fost plină de El, cu totul a Lui. L-a prins pe Petru, pescarul cel necioplit; l-a prins pe Paul, intelectualul cel rafinat, fariseul, persecutorul, transformându-l în marele îndrăgostit de El. Dacă l-a luat pe Petru, l-a luat pe Paul și apoi un lanț foarte lung până la don Giussani, de ce să nu ne poată apuca, reînșfăca și pe mine și pe tine acum, în acest gest care e plin de tandrețe, de pasiune pentru viața fiecăruia dintre noi? De ce să opunem rezistență? Ce ai de obiectat? Există ceva mai simplu decât să las să intre viața Sa într-a mea, ceea ce ne face să fim cu totul una în El?

¹⁷ I 6, 53-54.

Sâmbătă dimineata, 20 aprilie

La intrare și la ieșire:

Franz Schubert, Trio cu pian nr. 2 în mi bemol major, op. 100 D 929

Eugene Istomin, pian – Isaac Stern, vioară – Leonard Rose, violoncel

„Spirto Gentil” nr. 14, Sony Classical

Angelus

Laude

■ PRIMA MEDITAȚIE

Julián Carrón

«Îngerul Domnului a vestit Mariei»

Anul credinței are ca scop acela de a ne face să redescoperim frumusețea și bucuria credinței, care începe cu pătrunderea impetuoasă a Misterului în istorie, așa cum amintim în fiecare dimineată: «Îngerul Domnului a vestit Mariei». Acesta e începutul. Să abordăm așadar, în această primă lecție, evenimentul creștin, această pătrundere năvalnică a Misterului, pentru a surprinde adevărata sa natură, lăsând pentru lecția de după masă tema răspunsului omului în fața acestei intrări zgomotoase.

1. Creștinismul este un eveniment: «Era plin de acea privire»

«Creștinismul este un eveniment»: ¹⁸ e o expresie care nouă ne este foarte familiară. Dar știm cu toții foarte bine că nu e suficient să deținem definiția corectă ca să trăim creștinismul conform naturii sale. Ce înseamnă că creștinismul este un eveniment? Care este conținutul experienței acestuia? Creștinismul se dezvăluie în natura sa ca răspuns la o nevoie prezentă. Și deci, azi ne va interesa dacă îi răspunde nevoii care caracterizează omul din noi, ceea ce suntem acum, dacă îi răspunde celui «efort interminabil» al «vieții care înmoaie genunchii». ¹⁹

«Dragă don Julián, sunt într-un moment în care trec de la o perioadă „eroică” a unui război fundamental (cutremurul dimineții) la o luptă de zi cu zi, la înțelegerea că totul trebuie pus în joc clipă de clipă. Fiecare zi (uneori

¹⁸ L. Giussani, *La originea pretenției creștine*, Pavesiana, București, 2012, p. 143-144.

¹⁹ C. Pavese, *Dialoghi con Leucò*, op. cit., p. 166.

greața, alte ori slăbiciunea fizică, trecerile rapide de la o stare de spirit la alta determinate de medicamentele antialgice, cuvintele care îmi lipsesc atunci când vorbesc) mă face să înțeleg că am nevoie de o prezență prezentă acum, clipă de clipă, care să învingă orice reducere pe care obișnuința o aduce». Ca și acest prieten al nostru, cu toții avem nevoie de un eveniment acum, pentru că salvarea eului nostru și a istoriei este un eveniment, nu un gând. Și cine înțelege cel mai bine asta? Bolnavii, oamenii răniți, păcătoșii, nevoiașii, adică cei care sunt conștienți de propria condiție umană, cei care nu își calcă în picioare propria umanitate cu exigențele ei de plinătate, de împlinire.

Evangheliile atestă continuu acest lucru; e impresionant faptul că erau nevoiașii cei care îl căutau pe Isus. Prototipul sunt publicanii. E uimitor să citim în evanghelie – dar noi parcă nu ne dăm seama, trece aproape neobservat, în simplitatea sa –: «Toți vameșii și păcătoșii se apropiau de el să-l asculte. Fariseii și cărturarii murmurau zicând [dând astfel rațiunile pentru care ceilalți se apropiau de Isus]: „Acest om este binevoitor cu păcătoșii și stă la masă cu ei”».²⁰ Această frază este o generalizare a ceea ce trebuia să se fi întâmplat de multe alte ori. «Când plecă de acolo, Isus văzu un om, numit Matei, stând la postul de vamă, și-i zise: „Urmează-mă”. El se ridică și-l urmă. Și în timp ce ședea la masă în casă, iată că sosiră mulți vameși și păcătoși, care luau loc la masă cu Isus și cu discipolii săi. Văzând astfel, farizeii [din nou plini surprinși și plini de mânie] ziceau discipolilor săi: „De ce mănâncă învățătorul vostru cu vameșii și cu păcătoșii? Dar el auzi și zise: „Nu sănătoșii au nevoie de medic, ci bolnavii”».²¹

Oare cum de, tocmai cei care ar părea cei mai îndepărtați, cei mai puțin interesați să stea cu El, sunt cei care îl caută mai mult? Ce anume vedeau în El și nu găseau în altă parte? Doar cu El reușeau să se privească pe ei înșiși. Acesta e un exemplu evident al faptului că celălalt e un bine. Prezența lui Isus era percepută ca fiind un bine prețios, le făcea bine să stea cu El; și pentru Isus oamenii aceia erau un bine atât de mare încât poposea cu ei să mănânce. Ce mare consolare pentru fiecare dintre noi – dacă ne identificăm cu simplitatea acestor povestiri – că suntem atinși de o astfel de Prezență (oricare ar fi contextul în care ne-am afla, dificultatea pe care o trăim, provocările pe care trebuie să le înfruntăm)! Cine se poate simți exclus? «Ce impresionant trebuie să fi fost să te simți privit astfel de către altcineva, cu totul străin, și să te simți întâmpinat așa, în străfundul ființei tale.»²²

²⁰ L 15, 1-2.

²¹ M 9, 9-12.

²² L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo [A lăsa urme în istoria lumii, n.tr.]*, Rizzoli, Milano 1998, p. 9.

Să poți sta în fața Lui fără să trebuiască să uiți sau să ascunzi nimic din tine. Și asta nu pentru că Isus s-ar fi prefăcut că nu cunoaște toate greșelile lor sau pentru că le-ar fi găsit justificare. Asta nu le-ar fi adus pacea. Erau sătui de cei care le justificau greșelile și erau mulți printre cei cu care stăteau de obicei. Și atunci de ce Îl căutau? Îl căutau tocmai pentru că în relația cu El nu erau constrânși să ascundă nimic, atât de evident era totul în fața privirii Lui. Alții însă Îl considerau un naiv, incapabil să își dea seama de cum stăteau lucrurile de fapt. «Un fariseu [numit Simon] l-a invitat să ia masa la el. El intră în casa fariseului și se așeză la masă. Tocmai în acel oraș se găsea o femeie păcătoasă. Aflând că ia masa în casa fariseului, luă cu ea un vas de alabastru cu parfum, și stând plângând îndărăt, la picioarele lui, cu lacrimi începu să-i ude picioarele și le ștergea cu părul capului său, sărutându-i picioarele mereu și ungându-le cu parfum. Când văzu fariseul ce-l invitase, își zise în sinea lui: „Dacă acesta ar fi un profet, ar ști cine și ce fel de femeie este aceea care-l atinge: o păcătoasă”». ²³ Imediat, ca să îl facă pe fariseu să înțeleagă că nu era chiar atât de naiv și că o cunoștea bine pe acea femeie, Isus le povestește parabola celor doi datornici: «”Un creditor avea doi datornici. Unul îi datora cinci sute de dinari, celălalt cincizeci. Cum nu aveau de unde plăti, el îi iertă pe amândoi. Care dar din doi îl va iubi mai mult?” Simon răspunse: „Presupun că acela căruia i-a iertat mai mult.” „Bine ai judecat”, îi zise el. Întorcându-se apoi către femeie, îi zise lui Simon: „Vezi această femeie? Am intrat în casa ta; tu nu mi-ai turnat apă pe picioare, pe când ea, cu lacrimile sale, mi-a udat picioarele, iar cu părul său mi le-a șters. Tu nu m-ai sărutat; ea însă de când am intrat nu a încetat să-mi sărute picioarele. Tu nu mi-ai turnat untdelemn pe cap, pe când ea picioarele mi le-a uns cu parfum. De aceea îți spun că i se iartă păcatele ei cele multe, pentru că mult a iubit. Acela însă căruia puțin i se iartă, puțin iubește”». ²⁴

Cei care se apropie de El, ca și femeia din Samaria, știau bine că nimic nu i se putea ascunde aceluia Profet: «Mi-a spus tot ce am făcut». ²⁵ Până și setea ei de fericire era evidentă în fața Lui. Deci nicio greșală, nicio boală, nicio durere, nicio situație, nicio dramă, nicio circumstanță nu putea împiedica să se întâmple ceva absolut imprevizibil, așa cum mărturisește povestirea, atât de familiară nouă, a lui Zahau, șeful vameșilor din Ierihon.

Să fim atenți la felul în care ne invită don Giussani să privim lucrurile, pentru a putea înțelege. Cât de mult pierdem fiindcă nu avem niciodată

²³ L 7, 36-39.

²⁴ L 7, 41-47.

²⁵ I 4, 39.

timp să privim lucrurile așa cum ne învață don Giussani! Ce câștig ar fi pentru viața noastră, pentru privirea noastră asupra propriului eu, dacă ne-am comporta așa ca don Giussani, încercând să ne identificăm cu Cristos, astfel încât și viața noastră să fie plină de acea privire, de privirea pe care Cristos o are asupra lui Zaheu!

Iată, deci, cum povestește don Giussani episodul lui Zaheu: «Era șeful finanțelor, șeful mafiei din Ierihon și al zonei înconjurătoare, căpetenia vamșilor, a celor care erau considerați dușmanii poporului și păcătoși publici de care trebuia să stai departe la zece metri ca să nu te molipsești, prin aer, era vândut romanilor. A auzit spunându-se că Isus era prin sat, fiindcă toți vorbeau despre asta în zonele acelea. Trecu prin fața mulțimii și se cățără pe un sicomor, o plantă nu foarte înaltă, ca să-l vadă trecând, din curiozitate, ca să-l vadă mai bine cu ochii lui fiindcă el era prea mic. Mulțimea se apropie, Isus vorbește, trece, și acolo sub el, se oprește, își ridică ochii și zice „Zaheu, coboară, vin la tine acasă”. Și Zaheu: „Vin”. Să ni-l închipuim pe acel om care, fără să vorbească se dă imediat jos din copac și fugе acasă. Gândiți-vă la acea tăcere deplină, având auzul și sufletul pline de cuvintele auzite, de numele său: în sfârșit fusese rostit numele lui! Ne putem imagina foarte bine cum răsuna apoi ecoul acelei chemări în tot ceea ce făcea, chiar și când tăcea, chiar și când lucra în tăcere. Pentru Zaheu, acea întâlnire a fost un miracol, adică ceva ce i-a transformat radical viața. Lui Zaheu nu i-a fost deloc frică să nu piardă ceva; când a auzit spunându-i se: „Zaheu, vin la tine acasă”, a pierdut tot ce avea în fața ochilor, a fost invadat de acel nume».

Invitația lui don Giussani e limpede: «Noi trebuie să ne identificăm cu cei despre care vorbește evanghelia. Dar noi nu-i înțelegem și nu reușim să ne identificăm cu ceea ce erau, dacă nu ne identificăm cu Cristos care spune: „Zaheu”. Când izbucnește cuvântul „Zaheu”, atunci îl înțelegem pe Zaheu. Când Cristos spune: „Zaheu, dă-te jos că vin la tine acasă”, în acea clipă înțelegem ce era Zaheu. Gândește-te ce-o fi simțit Zaheu, cum și-o fi cântărit el într-o clipită toate greșelile făcute fără ca măcar să le socotească, cum o fi simțit cine era el însuși și cine era cel care îl chema. Vedem ce era Zaheu tocmai în momentul în care ne identificăm cu Cristos».²⁶ În altă parte observă don Giussani: «Această apropiere, această prezență – prezență nu a cuiva care se uită în altă parte, ci o prezență care se uită la tine –, această apropiere e cea care răvășește, din cauza căreia viața se transfigurează; în sfârșit, în timp ce mergea acasă, Zaheu nu a spus: „Acuma omul ăsta îmi va spune că am furat o sută de-aici, o sută de-acolo, acum ...” Era plin de acea privire, a mers acasă

²⁶ Întâlnire cu un grup de tineri care au început drumul vocației în Asociația eclezială *Memores Domini*, 26 iunie 1993, pro manuscripto.

să pregătească prânzul pentru omul acela, pentru omul ăla care îl privise; și după, ca și consecință se gândește: „Iată, dau înapoi tot ceea ce am luat”. Dar e o consecință care, a durat toată viața, fiindcă nu e automat; fiecare dintre noi cunoaște elanul cu care se dăruiește, și știe foarte bine că apoi se retrage, de aceea asta e lupta vieții. Dar acum ceea ce face posibil ca viața să se schimbe a devenit un fapt. Matei era transfigurat, femeia, grupul acela de femei, erau transfigurate. Încercați să vă închipuiți ce-o fi spus soții și copiii acelor femei: „Dar sunteți nebune?”. Erau altceva, Zaheu era altceva, viața lor era transfigurată; ele înțelegeau că își iubesc mai mult soții și copiii, și Zaheu înțelegea că este mai bogat decât înainte, transfigurat, pentru că era aproape de acel om. E opusul episodului cu tânărul bogat, cineva căruia Isus îi spune: „Hai cu mine”, adică: „Vreau să stau cu tine”. Și evanghelia spune: „Și acesta plecă trist”, tânărul bogat, trist. Ori suntem transfigurați, ori suntem triști, pentru că nu putem rămâne pe loc, acolo unde eram înainte să ne cheme Cristos, după ce Cristos ne-a chemat, în momentul în care Cristos a dat o vocație, când Cristos a venit lângă viața noastră, când i-a cerut vieții noastre să fie o mărturie a Sa în lume; nu mai putem fi ca înainte: ori devenim mai triști, ne întristăm mai tare, chiar dacă pare că ne tragem sufletul, fiindcă ne întoarcem la propria comoditate, devenim mai meschini într-un mod care din punct de vedere uman e chiar penibil, ori ne schimbăm». ²⁷

Faptul că creștinismul este un eveniment, în experiență, înseamnă că predomină o prezență: nu o prezență oarecare, ci acea Prezență care e în stare să răspundă nevoii de a trăi. «Ca să poată fi recunoscut, Dumnezeu a intrat în viața omului ca om, cu o formă umană, astfel încât gândirea, imaginația și afectivitatea omului au fost oarecum „blocate”, atrase ca un magnet de El.» ²⁸ De ce au fost atrași de El, de prezența Sa? Pentru că era unica în stare să răspundă nevoii vieții, exigenței de împlinire. Creștinismul ca eveniment înseamnă predominarea Prezenței, fără de care viața ar fi întunecată, tristă, lipsită de un interes adevărat. Nu se poate trăi fără ea. Acesta e motivul adevărat datorită căruia căutăm în continuare această prezență, și nu în primul rând ca să fim mai „buni”, ci ca să trăim, ca să putem sta în fața propriului sine, ca să putem ține la noi înșine.

«Bunătatea ta prețuiește mai mult decât viața» ²⁹ Ce este această «bunătate» care valorează mai mult decât viața? Pentru noi harul are un nume: Isus. Persoana Sa e tot harul.

²⁷ Notițe de la o lecție ținută în cadrul Exercițiilor novicilor din *Memores Domini*, august 1982.

²⁸ L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce ...*, op. cit., p. 24.

²⁹ P₃ 63, 3.

De ce reușește această Prezență să domine atât de puternic chiar și în fața tuturor problemelor în care ne blocăm de multe ori? Cum de se impune cu această forță simplă, fără să putem face nimic pentru a evita? Cum de nici măcar răul nostru, incoerența noastră (și publicanții erau foarte incoerenți!), nu reușește s-o împiedice să se impună în fața vieții? Datorită corespondenței pe care o găsește – o împlinește – în inima omului. Inimă care poate fi distrasă, redusă cât vrem, dar nimic nu poate împiedica, nici măcar pentru o clipă, ca acea prezență să se impună. Omului îi e imposibil să controleze prima secundă. Nimeni nu poate evita să nu fie impresionat de o prezență, oricare ar fi contextul în care se află. Nimeni nu poate controla realitatea atât de mult încât să împiedice surpriza unui eveniment. E atât de neprevăzut încât ne corespunde fără apărare, cel puțin măcar pentru o clipă.

Și atunci, ce legătură are nevoia? De ce spune Isus că a venit pentru bolnavi? Pentru că de obicei, doar cei care au o rană sunt deschiși în mod ultim în fața neprevăzutului. Fără o nevoie, fără o rană, omul închide imediat orice posibilitate în fața acestui neprevăzut, încearcă să pună lucrurile la punct. Nevoia e o condiție necesară, nu pentru felul în care se prezintă evenimentul, ci pentru recunoașterea sa. Un eveniment invadează, are loc, în mod ireductibil, aici și acum, nu e consecința unor antecedente. Nevoia permite să vedem evenimentul, să ne dăm seama de el. Așa cum a zis papa Francisc la întâlnirea cu cardinalii. «Adevărul creștin este atrăgător și convingător pentru că răspunde la nevoia profundă a existenței umane, vestind în manieră convingătoare că Cristos este unicul Mântuitor al întregului om și al tuturor oamenilor. Această veste rămâne valabilă astăzi așa cum a fost la începutul creștinismului, când s-a realizat prima mare expansiune misionară a Evangheliei».³⁰

Cel care se lasă mișcat de acea Prezență nu poate evita s-o perceapă ca pe un bine ce nu trebuie pierdut. Corespunde atât de mult așteptării încât niciun alt lucru nu e atât de capabil să aducă o satisfacție atât de tulburătoare. Așadar cu El, omul, chiar și cel mai mizerabil, trăiește o experiență de satisfacție atât de mare încât să se simtă eliberat. Această corespondență strigă, mai mult decât orice altă formulă în care vrem să închistăm experiența, valoarea acestei Prezențe: excepționalitatea Sa, divinitatea Sa.

Se vede dacă predomină în noi prezența acelei priviri, dacă ea transformă viața, se vede din felul în care intrăm în raport cu totul. «Raportul său cu Dumnezeu – don Giussani vorbește de paralticului vindecat de Isus –,

³⁰ Francisc, *Audiența Cardinalilor*, 15 martie 2013. [sursa: <http://www.ercis.ro/actualitate/viata.asp?id=20130466>]

felul în care s-a rugat în seara aceea, felul în care s-a dus apoi în templu în fiecare zi, sentimentul pe care îl avea despre viață atunci când vedea soarele asfințind sau răsărind, și apoi când se ducea în fiecare dimineață să lucreze cu sufletul plin de recunoștință și cu sufletul plin de-o teamă misterioasă, plin de teamă și tremur față de acest mister al lui Dumnezeu care ajunsese până la el prin acel om care îl vindecase; în sfârșit, sentimentul pentru Isus, felul în care spunea că Isus era Mesia – și a spus-o și altora, fiindcă apoi s-a așezat și el la coadă, a devenit un discipol de-al său –, felul în care mergea cu ceilalți prin sate să anunțe că Împărăția lui Dumnezeu era deja printre ei (fiindcă era Isus), felul în care făcea lucrurile, în care se gândea la trecutul lui (la toată decăderea în care se lăsase antrenat: înjosirile, descurajările, înjurăturile), felul în care își tratase familia, felul în care îi trata acuma, toate erau acțiuni care porneau de la o conștiință de sine, de la un sens al persoanei sale, a cărei fizionomie era modelată, născută din amintirea felului în care îl cuprinsese Isus, în care îl atinsese Isus, în care îl tratase Isus, din amintirea felului în care îl cunoscuse pe Isus.»³¹

E o prezență așa de ireductibilă încât dă naștere unei noutăți atât de mari, care ne permite să privim totul într-o lumină diferită, mai puțin confuză, mai adevărată. Această experiență de noutate în raportul cu toate, ne introduce în adevărata cunoaștere a lui Cristos, ne permite să percepem ce valoare are pentru viață. Ne permite să îl cunoaștem pe Isus nu ca o definiție abstractă, ci ca experiență. Și în această experiență omul înțelege valoarea acelei prezențe. Cel care îl descoperă, poate fi recunoscut datorită judecății de respect care apare în el.

Nimeni altcineva n-a știut să exprime precum sfântul Paul: «De crede vreun altul că se poate bizui pe trup, eu și mai mult: tăiat împrejur la opt zile, din viața lui Israel, din tribul lui Benjamin, evreu din evrei, fariseu după lege, din râvnă prigonitor al Bisericii, de o purtare fără cusur în privința dreptății provenite din lege. Dar cele ce-mi păreau câștiguri, pentru Cristos le-am socotit ca o pierdere. Ba chiar toate lucrurile le socotesc o pierdere pe lângă înălțimea cunoașterii lui Cristos, Domnul meu. Pentru el m-am lepădat de toate și le-am socotit o măturătură, ca să-l pot câștiga pe Cristos».³²

Isus era foarte conștient de ce anume aducea în lume: «Împărăția cerurilor este asemănătoare cu o comoară ascunsă într-un ogor: un om o găsește, o îngroapă din nou, apoi, de dragul ei, se duce și vinde tot ce are

³¹ L. Giussani, *Dal temperamento un metodo* [De la temperament la o metodă, n. tr.], Bur, Milano 2002, p. 5.

³² *Fp* 3, 4-9.

și cumpără acel ogor».³³ Care e valoarea acelei Prezențe, atât de mari încât facem o afacere bună dacă O preferăm înaintea de orice altceva?

E ceea ce au mărturisit discipolii. Atracția pentru acea Prezență era atât de mare, încât au lăsat totul ca s-o urmeze. Cum de? Prezența sa le atingea atât de mult viața – răspundea atât de mult foamei și setei lor de semnificație și de afecțiune – încât El le era suficient. Satisfacția pe care o dădea era atât de impunătoare, încât să-l urmezi era unica posibilitate ce nu trebuia pierdută. Moralitatea avea aceeași origine cu uimirea: prezența Sa. Moralitatea izvorăște, de fapt, din Prezență, nu dintr-un efort voluntarist. Moralismul are o origine diferită de fenomenul urmăririi (care e întotdeauna o uimire față de o prezență).

E aceea aceeași Prezență pe care au întâlnit-o publicanii. Se înțelege de ce mergeau să îl caute în continuare, de ce Îl urmau: nu dintr-un moralism, ci datorită acelei simpatii profunde pe care persoana Lui o trezea în ei. Erau atrași de El. Vroiau să stea cu El. Așa cum a fost pentru fariseul Paul sau pentru pescarul Petru. «Această întâlnire e ceea ce atrage în mod continuu viața noastră, ceea ce dă semnificație și sinteză existenței noastre. În afara acesteia nu există niciun izvor de conștiință de nouitate în viață. În aceasta evenimentul Misterului prezent ne atinge viața și o face să fie parte a unui flux continuu de nouitate.»³⁴

Se înțelege că cel care Îl întâlnește, așa cum scrie Dostoevskij, nu mai reușește să facă abstracție de El: «Nu știi cum o fi pentru alții, dar eu nu pot face ca toată lumea. Fiecare se gândește, și imediat se gândește la altceva. Eu nu mă pot gândi la altceva. Eu mă gândesc toată viața la ceea ce mi s-a întâmplat.»³⁵ Cuvinte de aceeași factură sunt și cele ale lui Möhler, care nouă ne sunt atât de familiare: «Eu cred că n-aș mai putea trăi dacă nu L-aș mai auzi vorbind».³⁶

Felul în care don Giussani ne-a învățat să îi privim pe Ioan și pe Andrei, va rămâne întotdeauna pentru noi criteriul de a verifica dacă creștinismul ni se întâmplă acum, dacă este predominarea unei prezențe sau dacă e deja redus la categorie, la o definiție abstractă. Altfel spunem că creștinismul este un eveniment, însă la fel cum expunem o definiție, nu ca ceva ce se întâmplă acum.

³³ M 13, 44.

³⁴ L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce ...*, op. cit., p. 25.

³⁵ F.M. Dostoevskij, *I demoni*, vol. I, Garzanti, Milano 1990, p. 121.

³⁶ Cfr. J. A. Möhler, *L'unità nella Chiesa, cioè il principio de cattolicesimo nello spirito dei Padri della Chiesa dei primi tre secoli* [Unitatea în Biserică, adică începutul catolicismului în spiritul Părinților Bisericii primelor trei secole, n. tr.], Città Nuova Editrice, Roma 1969, p.71.

«Creștinismul este „eveniment”: ceva ce înainte nu exista, dar care la un moment dat a apărut. Și nu a fost pentru că Ioan și Andrei ar fi spus: „E un eveniment ceea ce ni s-a întâmplat”. Evident nu era necesar să explice deja într-o definiție ceea ce li se întâmpla: ceea ce tocmai li se întâmpla! Creștinismul e un eveniment. Nu există alt cuvânt pentru a indica natura acestuia: nici cuvântul lege, nici cuvintele ideologie, concepție sau proiect. Creștinismul nu e o doctrină religioasă, o urmare a unor legi morale, un complex de ritualuri. Creștinismul e un fapt, un eveniment: tot restul e o consecință».³⁷

Discipolii puteau să-L recunoască privindu-L vorbind, simțindu-se priviți, simțindu-se atât de atinși în profunzimea ființei lor. Ei au sesizat că prezența Sa reușise să domine asupra tuturor lucrurilor datorită faptului că fuseseră imediat cucerțiți, cuprinși, datorită faptului că recunoscuseră acel om în valoarea Sa unică, fără de asemănare, divină, și de care fusese ușor să își dea seama. Atunci când domină în noi atenția față de consecințe, înseamnă că ne-am îndepărtat de la fapt! «Dumnezeu a devenit un eveniment în existența noastră cotidiană, astfel încât eul nostru să poată recunoaște cu claritate factorii săi originari și să ajungă la propriul destin, să se salveze. Așa a fost pentru Maria și Iosif. Așa a fost pentru Ioan și Andrei, care au mers după Isus urmând semnul lui Ioan Botezătorul. Dumnezeu intra în viața lor ca eveniment. Fie că au avut mereu în minte acest lucru, sau că uneori l-or fi uitat, mai ales în primele zile sau în primele luni, toată viața lor a depins de acel eveniment: în funcție de importanța sa, nu mai putem da înapoi de la un eveniment. Pentru ei așa a fost. Și așa e azi pentru noi: un eveniment poate marca un început și un drum. Evenimentul poate semnala o *metodă* de viață. Oricum, e vorba de o experiență de trăit. Un astfel de drum presupune angajamentul omului, atins de eveniment, până la surprinderea semnificației adevărate a ceea ce a început să întrezărească: e un drum al privirii».³⁸

Spune Nicola Cabasilas: «A cunoaște prin experiență [...] înseamnă să ajungi la esența lucrului respectiv: așadar, aici forma se imprimă în suflet și trezește dorința precum un vestigiu proporțional cu frumusețea sa».³⁹ Frumusețea acestei Prezențe, imprimate în suflet, trezește dorința. De aceea marchează un început, un drum.

Dacă e adevărat că de la un eveniment nu ne mai putem întoarce înapoi, e la fel de adevărat că putem ascunde această dorință sau nu. De

³⁷ L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce ...*, op. cit., p. 12.

³⁸ *Ibidem*, p. 15.

³⁹ N. Cabasilas, *La vita in Cristo [Viața în Cristos, n.tr.]*, Città Nuova, Verona 2005, p. 142.

măsura în care urmăm sau nu curiozitatea, dacă o luăm sau nu în serios, depinde dacă acel eveniment marchează un început și un drum sau dacă acest drum al privirii se blochează.

Și aici începe cu adevărat drama, pentru că, de multe ori, ceea ce se întâmplă în fața ochilor noștri nu e altceva decât evenimentul lui Cristos prezent. Vedem asta din diversitatea cu care trăim lucrurile pe care le trăiesc cu toții, așa cum adesea ne povestim unii altora. Poate fi vorba de felul în care trăim o nuntă sau de o înmormântare, și ceilalți ne privesc, uimiți de această diversitate: «Păi dacă e așa, e aproape frumos să mori», a zis cineva la înmormântarea unui prieten de-al nostru. Dar dacă noi rămânem pe loc, dacă blocăm dorința pe care o trezește acea diversitate, devenim sclavii rezultatului, astfel încât ne înfuriem la primul obstacol neprevăzut. De aceea don Giussani, cu o caritate infinită, ține să ne facă să ne dăm seama că dacă rămânem pe loc la contralovitura sentimentală, fără să urmăm atracția puternică a frumuseții pe care o avem în fața noastră, asta nu ne ajunge pentru a trăi.

Întotdeauna m-a impresionat următorul episod, pentru că ne spune într-adevăr care e problema în fața căreia de multe ori ne blocăm. După ce a ascultat un cântec bine pregătit, într-o atmosferă umană de invidiat, unică, într-o casă a Grupului adult, Giussani se oprește o clipă și observă: «E chiar foarte frumos, atât ca linie melodică, cât și interpretarea, ca sentiment uman de prietenie și de fraternitate și de companie într-o aventură. Și cu toate astea, dacă lucrurile ar putea fi enumerate așa cum le-am enumerat eu și atât [toate sunt foarte frumoase, dar „atât”, totul se oprește aici], și altceva ar fi scontat— acceptat și recunoscut (să fie clar!), dar scontat —, și numele Domnului nu ar fi rod al emfazei unui dialog, al unei dorințe de a se face auzit, de a-l auzi; dacă nu ar avea o personalitate autonomă la un moment dat, dacă nu ar avea un chip singular la urma urmei, dacă nu ar avea niște trăsături inconfundabile și cu cele pe care El însuși le-a creat ca semn al propriei persoane»,⁴⁰ toate astea n-ar fi suficiente: nu ar fi suficient pentru așteptarea noastră de fericire, nu ar fi suficient pentru setea noastră de destin, așa cum nu ne-ar ajunge niciun loc de muncă excepțional sau succesul în viață. Nu ar fi de-ajuns!

De asta insistă, prieteni: «Să fim atenți că Isus, printre noi, poate fi originea unei întregi lumi pline de umanitate, pline de bucurie și de prietenie, de rațiuni care formal nu admit excepții și care sunt de-un ajutor formal, dar și concret din punct de vedere material [...], însă Isus [această Prezență] ar putea fi redus la „portretul unei femei frumoase sculptat în

⁴⁰L. Giussani, *L'attrattiva Gesù [Atracția lui Isus]*, Bur, Milano 1999, p. 148.

propriu monument funerar”». ⁴¹ Dacă nu vă vine să plângeți la gândul că Isus ar putea fi redus la portretul unei femei frumoase sculptat pe piatra funerară a respectivei

Cristos «nu poate fi delapidat sau spălat de înfățișarea plină de frumusețe și bucurie a companiei chipurilor care ar trebui să vestească semnul Său!». Această reducere poate fi evitată doar «atunci când i se zice „Tu” cu adevărat, cu toată conștiința *eului*: cu cât suntem mai conștienți de noi înșine, cu atât e mai puternic, mai mare, mai adevărat, mai simplu și mai pur devotamentul față de El [...]. Prezența lui Cristos în lume este miracolul companiei noastre. Dar acesta e vârful aparent al unui semn care „se scufundă acolo unde e cel mai adevărat”, sau, mai bine zis, este vârful unui semn care în tot restul naufragiază în semnificația comună, în tot restul naufragiază în dezinvoltura comună. De aceea, cu cât iubim mai mult, în mod preferențial – în sfârșit, acolo unde a iubi înseamnă a spune „eu” cu un elan pe care alții nu îl cunosc, sau a spune „tu” cu un elan pe care alții nu îl cunosc –, nu e vorba de a amortiza importanța prieteniei noastre, de a estompa eficacitatea plină de ochi, de buze și de chip, de cuvânt, de cântec, de inimă a unei companii frumoase ca aceasta, ci e ca un fel de tensiune exacerbată – a tot ceea ce am enumerat și care alcătuiește compania noastră – de a striga numele tău, o Cristoase: „Mulțumesc pentru că Te-ai arătat și Te-ai așezat aici”». ⁴²

Deci, dacă nu există acea tensiune exacerbată de a striga numele Tău, Cristoase, nimic nu e de-ajuns!

De aceea, chestiunea unui angajament total cu realitatea – despre care am vorbit într-o discuție recentă – e o problemă de respect, așa cum spune un prieten la o întâlnire: «Un om nu e total angajat cu realitatea pentru că nu respectă până la capăt ceea ce a întâlnit. De fapt, stimează mereu ceva ce, pentru el, are valoare absolută, apreciază mai degrabă un lucru în loc de altul. Iată, e ca și cum pentru noi stima față de Isus ar fi unul dintre multele alte lucruri și nu „stima”: eu nu te apreciez până la capăt, o Cristoase, drept pentru care angajamentul meu cu realitatea este parțial. O văd în mine și în cei din jur: dacă ai acest respect total față de Isus, atunci înfrunți realitatea, cauți semnificația. Isus e totul».

Atunci speranța noastră e ca acest Eveniment să continue să se întâmple și să ne atragă atât de mult încât să retrezească în noi dorința de a ne implica, astfel încât să-L putem surprinde atunci când se întâmplă. Dacă într-adevăr nu percepem prezența Sa, în mod inevitabil, centrul afectiv se

⁴¹ *Ibidem*, p. 150-151.

⁴² *Ibidem*, p. 152-153.

deplasează, chiar dacă nu ne dăm seama. Din prezența Sa poate izvorî chiar și o întregă lume de umanitate, și cu toate astea Cristos să nu predomine. Aici e în joc credința.

Cum ne dăm seama că Cristos nu predomină? Experiența ne oferă toate „becurile de semnalizare” necesare: serviciul sau compania frumoasă nu ne-ajung. Și totuși nu ne dăm seama de cum are loc această reducere, datorită «unei ciudate întunecări a gândirii»⁴³, așa cum spune Benedict al XVI-lea.

Dacă metoda cunoașterii este Evenimentul, dacă ne dăm seama de noi înșine doar prin Evenimentul prezent, atunci doar cineva în care natura Evenimentului nu s-a întunecat ne poate face conștienți de rătăcirea noastră, de reducerea noastră. Acesta e darul lui don Giussani pentru noi. El nu doar că a descris ca nimeni altul creștinismul ca eveniment, dar ni l-a și mărturisit. Faptul că Evenimentul avea loc în el în continuu se deduce din faptul că își putea da seama de fiecare din reducățiile întreprinse de noi. În el avea loc Evenimentul – pentru că cel care vede deșertul nu îi aparține deșertului –: de aceea nu se mulțumea cu nimic din ceea ce ar fi fost mai puțin decât Prezența sa, așa cum atestă tensiunea sa exacerbată de a-I rosti numele. Noi, între timp, am pierdut-o pe drum!

2. «La început nu a fost așa»

De obicei, pentru a înțelege un eveniment, pornim de la experiența noastră. Ceva se întâmplă într-un moment dat al spațiului și al timpului, dar apoi se sare la altceva. Ceea ce ni se întâmplă poate lăsa urme într-o mai mică sau mai mare măsură, depinde de importanța evenimentului, dar imediat după, rămâne în urmă. Suntem atât de convingși că lucrurile merg în mod necesar așa, încât adesea comentăm: «Acum, sigur că nu se poate să fim la fel de uimiți ca la început!». Dezvoltăm de-a dreptul teorii pe această temă.

Dar Giussani ne provoacă mentalitatea spunând că acest mod de a gândi nu e valabil în privința evenimentului creștin: «De fapt creștinismul este un „eveniment”, e o realitate nouă de viață care a intrat în lume și de aceea, atunci când mă ating, trăiesc o experiență de viață nouă, nu nouă doar la

⁴³Benedict al XVI-lea, *Luce del mondo. Il Papa, la Chiesa e i segni dei tempi. Una conversazione con Peter Seewald* [Lumina lumii. Papa, Biserica și semnele timpurilor. O conversație cu Peter Seewald, n.tr.], LEV, Città del Vaticano 2010, p. 47.

începuturi, ci mereu nouă». ⁴⁴ Creștinismul nu e ceea ce rămâne dintr-un eveniment, ci e mereu un eveniment; altminteri ar documenta lipsa sa de teme. De fapt, ceva ce nu e prezent în vreun fel, nu există. Fie se întâmplă acum, fie nu există. În acest punct putem înțelege și mai mult ce înseamnă afirmația că creștinismul este un eveniment.

Spune don Giussani: «Întâlnirea întâmplătoare cu o prezență de-o umanitare diferită *ne precedă* nu doar la început, ci în fiecare clipă care îi urmează începutului: după un an sau după douăzeci de ani. Fenomenul inițial – impactul cu o diversitate umană, uimirea care derivă din acesta – e destinat a fi *fenomenul inițial și originar al fiecărei clipe a dezvoltării*. Pentru că nu există nicio creștere dacă acel impact inițial nu se repetă, adică dacă evenimentul nu rămâne contemporan. Fie se reînnoiește, fie nimic nu merge înainte, și imediat se teoretizează asupra evenimentului ce a avut loc, și se bâjbâie în întuneric căutând ajutoare care să înlocuiască Ceea ce se află cu adevărat la originea diversității. Factorul generator este, permanent, impactul cu o realitate umană diferită. Deci, dacă nu se întâmplă din nou și nu se reînnoiește ceea ce s-a întâmplat la început, nu are loc o adevărată continuitate: dacă cineva nu trăiește acum impactul cu o realitate umană nouă, nu înțelege ceea ce i s-a întâmplat atunci. Doar dacă evenimentul se reîntâmplă acum, evenimentul inițial poate fi luminat și aprofundat și se stabilește astfel o continuitate, o dezvoltare». ⁴⁵

Datorită genialității sale, don Giussani are o percepție atât de conștientă asupra naturii creștinismului încât, prin acest text, nu doar că ne amintește care sunt însușirile permanente ale creștinismului ca eveniment – contemporaneitatea și diversitatea ireductibilă –, ci ne oferă și indiciile care ne permit să ne dăm seama când creștinismul încetează să mai fie experimentat ca eveniment prezent. Asta se poate recunoaște după două semne.

Primul: se teoretizează evenimentul care a avut loc. În lipsa fascinației evenimentului, ne mulțumim cu teoria, cu discursul, cu o categorie abstractă. Și le repetăm în continuare. De-a dreptul le justificăm, așa cum ne amintește Dostoevskij: «Omul e atât de atașat de sistem și de deducția abstractă, încât ar fi gata să denatureze în mod premeditat adevărul, gata să nu vadă văzând și să nu audă auzind, cu condiția de a-și justifica pro-

⁴⁴ *Verso una vita di fede più matura* [Spre o viață de credință mai matură, n. tr.], sub îngrijirea Comunione e Liberazione, *pro manuscripto*, Milano 1976, p. 6.

⁴⁵ L. Giussani, «Ceva ce ne precedă», în *Tracce-Litterae communionis*, noiembrie 2008, p. 2.

pria logică».⁴⁶ De fapt, pierzând pe drum atracția Prezenței, în teoretizare (reducție la categorii sau la discurs) ajunge să domine ceea ce știm deja, ceea ce am stabilit noi, schema noastră, părerea noastră.

Dar întrucât am fost creați pentru împlinire, golul lăsat de absența prezenței trebuie umplut. Drept pentru care – acesta e al doilea semn – căutăm, spune don Giussani, ajutoare substitutive, care atestă deplasarea afectivă. Atunci când discipolii nu își dau seama de importanța Prezenței pe care au întâlnit-o, încep să caute *avantajul*: «Atunci Petru, luă cuvântul și zise: „Precum vezi, noi toate le-am lăsat și te-am urmat; ce vom avea așadar?»».⁴⁷ Dar oare prezența Sa nu e totul? Nici măcar el, Petru, nu își dă seama.

Sau predomină căutarea *succesului*: «Cei șaptezeci și doi se întoarseră plini de bucurie zicând: „Doamne, până și demonii ni se supun în Numele tău.” El le zise: „Îl vedeam pe Satana cum cădea din cer ca un fulger. Iată, eu v-am dat puterea să pășiți pe șerpi și scorpioni și peste întreaga putere a dușmanului, și nimic nu vă va dăuna. Dar nu vă bucurați de faptul că vi se supun spiritele, ci bucurați-vă că numele voastre sunt înscrise în ceruri»».⁴⁸ Celor șaptezeci și doi nu le mai ajunge prezența Lui ca să le înveselească viața. Nu e vorba că nu trebuiau să valorizeze binele pe care îl făceau, dar acest bine nu putea reduce distanța abisală care exista între miracolele făcute de ei și faptul de a fi ai Lui! Dar asta nici măcar nu le trecea prin minte, tocmai așa cum ni se întâmplă nouă.

Sau încercăm să umplem golul cu *puterea*: «Iacob și Ioan, fiii lui Zebedeu, vin atunci la el și-i zic: „Învățătorule, dorim să faci pentru noi ce-ți vom cere”. El le zise: „Ce doriți să fac pentru voi?”. Ei răspunseră: „Dă-ne, să stăm unul la dreapta ta și altul la stânga în marea ta.” Isus le zise: „Nu știți ce cereți. Sunteți voi în stare să beți paharul ce-l beau eu, sau să fiți botezați cu botezul cu care sunt botezat eu?” Ei îi răspunseră: „Suntem.” Isus le zise: „Paharul ce-l beau eu îl veți bea și cu botezul cu care sunt botezat eu veți fi botezați; cât privește însă de a ședea la dreapta sau la stânga mea, nu este în atribuția mea să o dau, ci este pentru cei cărora li s-a pregătit.” Când auziră ceilalți zece se supărară pe Iacob și pe Ioan».⁴⁹

Care sunt ajutoarele noastre substitutive? Nu sunt foarte diferite de cele ale apostolilor care de-abia fuseseră rechemăți. Să le vedem împreună, așa cum ni le-a semnalat don Giussani.

⁴⁶ FM. Dostoevskij, *Memorie del sottosuolo* [Amintiri din subteran], Einaudi, Torino 1988, p. 24.

⁴⁷ M 19, 27.

⁴⁸ L 10, 17-20.

⁴⁹ Mc 10, 35-41.

a) *Creștinismul redus la valori*

«Alaltăieri seară, la o întâlnire de la Milano, observam că, anii aceștia, de vreo cincisprezece ani încoace, în toți anii parcursului nostru, e ca și cum [...] mișcarea ar fi construit pe valorile pe care Cristos ni le-a adus. Astfel, tot efortul activităților asociative, operaționale, caritabile, culturale, sociale, politice, a avut, desigur, ca și scop acela de a ne mobiliza pe noi înșine și lucrurile conform [...] începuturilor de valoare pe care Cristos ni le-a făcut cunoscute. Dar, la începutul mișcării, nu a fost așa. Așa cum am pomenit ieri, la începutul mișcării, în primii ani, nu s-a construit pe valorile pe care ni le-a adus Cristos, ci s-a construit pe Cristos, în mod naiv dacă chiar vreți, dar tema inimii, mobilul convingător era faptul lui Cristos, și ca atare faptul trupului Său în lume, al Bisericii. La început se construia, se încerca să se construiască pe ceva ce se întâmpla, nu pe valorile aduse, și deci pe inevitabila noastră interpretare a acestora: se încerca să se construiască pe ceva ce se întâmpla și ne cuprinsese. Oricât ar fi fost de naivă și de exagerat de disproporționată, aceasta era o poziție pură. Din această cauză, datorită faptului că oarecum am abandonat această poziție, certificându-ne pe o poziție care a fost în primul rând, așa zice, o „traducere culturală” mai degrabă decât entuziasm pentru o Prezență, noi nu îl cunoaștem – în sensul biblic al termenului – pe Cristos, nu cunoaștem misterul lui Dumnezeu, pentru că nu ne este familiar».⁵⁰ Trebuie să recuperăm puritatea originară.

De ce anume avea nevoie don Giussani ca să își dea seama de această reducere a creștinismului la valori? Avea nevoie ca el să trăiască creștinismul ca fiind ceva ce i se întâmpla.

Să ne gândim cât de ușor își dă seama un îndrăgostit, când vede în alții, că raportul cu bărbatul sau cu femeia cu care aceștia s-au căsătorit a încetat să mai fie ceva ce se întâmplă și a devenit ceva diferit față de entuziasmul pentru o prezență.

b) *De la o prezență care se impunea la o organizație de urmat*

«Mișcarea s-a născut de la o prezență care se impunea și îi aducea vieții provocarea unei promisiuni pe care s-o urmăm. Dar apoi am încredințat continuitatea acestui început discursurilor și inițiativelor, ședințelor și lucrurilor de făcut. Nu am încredințat vieții noastre acest început, astfel încât începutul a încetat foarte curând să mai fie adevărul oferit persoanei noastre și a devenit punct de plecare pentru o asociație, pentru o realitate

⁵⁰ L. Giussani, *L'opera del movimento. La Fraternità di Comunione e Liberazione* [Opera mișcării. Fraternitatea Comunione e Liberazione, n.tr.], San Paolo, Cinisello Balsamo (Mi) 2002, p. 100-101.

asupra căreia a fost descărcată responsabilitatea propriei munci și de la care s-a pretins rezolvarea lucrurilor.»⁵¹ Nu e vorba că l-am nega pe Cristos, ci pur și simplu Cristos a devenit o «rechemare spirituală», și ceea ce predomină e altceva: «Pentru mulți dintre noi, faptul că mântuirea ar fi Isus Cristos și că eliberarea vieții și a omului, aici și dincolo, ar fi legate mereu de întâlnirea cu el, a devenit o rechemare „spirituală”. Concret pentru noi, ar fi altceva: angajamentul într-un sindicat, susținerea anumitor drepturi, organizarea, punctele de lucru și ședințele, dar nu ca expresii ale unei exigențe de viață, ci mai degrabă ca mortificare a vieții, ca greutate și taxă de achitat unei apartenențe care ne găsește în mod inexplicabil, mereu în rând».⁵²

Cele de mai sus erau exprimate în mod deosebit de cardinalul Bergoglio din acea vreme: «Atunci când credinciosul își dă seama că și-a pierdut elanul și entuziasmul dintr-o vreme, tinde să adopte comportamente care nu îi sunt proprii. [...] Pierderea avântului de la început îi face pe unii [...] să se refugieze în ceea ce putem numi „îndatoriri secundare”. [...] Fuga se manifestă ca o fugă spre virtuțile „secundare”: unii se dedică domeniului social [...]. Alții, dimpotrivă, se concentrează asupra ritualurilor. În ambele cazuri, cele două refugii nu sunt suficiente pentru a înfrunta adevărata provocare».⁵³

c) De la confuzie la discurs corect și curat

Atunci când creștinismul nu mai are loc ca eveniment al unei Prezențe care invadează viața și o face din nou să clocotească, sfârșim prin a teoretiza evenimentul ce a avut loc: «Se transmite un discurs corect și curat, câteva reguli despre cum trebuie să fim creștini și oameni. Dar fără iubire, fără recunoașterea Misterului dătător de viață, individul se stinge și moare. Speranța noastră, mântuirea lui Cristos nu poate fi ceva ce am citit sau știm să repetăm bine. Iată, vestea cea bună se reduce adesea la un discurs mai mult sau mai puțin exemplar sau moralistic. Ar trebui să clocotească din nou ... [...] Încă nu a fost comunicată înflăcărarea individului, victoria Misterului, slava lui Cristos în fața lucrurilor care se întâmplă. Dar asta se întâmplă în măsura în care există această experiență».⁵⁴

⁵¹ L. Giussani, *Il rischio educativo. Come creazione di personalità e di storia* [Riscul educativ. Ca și creator de personalitate și istorie, n.tr.], SEI, Torino 1995, p. 63.

⁵² *Ibidem*, p. 61.

⁵³ J.M. Bergoglio – Francesco, *Aprite la mente al vostro cuore* [Deschideți mintea inimii voastre, n. tr.], Rizzoli, Milano 2013, p. 154-155.

⁵⁴ L. Giussani, *Un caffè in compagnia* [O cafea împreună, n.tr.], Rizzoli, Milano 2004, p. 173-175.

Cristos nu este, și nu poate fi, ceva despre care să fi citit sau un discurs pe care știm să îl reproducem bine. Deja în 1962 don Giussani le atrăgea atenția elevilor (pe atunci în culmea răspândirii mișcării ca Gioventù studentesca la Milano) asupra acestei reducții: «E ca și cum experiența originală care ne-a făcut să aderăm s-ar fi fosilizat, s-ar fi cristalizat. [...] La origine, ceva a acționat pentru voi, în voi, peste voi; e o reacție de simplitate față de acest dar care v-a adus cu noi». Dar apoi a intervenit un formalism, adică «stagnarea noutății». ⁵⁵ Au intervenit formalismul și stagnarea.

d) Evenimentul devine un fenomen al trecutului

Creștinismul e atât de mult un eveniment încât, atunci când devine un fenomen al trecutului, nu îl putem face să se reîntâmple printr-o altă metodă, ne spune don Giussani, decât prin cea a evenimentului însuși. Atât de mult este creștinismul un eveniment încât trebuie să se reîntâmple. Dacă ne-am decuplat de el, dacă a avut loc o discontinuitate (datorită căreia ceea ce s-a întâmplat în trecut a devenit o amintire evlavioasă), atunci când încercăm să-l facem să se reîntâmple prin inițiativele noastre, nu reușim. «Să ne imaginăm că astăzi, câțiva dintre cei care au trăit deja experiența despre care am vorbit s-ar întâlni din nou și, ducând cu ei amintirea impresionantă a unui eveniment care i-a mișcat – care le-a făcut bine, care de-a dreptul le-a definit viața –, doresc să reia acel eveniment, umplând o „discontinuitate” care s-a instalat în cursul anilor. Motivul pentru care ei se simt încă prieteni este o experiență din trecut, un fapt întâmplat, care însă în prezent a devenit – așa cum spuneam – o „amintire evlavioasă”. Și atunci, cum se poate ca ei să reia o continuitate cu evenimentul inițial care i-a atins? Dacă de exemplu ar spune: „Hai să facem împreună un grup de cateheză, sau să dezvoltăm o nouă inițiativă politică, sau, mai bine, să începem să susținem o activitate caritabilă, să creăm o societate etc”, niciunul dintre aceste răspunsuri nu ar fi potrivit pentru acoperirea discontinuității. E nevoie de „ceva ce precedă”, care are doar ca instrumente de dezvoltare toate cele enumerate mai sus. Adică trebuie să se reîntâmple ceea ce li s-a întâmplat la început: nu „așa cum” li s-a întâmplat la început, ci „ceea ce” li s-a întâmplat la început: impactul cu o diversitate umană în care, același eveniment care i-a mișcat la început, se reînnoiește. Acolo se reîncheagă lucrurile și, urmând pe cineva, se creează legătura cu ceea ce s-a întâmplat la început. Și toți factorii principali ai experienței trecute ies la suprafață mai maturi și mai clari». ⁵⁶

⁵⁵ «Scuola incaricati 1962» [«Școala de suplinitori 1962», n.tr.], Arhiva CL.

⁵⁶ L. Giussani, «Qualcosa che viene prima», op. cit., p. 3-4.

Niciun fel de tentativă de-a noastră nu poate umple discontinuitatea, nu poate să facă un eveniment prezent din amintirea plină de devotament. Așa se întâmplă ceea ce a zis papa Francisc în Joia Mare: «De aici derivă în mod clar nemulțumirea unora, care ajung să fie triști, [...] preschimbându-se într-un soi de colecționari de antichități».⁵⁷

Să începem să vedem cum, de la predominarea unei Prezențe care atingea fiecare gest, datorită căreia fiecare acțiune era expresie a grandorii Sale, am sfârșit prin a o pierde pe drum. De ce se întâmplă așa? Pentru că de multe ori – spune don Giussani – «angajamentul nostru de viață cu problemele sociale, culturale și politice» e trăit «de o manieră separată și separatoare față de o experiență creștină vie, autentică. În timp ce angajamentul în problemele sociale, culturale și politice ar trebui să fie expresia acestei experiențe pline de pasiune pentru viață. E foarte ușor însă ca acest angajament să determine un mediu care să consume atenția față de acea experiență și să se afirme în contrast cu aceasta, aproape marginalizând-o, sufocând-o. Sau adesea, cel care dorește să trăiască o experiență de viață creștină autentică afirmă această voință [...] în contradicție cu angajamentul în acele probleme. Atât primul caz cât și cel de-al doilea sunt dubla înfățișare a aceleiași erori grave».⁵⁸ Activism sau intimism: ceea ce domină nu mai este Evenimentul care se impune și schimbă percepția asupra sinelui nostru, și care dă naștere unei priviri noi și unei pasiuni noi pentru toate lucrurile.

Să vedem cum, în mod neobosit, don Giussani a demascat tentația de a reduce natura creștinismului: «Analiza pe care doresc să o fac, a disconfortului situației în care ne aflăm [ca reper istoric era în 1976, dar e la fel și în 2013, în „prezentul” nostru] este pur metodologică și nu incriminatorie, e un aspect al judecății care ne face să repornim».⁵⁹ Suntem mereu expuși riscului de a face această reducere, de aceea don Giussani, în mod implacabil, fără oprire, a judecat tot timpul, a corectat, ne-a atras atenția.

Tot ceea ce am descris până aici ne face să înțelegem care sunt dimensiunile nevoii noastre. Suntem într-adevăr niște nevoiași! Ce eliberare să putem recunoaște asta și să putem privi în față, împreună, această stare de fapt! De la această recunoaștere nu poate decât să se nască o întrebare, ca cea care se naște pe buzele Bisericii: «Privește, Dumnezeuule atotputernic,

⁵⁷ Francisc, *Omelia alla Santa Messa del Crisma [Predica Sfintei Liturghii a Crisimei]*, n.tr.), 28 martie 2013.

⁵⁸ *Verso una vita di fede più matura [Spre o viață de credință mai matură]*, n.tr.), sub îngrijirea Comunione e Liberazione, *pro manuscripto*, Milano 1976, p. 6.

⁵⁹ *Ibidem*, p. 7.

la umanitatea sfășiată din auza slăbiciunii ei mortale și fă să revină la viață prin patimile Fiului Tău unic». ⁶⁰

Cum a răspuns Cristos la slăbiciunea apostolilor, la umanitatea epuizată care îi făcea să caute ajutoare înlocuitoare? Nu cu o strategie sau cu o rechemare moralistă. Nu le-ar fi fost de-ajuns, așa cum nu ne-ar ajunge nici nouă. Însemnătatea nevoii e atât de mare încât doar moartea și învierea Sa puteau și pot să vindece răul nostru din rădăcini. Putem prinde din nou viață doar datorită Patimii Fiului său, spune liturghia. Însă adesea, noi, nefiind conștienți de drama noastră, rostirea acestor lucruri se reduce aproape la «devoțiune». Din ce se vede că e așa? Din felul în care abordăm nevoia, din îngâmfarea și presupuziția pe care o avem în suflet. În schimb, ca să spunem ca sfântul Bernard, lucrul de care avem nevoie este tocmai «ca [Cristos] să se reîntoarcă, și să îmi restituie bucuria mea mântuitoare, să mi se dea înapoi pe sine». ⁶¹

3. Permanența creștinismului ca eveniment în prezent: El e aici

Isus a revenit. Viu. Dacă există vreun moment în care predomină din nou prezența Sa vie, este Învierea. Ce impresionant e să îi vedem pe discipoli uimiți de impunerea prezenței Sale vii și implacabile! Dar îl vedem și pe Isus luptându-se cu incapacitatea lor de a vedea: «dar discipolii nu știau că era Isus». ⁶² Încercând în mod repetat să îi facă să iasă din propria lor măsură, printr-un anumit fel de a spune: «Maria», sau printr-un miracol: «Aruncați mreața în partea dreaptă a corăbiei, și veți găsi». ⁶³ Isus vrea să facă să iasă la iveală credința, certitudinea discipolilor săi: «Este Domnul». ⁶⁴ Se poate reporni mereu pentru că El e viu. Cel viu. Pentru a-i face să revină la viață, nu se mulțumește să rămână o prezență inactivă. E o prezență care ia inițiativă pentru a răspunde nevoii lor. Pentru a răspunde la descumpănirea generată de moartea Sa, le explică Scriptura: «„Cât de fără minte și greoi la inimă sunteți ca să credeți toate cele spuse de profeți! Nu trebuia oare să le pătimească Cristos acestea, ca să intre în marea sa?” Și, începând cu Moise și cu toți profeții, le tâlcui în toate Scripturile cele privitoare la el.» ⁶⁵ Pentru

⁶⁰ Rugăciunea Laudelor din Lunea Sfântă a Liturghiei Orelor după Ritul roman.

⁶¹ Cfr. Sfântul Bernard de Chiaravalle, *Sermoni sul Cantico dei Cantici* [Predici despre Cântarea Cântărilor, n.tr.], LXXIV, II, 7.

⁶² I 21, 4.

⁶³ I 21, 6.

⁶⁴ I 21, 7.

⁶⁵ L 24, 25-27.

a răspunde trădării lui Petru, îl întrebă: „„Simon al lui Ioan, mă iubești mai mult decât aceștia?”». ⁶⁶ Și apoi: „„Primiți Spirit Sfânt.”» ⁶⁷ Sau face să fie recunoscut de ei în momentul în care frânge pâinea, Euharistia.

Acesta va fi mereu punctul de pornire. Doar inițiativa Sa poate să ne facă să repornim. Ne-a amintit-o Benedict al XVI-lea la deschiderea Sinodului din octombrie, anul trecut: «noi nu putem face Biserica, putem doar să facem cunoscut ceea ce a făcut El. Biserica nu începe cu “ceea ce facem” noi, ci cu “ceea ce face” și “ceea ce spune Dumnezeu. Astfel Apostolii nu au spus, după unele adunări: acum vrem să creăm o Biserică și cu forma unei constituante aveau să elaboreze o constituție. Nu, s-au rugat și în rugăciune au așteptat, deoarece știau că numai Dumnezeu însuși poate să creeze Biserica sa, că Dumnezeu este primul agent: dacă Dumnezeu nu acționează, lucrurile noastre sunt numai ale noastre și sunt insuficiente; numai Dumnezeu poate mărturisi că El este cel care vorbește și a vorbit. Rusaliile sunt condiția nașterii Bisericii: numai pentru că Dumnezeu mai înainte a acționat, Apostolii pot să acționeze cu El și cu prezența sa și să facă prezent ceea ce face El. Dumnezeu a vorbit și acest “a vorbit” este perfectul credinței, dar este mereu și un prezent: perfectul lui Dumnezeu nu este numai un trecut, pentru că este un trecut adevărat care poartă mereu în sine prezentul și viitorul. Dumnezeu a vorbit înseamnă: “vorbește”. Și după cum în acel timp numai cu inițiativa lui Dumnezeu putea să se nască Biserica, putea să fie cunoscută Evanghelia, faptul că Dumnezeu a vorbit și vorbește, tot așa și astăzi numai Dumnezeu poate să înceapă, noi putem doar să cooperăm, însă începutul trebuie să vină de la Dumnezeu. De aceea nu este o simplă formalitate dacă începem în fiecare zi Adunarea noastră cu rugăciunea: acest lucru răspunde realității însăși. Numai precedența lui Dumnezeu face posibil drumul nostru, cooperarea noastră, care este mereu o cooperare, nu o pură decizie a noastră. De aceea este important să știm mereu că primul cuvânt, adevărata inițiativă, adevărata activitate vine de la Dumnezeu și numai inserându-ne în această inițiativă divină, numai implorând această inițiativă divină, putem deveni și noi – cu El și în El – evanghelizatori. Dumnezeu este începutul mereu».⁶⁸

⁶⁶ I 21, 15-16.

⁶⁷ I 20, 23.

⁶⁸ Benedict al XVI-lea, *Meditazione nel corso della prima Congregazione Generale della XIII Assemblée Generale Ordinaria del Sinodo dei Vescovi* [*Meditații în timpul primei Congregații Generale a celei de-a XIII-a Adunări Generale Ordinare a Întâlnirii Episcopale*, n.tr.], 8 octombrie 2012. [sursa: <http://www.magisteriu.ro/interventia-papei-la-prima-intalnire-general-a-din-sinodul-episcopilor-2012/>]

Doar cel care acceptă să se integreze în acest început continuu poate vedea cum renaște viața, cum recapătă forță existența noastră.

Cum rămâne creștinismul în istorie ca eveniment prezent? Prin intermediul celor care sunt acaparați de El, prin cei în care conștiința prezenței Sale a devenit predominantă.

Să fim atenți să nu reducem densitatea și bogăția companiei credincioșilor la tentativele noastre, pentru că s-ar demonstra insuficiente pentru a răspunde dimensiunilor nevoii noastre: «Evenimentul lui Cristos dăinuie în istorie prin compania credincioșilor, care e un semn, precum vălul în care se află *sancta sanctorum*, Misterul devenit om. Acest Mister dăinuie în viața fiecărui om și a lumii, în mod personal, real, prin unitatea sensibil exprimată a creștinilor. Compania credincioșilor e semn eficace al mântuirii oamenilor de către Cristos, e sacramentul salvării omenirii. Cristos Înviat ni se alătură în acest mod: această companie e tocmai Cristos prezent. Ea este Cristos în realitatea sa umană, e trupul lui Cristos care se face prezent, în așa măsură încât poate fi atins, văzut, auzit. Valoarea acestei companii e mai profundă decât ceea ce se vede, pentru că ceea ce se vede este ivirea Misterului lui Cristos care se revelează».⁶⁹

Dacă pentru a răspunde umanității noastre istovite a trebuit să moară și să învie, problema e: cum putem noi participa, astăzi, la victoria Sa? Și cum ia Cristos inițiativă, astăzi, ca să ne facă părtași la victoria sa? «Cristos se lasă cunoscut, se face accesibil și deci ne dă Spiritul Său în Biserică prin Sfânta Scriptură, Sacramente, succesiunea apostolică, dar mai ales Spiritul Său ne zguduie și ne inundă prin întreaga viață a Bisericii. Biserica este universul împlinit, recreat și deținut de Cristos prin Spiritul Său. Adică Biserica este întreaga umanitate în măsura în care prezența lui Cristos o face să fie adevărată, unificată, prin acea energie re-creativă care este misterul Spiritului Rusaliilor. Cristos ar fi în mod iremediabil departe și deci victimă a interpretării noastre, dacă nu ar fi prezent în Biserica vie. Dacă nu ni s-ar oferi în misterul Trupului Său, care e Biserica, în ultimă instanță Cristos ar fi redus în mod subiectivist, ca și conținut și ca metodă. Așadar Biserica e metoda prin care Cristos se comunică în timp și spațiu, asemănător faptului că Cristos este metoda prin care Dumnezeu a ales să li se comunice oamenilor pentru propria lor mântuire. Prin umanitatea Bisericii, divinul ajunge la noi atât ca și „comunicare de adevăr” (Scriptura, Tradiția, Magisteriul), și deci ca ajutor pentru ca omul să ajungă la o claritate și siguranță obiectivă în perceperea semni-

⁶⁹ L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce ...*, op. cit., p. 43.

ficațiilor ultime ale propriei existențe, cât și în calitate de „comunicare a însăși realității divine” – Harul – prin Sacramente.»⁷⁰

Atunci prima noastră activitate este pasivitatea de a ne lăsa implicați în această inițiativă a lui Cristos prezent în Biserică.

Inițiativa lui Cristos a început în Botez: «Întâlnirea lui Cristos cu viața noastră, datorită căreia El a început să devină un eveniment real pentru noi, impactul lui Cristos cu viața noastră, pornind de la care El s-a mișcat înspre noi și a stabilit, ca *vir pugnator*, o luptă pentru „invadarea” existenței noastre, se numește Botez».⁷¹ El ne reînnoiește, ne face să devenim diferiți introducându-ne în moartea și învierea Sa: «Așadar prin botez am fost înmormântați împreună cu el în moarte, pentru că așa cum Cristos a fost înviat din morți prin slava Tatălui, tot așa și noi putem umbla într-o viață nouă. De fapt, dacă am fost total uniți cu el printr-o moarte asemănătoare cu a sa, vom fi uniți cu el și în învierea sa».⁷²

Acest început trebuie să fie constant alimentat, hrănit, astfel încât să putem merge în această viață nouă: «Împărtășirea cu Trupul lui Cristos înviat, „însuflețit de Duhul Sfânt și dătător de viață”, păstrează, sporește și reînnoiește viața de har primită la Botez. Această dezvoltare a vieții creștine are nevoie să fie întreținută prin împărtășania euharistică, pâinea pelerinării noastre, până în clipa morții, când ni se va da ca viatic».⁷³ Dacă nu vrem să fim absenți în raportul cu Cristos care ne-a cucerit, avem nevoie, ca niște cerșetori, să primim constant sacramentele: «Împărtășania sporește unirea noastră cu Cristos. Primirea Euharistiei în împărtășanie aduce ca rod principal unirea intimă cu Cristos Isus. Într-adevăr, Domnul spune: „Cel ce mănâncă trupul meu și bea sângele meu rămâne în mine și Eu în el” (In 6, 56). Viața în Cristos își are fundamentul în ospățul euharistic: „Precum m-a trimis pe mine Tatăl cel viu și Eu trăiesc prin Tatăl, și cel care mă mănâncă pe mine va trăi prin mine” (In 6, 57)».⁷⁴ Așa ne caută El, cum ne amintește sfântul Ioan Crizostomul: «Pentru tine am fost acoperit de spute și bățai, m-am despuiat de slava mea, l-am lăsat pe Tatăl meu și am venit la tine, la tine care mă urai, care fugeai de mine și nici măcar nu vroiai să-mi auzi numele; te-am urmărit, am fugit pe urmele tale, ca să pun stăpânire pe tine; te-am unit, te-am legat de mine, te-am ținut strâns legat de mine, te-am luat în brațe. „Mănâncă-mă”, ți-am zis, „bea-mă”. Și eu te

⁷⁰ *Ibidem*, p. 58-59.

⁷¹ *Ibidem*, p. 64-65.

⁷² R 6, 4-5.

⁷³ *Catehismul Bisericii Catolice*, 1392.

⁷⁴ *Catehismul Bisericii Catolice*, 1391.

am cu mine în cer și mă leg de tine pe acest pământ. Nu îmi ajunge să am în cer toate trufandalele tale, asta nu îmi satură iubirea. Am coborât din nou pe pământ, nu doar ca să mă amestec printre cei de-o seamă cu tine, ci ca să te strâng tare în brațe chiar pe tine». ⁷⁵

Doar acesta e izvorul continuu al unei comuniuni reale între noi. Doar comuniunea euharistică ne poate transforma până la a da naștere unui singur trup, influențând cu prezența Sa toate raporturile noastre.

Comuniunea noastră cu Cristos și cu frații are nevoie mereu să fie reconstruită prin îndurare, adică de prezența lui Cristos care ni se adresează, ca și lui Petru după momentul trădării. Doar această inițiativă plină de îndurare față de noi ne reconstruiește pe noi înșine în raportul nostru cu Cristos, cu frații și cu noi înșine. Fără îndurare nu există drum, nu există comuniune. De aceea, «Cristos a instituit sacramentul Pocăinței pentru toți membrii păcătoși ai Bisericii sale, înainte de toate pentru cei care, după Botez, au căzut în păcat grav, pierzând astfel harul bapțial și răcind comuniunea eclezială. Sacramentul Pocăinței le oferă acestora o nouă posibilitate de a se converti și de a redobândi harul îndreptării. Părinții Bisericii prezintă acest sacrament ca pe „a doua plută [de salvare] după naufragiul care este pierderea harului”». ⁷⁶

«*Convertirea* la Cristos, noua naștere a Botezului, darul Duhului Sfânt, Trupul și Sângele lui Cristos primite ca hrană ne-au făcut „sfinți și neprihăniți înaintea lui” (Ef 1, 4), așa cum Biserica însăși, mireasa lui Cristos, este „sfântă și fără de prihană” (Ef 5, 27). Cu toate acestea, viața nouă primită în inițierea creștină n-a suprimat fragilitatea și slăbiciunea naturii umane, nici înclinația spre păcat, pe care tradiția o numește *concupiscentță*, ce rămâne în cei botezați pentru ca ei să-și dea seama de ce sunt în stare în lupta vieții creștine ajutați de harul lui Cristos. Această luptă este cea a *convertirii* în vederea sfințeniei și a vieții veșnice la care Domnul neîncetat ne cheamă.» ⁷⁷ Doar dacă noi acceptăm să participăm, să întâmpinăm aceste gesturi ale lui Cristos – prin care El ne atrage în sinea sa, ne face să fim un singur trup, ne reînnoiește prin sacramentul penitenței, ne hrănește cu Trupul Său și cu Sângele Său –, putem reporni: «Cristos – a zis papa Francisc în Lunea Bunevestiri – a învins răul în mod deplin și definitiv, dar ne revine nouă, oamenilor din orice timp, să primim această victorie în viața noastră și în realitățile concrete ale istoriei și ale societății. Pentru aceasta mi se pare

⁷⁵ Cfr. Giovanni Crisostomo, *Commento alla prima Lettera a Timoteo* [Comentariu al primei Scrisori către Timotei, n.tr.], Predica XV.

⁷⁶ *Catehismul Bisericii Catolice*, 1446.

⁷⁷ *Catehismul Bisericii Catolice*, 1426.

important să subliniez ceea ce îi cerem astăzi lui Dumnezeu în liturghie: „Dumnezeule, Tu sporești neconținut Biserica Ta, dăruindu-i prin Botez noi fii. Dă slujitorilor Tăi harul să rămână fideli în trăirea Sacramentului pe care l-au primit prin credință” [...]. Este adevărat, Botezul care ne-a făcut fii ai lui Dumnezeu, Euharistia care ne unește cu Cristos, trebuie să devină viață, adică să se traducă în atitudini, comportamente, gesturi, alegeri. Harul conținut în Sacramentele pascale este un enorm potențial de reînnoire pentru existența personală, pentru viața familiilor, pentru relațiile sociale. Dar totul trece prin inima umană: dacă eu mă las atins de harul lui Cristos înviat, dacă îi permit să mă schimbe în acel aspect al meu care nu este bun, care poate să facă rău mie și celorlalți, atunci permit victoriei lui Cristos să se afirme în viața mea, să lărgească acțiunea sa binefăcătoare. Aceasta este puterea harului! Fără har nu putem nimic. Fără har nu putem nimic! Și cu harul Botezului și al Împărtășaniei euharistice pot să devin instrument al milostivirii lui Dumnezeu, al acelei frumoase milostiviri a lui Dumnezeu. A exprima în viață Sacramentul pe care l-am primit: iată, iubiți frați și surori, angajarea noastră zilnică, dar așa spune și bucuria noastră zilnică! Bucuria de a ne simți instrumente ale harului lui Cristos, ca mlădițe ale vieții care este El însuși, însuflețiti de seva Duhului Său!»⁷⁸

Capacitatea Sa de a transforma viața și de a ne face părtași ai acestui har se exprimă, alături de sacrameinte, prin carisme: «aceiași Duh Sfânt sfințește, conduce și împodobește cu virtuți poporul lui Dumnezeu nu numai prin sacrameinte și slujiri, ci „împărțindu-și fiecăruia darurile după cum voiește” (1C 12,11), el dăruiește credincioșilor de toate categoriile haruri speciale, prin care îi face capabili și dispuși să primească diferite activități și servicii folositoare pentru reînnoirea și creșterea Bisericii».⁷⁹

Ioan Paul al II-lea ne-a spus, în piața Sfântul Petru, în data de 30 mai 1998: «Carismele adevărate nu pot decât să conducă la întâlnirea cu Cristos în Sacrameinte. Realitățile bisericești la care aderați v-au ajutat să redescoperiți vocația de la botez, să valorizați darurile Duhului primite la Mir, să vă încredințați milostivirii lui Dumnezeu în Sacramentul Reconcilierii și să recunoașteți în Euharistie izvorul și culmea întregii vieți creștine».⁸⁰

⁷⁸ Francisc, *Regina Coeli*, Lunea Bunevestiri, 1 aprilie 2013. [sursa: <http://www.catholica.ro/2013/04/01/cu-harul-lui-dumnezeu-sa-devenim-instrumente-ale-milostivirii-lui/>].

⁷⁹ *Lumen genitum*, 12. Constituția dogmatică, 21 noiembrie 1964.

⁸⁰ Ioan Paul al II-lea. *Discursul către Mișcările ecleziiale și către noile comunități*, 30 mai 1998. [sursa: <http://www.reinnoirea-carismatica.ro/LinkClick.aspx?fileticket=GUUK0h1p8fg%3D&tabid=68&mid=397>]

Aceasta e contribuția istorică pe care don Giussani ne-a dat-o nouă și întregii Biserici: «Carisma reprezintă chiar modalitatea de timp, de spațiu, de caracter, de temperament, modalitatea psihologică, afectivă, intelectuală, prin care Domnul devine eveniment pentru mine și, în același timp, și pentru alții». ⁸¹ Deci carisma e factor de apartenență la Cristos și la adevărul Său: «Chestiunea carismei e decisivă pentru că e factorul care favorizează în mod existențial apartenența la Cristos, adică este evidența Evenimentului prezent astăzi, în măsura în care ne mișcă. În acest sens carisma introduce în totalitatea dogmei. Dacă carisma este modalitatea prin care Spiritul lui Cristos ne face să percepem Prezența sa excepțională, ne dă puterea de a adera cu simplitate și iubire, atunci, trăind carisma, se luminează conținutul obiectiv al dogmei». ⁸²

Însă nu trebuie să uităm că doar harul sacramentului poate genera conținutul carisma, poate determina vitalitatea acesteia astăzi. Harul sacramentului este cel care face să izvorască și întreține viu corpul eclezial, așa cum ne-a zis Ioan Paul al II-lea, într-un discurs care, pentru noi, a rămas memorabil: «Apariția corpului eclezial ca instituție, forța sa convingătoare și energia sa de agregare, își au rădăcina în dinamismul Harului sacramentului. Însă acesta își găsește forma expresivă, modalitatea creativă, incidența sa concretă în istorie prin intermediul diferitelor carisme care caracterizează un temperament și o istorie personală. [...] Atunci când o mișcare e recunoscută de Biserică, aceasta devine instrument privilegiat pentru o adeziune personală și mereu nouă la misterul lui Cristos. Să nu permiteți niciodată ca în participarea voastră să sălășliască molia obișnuinței, a rutinei, a bătrâneții! Reînnoiți mereu descoperirea carismei care v-a fascinat și aceasta vă va călăuzi tot mai mult spre a deveni servitori ai acelei unice puteri care este Cristos Domnul!». ⁸³

Doar dacă ne lăsăm atinși de forța lui Cristos înviat, care ne vine constant în întâmpinare prin sacramente și carismă, putem vedea felul în care cotidianul «care înmoaie genunchii» devine posibil de trăit: «Miracolul este realitatea umană trăită zi de zi, fără emfaze excepționale, fără nevoia de excepții, fără un noroc deosebit, e realitatea momentelor în care mâncăm, bem, suntem treji și când dormim, această realitate atinsă de conștiința unei Prezențe care își are terminalele în mâini care pot fi atinse, în chipuri

⁸¹ L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce ...*, op. cit., p. 108.

⁸² *Ibidem*, p. 109-110.

⁸³ Ioan Paul al II-lea, *Discorso ai sacerdoti partecipanti all'Esperienza del Movimento «Comunione e Liberazione»* [Discurs ținut preoților care participau la experiența Mișcării «Comunione e Liberazione», n.tr.], 2-3. 12 septembrie 1985.

ce pot fi văzute, într-o iertare pe care s-o oferim cuiva, în niște bani de dat, într-un efort ce trebuie depus, într-o muncă ce trebuie acceptată».⁸⁴

«Prezența lui Cristos, în normalitatea vieții, implică tot mai mult bătaia inimii: emoția profundă a prezenței Sale devine emoție în viața cotidiană și luminează, frăgezește, înfrumusețează, îndulcește tonusul vieții cotidiene, tot mai mult. Nu mai există nimic inutil, nimic nu mai e străin, pentru că nimic nu îi este străin destinului tău, și de aceea nu mai există nimic de care să nu ne putem atașa [...], cu consecințele magnifice de respect pentru lucrul pe care îl faci, de precizie în munca pe care o faci, de loialitate față de toată creația ta concretă, de tenacitate în urmărirea scopului său; devii mai de neobosit [...]. Oboseala, chiar și fără umbră, e ca să zicem așa, resorbită chiar și ca oboseală, devine o oboseală pur fiziologică».⁸⁵

Verificarea, în cotidian, a prezenței victorioase a lui Cristos, e cea care ne va permite să ne atașăm tot mai mult de El, până la a putea spune cu Ada Negri: «Totul / ai fost și ești pentru mine».⁸⁶ Din mulți, poate câțiva ar putea spune: «Totul ai fost pentru mine». Dar să spui despre cineva nu doar că «ai fost» în trecut, în întâlnirea de la început, ci: «Ești», acum, în prezent, asta e cu totul altceva!

Și doar angajându-ne în victoria Sa vom putea spune cu adevărat «Cris-toase, totul ai fost și ești pentru mine».

⁸⁴ L. Giussani, *Un evento reale nella vita dell'uomo (1990-1991)* [*Un eveniment real în viața omului (1990-1991)*, n.tr.], Bur, Milano 2013, p. 269.

⁸⁵ *Ibidem*, p. 103-104.

⁸⁶ A. Negri, «Atto d'amore», *Mia giovinezza* [*Act de iubire*], *Tinerețea mea*, n.tr.], Bur, Milano 2010, p. 70.

SFÂNTA LITURGHIE

Liturgia Sfintei Liturghii: F 9, 31-42; Ps 115 (116); I 6, 60-69.

PREDICA EMINENȚEI SALE CARDINAL JEAN-LOUIS TAURAN PREȘEDINTE AL CONSILIULUI PONTIFICAL PENTRU DIALOGUL ÎNTRE RELIGII

Așa cum Isus îi lasă pe oameni întotdeauna liberi să aleagă, cei doisprezece, și ei, trebuie să își reînnoiască adeziunea la Cristos: «„Poate vreți să plecați și voi?”. Simon Petru răspunde în numele lor: „La cine să mergem? Tu ai cuvintele vieții veșnice. Noi am crezut și am recunoscut că tu ești sfântul lui Dumnezeu”». În fața cuvintelor și a gesturilor lui Isus, omul e constrâns să răspundă cu «da» sau «nu». Drama cea mare a omului nu e boala, nici moartea: e libertatea sa. Omul îi poate spune «nu» lui Dumnezeu și Dumnezeu îi respectă libertatea. Celebrul poet Hölderlin, contemporan de-al lui Goethe, a scris: «Dumnezeu a creat omul, așa cum și marea creează continentele, retrăgându-se».

Nu îl putem evita pe Isus Cristos. Isus deranjează, pentru că e semn al contradicției: «Acest limbaj e dur; cine îl poate înțelege?» (I 6, 60). Noi suntem aici pentru că suntem discipoli ai lui Isus și pentru că suntem purtători ai unui mesaj pentru lume, pentru Italia de azi. Un mesaj care e o contestare radicală a «politetei politice și culturale». Gândiți-vă: le spunem prietenilor noștri: «Sunteți – suntem – chemați la viața veșnică». Ba mai mult, trebuie să îi amintim umanității de azi și de mâine un eveniment unic în istorie: Isus a înviat! Nicio revoluție, niciun progres științific nu vor putea niciodată să le ofere oamenilor un «lucru atât de important» precum învierea lui Isus. Este evanghelia victoriei nemaiauzite asupra durerii, asupra păcatului, asupra morții, victorie pe care Cristos a dobândit-o pentru sine și pentru noi. E un eveniment de nedescris, care ne privește pe toți și ne învăluie!

Atunci vedeți cum a crede nu e pur și simplu a crede că Dumnezeu există. Nu, înseamnă a crede că Dumnezeu intervine în existența umană. Obiectul credinței noastre – l-am auzit azi dimineață pe Carrón subliniind – e un eveniment, sau o serie de evenimente: a crede că Dumnezeu i-a vorbit lui Avram, a eliberat poporul din Egipt, s-a întrupat în sânul Fecioarei Maria, a înviat din morți. Pentru noi, a crede înseamnă și că Dumnezeu e prezent în mijlocul nostru în Euharistie: iată «paradoxul suprem». De fapt, oamenii sunt mai mult sau mai puțin dispuși să recunoască o divinitate care «stă deasupra lor, care nu deranjează». Dar să crezi că Dumnezeu intervine în textura existenței umane, că există opere divine care se împlinesc astăzi: acesta e un «scandal» pe care majoritatea contemporanilor noștri îl refuză. Refuză supranaturalul.

Această întâlnire numeroasă, atentă, angajată încălzește sufletul pentru că e un eveniment divin. Aici, în această dimineață, *hic et nunc*, Dumnezeu e în mijlocul nostru în această Euharistie. Pentru noi, Creștinismul nu e «un anumit punct de vedere a lumii». Nu e un sistem pe care îl acceptăm fiindcă ne convine. Suntem aici deoarece credem că ceva ni s-a întâmplat, că Cristos a înviat, că El e Adevărul și asta ne interesează pe noi și pe toți oamenii.

Știți și voi, noi, creștinii, suntem «sub lupă». Toți caută nu lucrurile frumoase pe care le putem realiza, ci mai degrabă lipsurile noastre. Și asta ne amintește că Biserica e o realitate divină și umană, în același timp. Însă nu trebuie să fim complexați, pentru că Spiritul călăuzește Biserica și rezervă întotdeauna surprize. E suficient să ne amintim ceea ce s-a întâmplat la Roma luna trecută. Am observat că în discursurile noului Papă există un cuvânt pe care îl folosește des: e verbul «a ieși». Să ieșim din noi înșine ca să ne lăsăm purificați de Dumnezeu; să ieșim din bisericile noastre, din mănăstirile noastre, din sălile noastre de întâlniri ca să ajungem la oameni acolo unde trăiesc ei, unde construiesc, suferă, mor.

Prima lectură ni l-a prezentat pe Petru în «vizita pastorală», să spunem. Sunt subliniate pacea și înțelegerea fraternă. Știm că acestei păci și înțelegeri fraterne trebuie să îi adăugăm ascultarea Cuvântului, frângerea pâinii și comuniunea bunurilor. Acestea sunt caracteristicile primei comunități creștine și noi trebuie să ne raportăm mereu la această comunitate. Dar comportamentul lui Petru care vindecă bolnavii ne aduce aminte că și noi trebuie să răspundem la întrebările contemporanilor noștri. Trebuie să ne vadă rugându-ne ca să își poată pune întrebările fundamentale; au nevoie de un cuvânt care să le «înalțe» sufletele, au nevoie să întâlnească niște comunități în care să fie primiți, ascultați și respectați. Da, toți au nevoie să iasă din acest context de moarte, de neîncredere, de suspiciune care, din păcate, ne distruge viața și marchează cultura de astăzi: non-sensul, izolarea, lipsa de respect față de propria persoană. Petru a putut să răspundă la așteptările oamenilor aflați în dificultate pe care îi întâlnea pentru că el însuși învățase de la Isus cum să se roage și ce misiune trebuie să împlinească.

În timpul acestei reculegeri v-ați întrebat: «Cine ne va putea despărți de iubirea lui Cristos?». Pentru a putea răspunde: «Nimeni, nimic», și voi trebuie să aveți în spate o viață intimă, de prietenie cu Cristos.

În lumea de azi, marele pericol e acela de a ne organiza viața, societatea, după măsura omului. Noi, creștinii, propunem un Dumnezeu Tată aproape de noi, care se transformă în servitor și hrană: iată ceea ce ne distinge de discipolii lui Mahomed și ai lui Buda. Dar, atenție: nu trebuie să ne

obișnuim niciodată cu această apropiere incredibilă a lui Dumnezeu. Cel care spune despre Dumnezeu: «El», fără să spună niciodată «Tu», e pe cale să uite încet încet trăsăturile chipului lui Dumnezeu. Și într-o bună zi Dumnezeu nu va fi nimic mai mult decât o idee și, foarte curând, nimic altceva decât un simplu cuvânt.

Nu mai târziu de ieri dimineață, papa Francisc amintea că viața creștină e o continuă discuție între patru ochi cu Dumnezeu, așa cum stăm de vorbă cu cineva. «Nu cu un Dumnezeu – spunea – nedefinit sau difuz ca un spray răspândit peste tot».

Frați și surori, să ne rugăm pentru ca să ne fie îngăduite energiile spirituale de care avem nevoie pentru a fi creștini coerenți, capabili să construim o societate cu niște scopuri demne de om. Fie ca Dumnezeu să vrea să ne ferească de tentația de a «lăsa jos garda», și de reducerea carității la o simplă filantropie, transformând spiritul apostolic într-un soi de pură propagandă sau Biserica într-un club.

Să îi mulțumim lui Dumnezeu pentru această reculegere, care ne permite, o dată în plus, să constatăm cât de mulți sunt bărbații și femeile care, în viața de zi cu zi, sunt conștienți de fidelitatea lui Dumnezeu, manifestată în Isus Cristos și în Biserica sa. Toți împreună ne simțim mai puternici, ca să iubim și să servim această lume a noastră, lumea pe care Dumnezeu o iubește și pe care Cristos o salvează. Această lume în care omul vrea să pătrundă în secretele atomului, dar care, în același timp, rămâne orb în privința sensului aventurii umane. Această lume plină de proiecte și de *exploits* tehnice, dar care, în același timp, e plină de anxietate în privința viitorului. Această lume a comuncării mereu tot mai rapide, dar care e și lumea singurătății. Această lume în care bărbații și femeile sunt în stare de gesturi de solidaritate admirabile, dar care e și lumea în care mulți trăiesc închiși în ei înșiși.

Ei bine, aceasta e lumea pe care o iubește Dumnezeu, pe care noi trebuie s-o iubim și s-o servim. Trebuie să păstrăm deschisă ușa inimii noastre pentru a întâmpina, înțelege, dialoga, încuraja și permite altora să crească, crescând noi înșine, datorită întrebărilor lor.

Papa Paul al VI-lea avea dreptate atunci când afirma, în ziua de Paști din 1969: «Creștinismul nu e ușor, dar e fericit». Deci, să ne ajutăm unii pe alții să stabilim și să aprofundăm o relație personală cu Isus! Isus care se face servitor, care în această dimineață, încă o dată, pune masa acolo unde e, în același timp, Cel care servește și Cel care se oferă ca hrană.

Să păstrăm o încredere totală în acest Dumnezeu fidel, și astfel iubirea noastră față de persoana lui Isus va fi atât de puternică încât nimic nu ne va putea despărți de El. Așa să fie!

ÎNAINTE DE BINECUVÂNTARE

Julián Carrón. Eminență, în numele tuturor doresc să Vă mulțumesc înaintea de toate pentru participarea dumneavoastră la Exercițiile noastre. Permiteți-mi să Vă mulțumesc încă o dată pentru atenția cu care urmăriți experiența noastră, atenția care în timp s-a transformat într-o prietenie paternă.

E semnificativ faptul că tocmai prin vocea dumneavoastră am ascultat în seara de 13 martie prima veste a alegerii papei Francisc, marele dar pe care Domnul l-a făcut Bisericii Sale.

Vă mulțumim pentru mărturia dumneavoastră sinceră de serviciu inteligent și discret față de Sfântul Părinte, care ne ajută să-l urmăm pe Cristos zi de zi.

Mulțumim Eminență!

Cardinal Tauran. Mulțumesc! Atunci când am fost numit cardinal, le-am împărțit prietenilor mei o mică amintire, pe care era trecută această expresie a sfântului Paul, din a doua scrisoare către Corinteni: «Suntem servitorii voștri pentru cauza lui Isus». Aceasta e programa fiecărui preot.

Mulțumesc pentru încredere!

Sâmbătă după masa, 20 aprilie

La intrare și la ieșire:

Franz Schubert, Sonata pentru arpeggiu și pian, D 821
Mstislav Rostropovich, violoncel – Benjamin Britten, pian
“Spirto Gentil” n. 18, Decca

■ A DOUA MEDITAȚIE

Julián Carrón

«Fie mie după cuvântul tău»

Benedict al XVI-lea a spus: «Toată viața creștină este un răspuns la iubirea lui Dumnezeu. Primul răspuns este întocmai credința ca primire plină de uimire și recunoștință a unei nemaiauzite inițiative divine care ne precede și ne solicită. Și „da”-ul credinței marchează începutul unei luminoase istorii de prietenie cu Domnul, care umple și dă sens deplin întregii noastre existențe».⁸⁷

Despre această credință vom vorbi acum.

1. Credința înseamnă a recunoaște o Prezență

«Poziția în care ne aflăm în fața evenimentului lui Cristos este identică celei ale lui Zahau în fața aceluia Om care s-a oprit sub copacul în care se suise el și i-a zis: „Coboară degrabă, vin la tine acasă”. E aceeași poziție cu cea a văduvei, al cărei unic fiu murise, și căreia Isus îi spune, de-o manieră care nouă ni se pare atât de irațională: „Femeie, nu plânge!” – e absurd, de fapt, să îi spui unei mame al cărei unic fiu a murit: „Femeie, nu plânge!” –. Pentru ei, ca și pentru noi, a fost și este experiența unei prezențe a ceva radical diferit de închipuirile noastre și în același timp corespunzător în mod total și original așteptărilor profunde ale persoanei noastre. A experimenta o corepondență reală [așa cum ziceam azi dimineață] pentru inima noastră e ceva absolut excepțional [...]. Având în vedere că inima e creată pentru această corepondență, ea ar trebui să fie normală în viață; în schimb nu se întâmplă niciodată; când se întâmplă, are loc o experiență excepțională. A avea sinceritatea de-a o recunoaște,

⁸⁷ Benedict al XVI-lea, *A crede în caritate trezește caritate*, 1. Mesajul pentru Postul Mare 2013. 15 octombrie 2012.

simplitatea de a accepta și afecțiunea de a se atașa de această Prezență, asta e credința».⁸⁸

Giussani continuă: «Pentru ca credința să se întâmple în om și în lume, trebuie mai întâi să se întâmple ceva ce e har, har pur: evenimentul lui Cristos, al întâlnirii cu Cristos, în care se trăiește experiența unei excepționalități care nu se poate întâmpla de una singură. Credința înseamnă în mod esențial a recunoaște diversitatea unei Prezențe, recunoașterea unei Prezențe excepționale, divine. [...] Cine știe de câte ori Samaritencei nu i-o fi fost sete de atitudinea cu care Cristos a tratat-o în clipa aceea, fără să își dea seama niciodată înainte; când s-a întâmplat, a recunoscut imediat».⁸⁹

Trebuie să ne dăm seama de faptul că credința creștină își are izvorul în afara noastră. Nu e ceva ce putem crea noi. De câte ori nu ne-ar plăcea să fim noi cei care creează corespondența pe care dorim s-o deținem! Însă dacă originea credinței este ceva în afara noastră, atunci ea nu are nimic de-a face cu o introspecție, cu ceva ce reușim să obținem săpând înăuntrul nostru. Credința nu este așadar un sentiment sau o etică, pentru că nu se află în mâinile noastre, nu suntem capabili să dăm noi naștere prezenței care ne corespunde. Credința creștină e atât de determinată de obiect, încât fără această Prezență pur și simplu nu ar exista. Ca și îndrăgostirea: fără prezența iubită, îndrăgostirea pur și simplu nu ar exista. E inutil să ne gândim că am putea-o crea noi prin ceva strategie, prin ceva încercare, printr-un efort, cu vreun elan de sentimente, cu vreun raționament (folosiți toate cuvintele pe care le vreți): toate astea sunt inutile pentru a determina și măcar o singură clipă din experiența îndrăgostirii. În sfârșit, face parte din îndrăgostire o prezență care o face să izbucnească, care o face să izvorască, o susține.

De aceea: «Credința e parte a evenimentului creștin pentru că e parte a harului pe care îl reprezintă evenimentul [...]. Credința aparține evenimentului deoarece, în calitate de *recunoaștere plină de iubire* a prezenței a ceva excepțional, e un dar, un har. Așa cum Cristos mi se dă mie într-un eveniment prezent, așa însuflețește în mine capacitatea de a-l cuprinde și de a-l recunoaște în excepționalitatea sa».⁹⁰

Dar în ce fel Prezența excepțională însuflețește capacitatea de a-o cuprinde? Pentru că, dacă Prezența sa excepțională nu ne facilitează să putem ajunge în acel punct, așa cum am văzut dimineață, nu urmăm dorința retrezită de acea Prezență, tensiunea exasperată de a-l rosti numele, nu

⁸⁸ L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce ...*, op. cit., p. 28-29

⁸⁹ *Ibidem*, p. 30-31.

⁹⁰ *Ibidem*, p. 31.

ajungem la Ea, și inima noastră nu găsește acea satisfacție pentru care e creată. De aceea don Giussani scrie: «Prin același gest, Dumnezeu se face prezent omului în evenimentul creștin și exaltă și capacitatea cognitivă a conștiinței, potrivește ascuțimea privirii umane la realitatea excepțională la care o provoacă. Se numește *harul credinței*.»⁹¹ Prin analogie, prezența persoanei iubite este cea care accentuează capacitatea noastră cognitivă astfel încât s-o putem surprinde în adevărul său profund.

Și atunci, cum se înțește capacitatea noastră cognitivă astfel încât să ajungă să surprindă importanța acelei Prezențe? Insistă don Giussani: «Pentru a putea cunoaște e nevoie [...] de o poziție de deschidere, adică de „iubire”. Fără iubire nu se cunoaște. De fapt, această iubire e indicată de acel instinct originar datorită căruia natura – adică Dumnezeu care ne creează – ne aruncă în comparația universală fiind plini de curiozitate. [...] În ultimă instanță, doar acea deschidere vie față de obiect, care devine afecțiune, face ca acesta să ne atingă pentru ceea ce este (*affici*, a fi atins de). Cum omul umblă cu toată ființa sa, așa vede totul cu toată ființa sa [nu se poate rupe unitatea eului, ne-a învățat întotdeauna don Giussani]: el vede cu ochii minții întrucât inima e deschisă-la, adică în măsura în care afecțiunea susține deschiderea ochilor, altfel, în fața obiectului, ochiul se închide, „adoarme”, fuge. Ochiul rațiunii vede, deci, fiindcă e susținut de afecțiune, care exprimă deja jocul libertății».⁹²

Trebuie să ne gândim bine la această descriere pe care o face don Giussani ca s-o putem înțelege până la capăt. De ce e necesară Prezența excepțională? Ce legătură are cu deschiderea ochilor minții? Prezența excepțională atrage atât de mult curiozitatea și afecțiunea omului – vedem asta la copii – încât susține deschiderea ochilor minții pentru ca aceasta să poată cunoaște obiectul fără să-l reducă. În măsura în care e susținută de afecțiune, rațiunea poate ajunge să surprindă toți factorii implicați în Prezența excepțională. Așadar Prezența excepțională a lui Cristos deschide larg privirea întetind capacitatea cognitivă a omului, pentru ca el să-L poată cuprinde și recunoaște în excepționalitatea Sa. Am amintit cele de mai sus prin cuvintele sfântului Augustin referitoare la Zaheu: «El a fost privit, și atunci a văzut».⁹³ Continuă don Giussani: «Credința reprezintă împlinirea rațiunii umane. Ea este inteligența realității în orizontul ei ultim, recunoașterea a ceea ce este consistența tuturor lucrurilor. Inteligența naturală [atenție!] nu reușește să atingă acest orizont ultim. Doar ceva ce

⁹¹ L. Giussani, *Riscul educativ*, op. cit., p. 71.

⁹² L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce ...*, op. cit., p. 30.

⁹³ Sfântul Augustin, *Discursul 174*, 4.4.

s-a întâmplat, doar datorită evenimentului lui Dumnezeu devenit om, datorită harului său [a excepționalității acestei Prezențe pe care o avem în fața ochilor] inteligența noastră reînnoită îl poate recunoaște și atinge. Astfel credința atinge o culme dincolo de rațiune; fără aceasta, rațiunea nu se împlinește, în timp ce în ea rațiunea devine scară a speranței.⁹⁴

Credința e o formă de cunoaștere care e dincolo de limita rațiunii. De ce e dincolo de limita rațiunii? «Fiindcă surprinde un lucru pe care rațiunea nu poate să-l perceapă: „prezența lui Isus printre noi”, „Cristos este aici acum”, rațiunea nu poate să perceapă așa ceva la fel cum percepe faptul că ești acum aici, e clar? Însă nu pot să nu admit că există. De ce? Pentru că există un factor aici înăuntru, există un factor care decide în privința acestei companii, în privința anumitor rezultate ale acestei companii, a anumitor rezonanțe din această companie, așa de surprinzător încât dacă nu afirm altceva nu dau dreptate experienței, căci rațiunea înseamnă afirmarea realității experimentabile în funcție de totalitatea factorilor care o compun, al cărui ecou se percepe, al cărui rod se simte, a cărui consecință se observă, însă nu poate fi observat în mod direct; dacă eu zic: „Înseamnă că nu există”, greșesc, deoarece elimin ceva care aparține experienței, și atunci nu mai este rezonabil.»⁹⁵

Însă noi, de multe ori, pentru că această recunoaștere presupune un efort, implică o tensiune exasperată – câți dintre voi nu v-ați gândit deja la asta doar ascultând, închipuți-vă să mai și faceți așa! –, rămânem la aparență, ne oprim la suprafața a ceea ce ar trebui să fie semn evident, fie negând sau eliminând acel factor al cărui ecou se aude, fie mulțumindu-ne cu acele rezonanțe pozitive, până când obosem, ne dăm seama că nu ne ajung pentru a trăi, că nu sunt în stare să ne umple, că nu ne satisfac viața. Și atunci credința începe să intre în criză. De asta un om rămâne uimit de mărturia pe care ne-a oferit-o mereu don Giussani despre acea tensiune exasperată de a surprinde toți factorii până la „Tu”. Oare atunci când Giussani ne spunea aceste lucruri, era pur și simplu din dorința de a ne complica viața? Sau era pentru ca noi să nu pierdem acea Prezență ale cărei rezonanțe le vedea și pe care dorea s-o atingă? Auziți cu câtă insistență vorbește: «Credința e rațională, în măsura în care înflorește la extrema limită a dinamicii raționale ca o floare de har, la care omul aderă cu libertatea sa [alături de rațiune, iată celălalt factor decisiv al omului: libertatea]. Și cum face omul să adere cu libertatea sa la această floare de neînțeles ca origine și ca factură? A adera cu propria libertate înseamnă, pentru om, să recunoas-

⁹⁴ L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce ...*, op.cit., p.32.

⁹⁵ L. Giussani, *Se poate trăi așa?*, Galaxia Gutenberg, Târgu – Lăpuș, 2010, p. 264.

că cu simplitate ceea ce rațiunea sa percepe ca fiind excepțional, cu acea instantaneitate sigură, așa cum se întâmplă în cazul evidenței de necombătut și indestructibile a factorilor și a momentelor realității, așa cum pătrund în orizontul propriei persoane». ⁹⁶ «Astfel libertatea mea acceptă acea mișcare, acceptă să-l recunoască». ⁹⁷

Spune Lewis: «Întrucât eu sunt „eu”, trebuie să împlinesc un act de abandonare, fie el mic sau ușor, trebuie să trăiesc pentru Dumnezeu și nu pentru mine. Acesta e, dacă vrei, „punctul slab”, în opera creației, riscul pe care Dumnezeu aparent se gândește că merită să îl înfrunte [cu noi]». ⁹⁸

«De aceea, în noi, credința înseamnă atât recunoașterea prezenței excepționale [care împlinește rațiunea], cât și azeziunea simplă și sinceră care spune „da” [care împlinește libertatea] și nu opune obiecții: recunoașterea și azeziunea sunt parte a momentului în care Domnul, prin puterea Spiritului Său, ni se revelează, sunt parte a momentului în care evenimentul lui Cristos pătrunde în viața noastră». ⁹⁹ De aceea sfântul Paul spune că nimeni nu poate zice că Isus e Domnul (adică să îplinească într-adevăr un act deplin de credință) decât prin Spiritul Sfânt ¹⁰⁰, care conduce rațiunea și libertatea la atingerea culmii lor, deoarece credința creștină e atât de umană încât scoate în evidență întreaga umanitate, rațiunea și libertatea. Fără această exaltare și fără ca noi să decidem că participăm la această exaltare, credința nu există. Giussani nu a făcut acest efort enorm fără vreun scop. A depus tot acest efort ca să ne ajute să înțelegem toți factorii credinței, pentru că azi, în lumea noastră, în cultura noastră, dacă rațiunea și libertatea nu sunt prezente în actul de credință, nu va mai exista credință: într-o lume în care totul spune contrariul, nu putem crede doar din obișnuință. De aceea, a-l urma pe Giussani e unica posibilitate de a avea credință, azi. Benedict al XVI-lea a dus o luptă înverșunată pentru o deschidere a rațiunii, pentru a ne ajuta să înțelegem că credința reprezintă culmea acesteia (făcută să fie posibilă tocmai de evenimentul lui Cristos), pentru ca afirmarea lui Cristos să nu devină ceva adăugat vieții și, până la urmă, ceva irațional. Fiecare trebuie să se hotărăscă dacă e dispus să îl urmeze pe don Giussani în acest parcurs, pentru a putea trăi credința ca om, ca adult, într-o lume ca a noastră. Credința nu e o adăugire opțională la Eveniment.

⁹⁶ L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce ...*, op.cit., p. 32-33.

⁹⁷ *Ibidem*, p. 31.

⁹⁸ C.S. Lewis, *Il problema della sofferenza [Problema suferinței]*, n.tr., Morcelliana, Brescia 1957, p. 83.

⁹⁹ L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce ...*, op.cit., p. 31.

¹⁰⁰ Cfr. 1 Cor 12, 3.

Și fără recunoașterea credinței, viața e condamnată să fie un gol. Frica, singurătatea și nemulțumirea înving. De aceea sfântul Augustin spune: «Se simte atras de Cristos omul care își găsește plăcerea în adevăr, în beatitudine, în dreptate, în viața veșnică, în tot ceea ce, în sfârșit, e Cristos».¹⁰¹

Și atunci cum se poate ca credința să devină tot mai mult a mea?

2. Personalizarea credinței

Carisma – de câte ori nu ne-a amintit-o don Giussani – e un har al Spiritului pentru a susține personalizarea credinței, făcând-o să fie atât de convingătoare în viața fiecăruia. Într-o scrisoare adresată chiar lui don Giussani, Ioan Paul al II-lea afirmă că «Originalitatea carismei fiecărei mișcări „nu pretinde, nici nu ar putea, să adauge absolut nimic la bogăția *depositum fidei*, păstrată de Biserică cu o fidelitate plină de pasiune” [...]. Totuși, această originalitate „constituie un sprijin puternic, o rechemare sugestivă și convingătoare la a trăi din plin, cu inteligență și creativitate, experiența creștină. Aici se află presupunerea de a găsi răspunsuri potrivite la provocările și la urgențele timpurilor și ale circumstanțelor istorice tot mai diferite».¹⁰²

În acest sens, don Giussani e mereu preocupat ca mișcarea să fie în stare să dea naștere unei personalități adulte. De ce are don Giussani această preocupare vădită tot timpul? Pentru că vede dificultatea generării de personalități adulte în credință. Problema credinței nu se află în urma noastră, ca și ceva care are legătură doar cu ceilalți. Nu, aceasta e unica preocupare a lui don Giussani în ceea ce ne privește pe noi, întotdeauna: «Problema gravă este greutatea cu care apare omul adult. [...] Așadar, ceea ce lipsește ca înfățișare generală este personalitatea de credință. Adulții au o personalitate în cultură, în meseria lor, în temperament, dar nu au o personalitate de credință eclezială (nu intimistă) și deci există o lipsă de creativitate, fiindcă dacă lipsește individul uman, lipsește și acțiunea».¹⁰³ El e îngrijorat de această dificultate de a da naștere unor personalități adulte în credință.

¹⁰¹ Sfântul Augustin, *L'Eucaristia: corpo della Chiesa* [*Euharistia: corp al Bisericii*, n.tr.], Città Nuova Editrice, Roma 2000, p. 43.

¹⁰² Ioan Paul al II-lea, *Messaggio a monsignor Luigi Giussani in occasione del ventesimo anniversario del riconoscimento pontificio della Fraternità di Comunione e Liberazione* [*Mesaj trimis monseniorului Luigi Giussani cu ocazia celei de-a douăzeciua aniversare a recunoașterii pontificale a Fraternității Comunione e Liberazione*, n.tr.], 11 februarie 2002.

¹⁰³ Școala responsabililor, Collevaenza (Pg), 17-19 septembrie 1976. Arhiva CL.

Dar don Giussani nu se mulțumește cu această constatare. Identifică foarte clar și care e cauza profundă a acestei carențe: «Motivul acestei situații e determinat de o decădere foarte gravă a metodei: din metodă [din metoda mișcării] rămâne o colivie de cuvinte și de formule, lipsește geniul. E ca și cum geniul metodei ar fi secătuit».¹⁰⁴

În ce anume constă această decădere foarte gravă a metodei? «Acum decăderea metodei ar putea fi formulată astfel: noi, care am intrat în bătălia eclezială și socială în calitate de afirmatori ai creștinismului ca experiență, acum [spunea aceste lucruri în 1976, dar cred că sunt perfect valabile și azi] privilegiam intelectualismul în locul experienței, și cu intelectualismul apare și un activism exasperat. Și asta e ceva foarte grav. Fiecare dintre noi poate acum să spună: mișcarea nu e viața mea, sau chiar mai bine, viața mea nu e mișcarea; mișcarea e o serie de condiționări în viața mea, care însă nu e evocată de mișcare. [...] „Însă există un consens ideologic care e o experiență de viață”. Se fac multe acțiuni, multe activități, dar nu se caută o verificare în viața cotidiană, în timp ce viața cotidiană, cu umilința la care ne constrânge, cu suferința inevitabilă, cu responsabilitatea concretă și imposibil de eliminat, ne-ar face mai echilibrați, mai concreți și mai puțin evanescenti, efectiv mai credincioși [Giussani ține ca credința să poată influența atât de mult cotidianitatea încât să răspundă obiecțiilor grave ale lui Pavese, acelei vieți de zi cu zi care înmoaie genunchii; fără asta, înainte de toate credința nu ne va mai interesa pe noi, și apoi ce să mai zicem de alții!]. Din nou, inteligenței omului i se substituie intelectualismul maselor, pentru că inteligența – cum spunea sfântul Toma de Aquino – acționează izvorând din experiență [și asta e hotărâtor]. Inteligența se declanșează din experiența vieții: dacă aceasta lipsește, în individ nu există inteligență; atunci adeziunea omului la inițiative și comportamentul în fața problemelor care neliniștesc societatea [...] sunt o prezență fără inteligență. Prima consecință: conformismul, e o prezență conformistă, adică se caracterizează printr-o lipsă de capacitate critică. Ia naștere un mod de a judeca lucrurile care, nefiind înrădăcinat într-o experiență de viață în fața lui Dumnezeu, e superficial și volubil. De aceea [cineva, mulțumindu-se] fie repetă, fie urmează în mod mecanic și surd, sau critică în mod reactiv, polarizându-se în jurul propriei păreri; se blochează, se plânge și, disprețuitor sau nu, se retrage și nu participă. E o judecată care nu e în stare să treacă dincolo de subiectivitatea propriului sentiment, pentru a colabora la unitatea de a crea. A doua consecință a acestei lipse de inteligență e că nu există un angajament creativ. [...] Astfel se creează obișnuința, [...] deoare-

¹⁰⁴ *Ivi.*

ce creativitatea depinde de sentimentul unei vieți noi și diferite pe care o simțim în sinea noastră [nu e vorba de a urma cursuri la Harvard, fiindcă dintr-o viață se naște o creativitate diferită]. De aceea mișcarea nu devine viața fiecăruia dintre noi și [...] comunicarea noastră dobândește un ton de „banalitate mondenă insuportabil” [e o definiție care descrie și anumite discuții dintre noi].¹⁰⁵

Dar această stare de fapt nu îl descurajează deloc pe Giussani. De fapt, de ce Domnul permite această decădere? «Domnul a permis ca noi să decădem, ca să reluăm mai adevărați, mai conștienți de faptul că doar El e în stare să ducă înainte viața noastră pe calea cea dreaptă, că doar El are capacitatea de a înțeți sosirea împărăției sale. [...] Domnul permite greșelile noastre și păcatele noastre ca un mod ciudat, dar în mod dramatic cel mai operativ, cel mai eficace din punct de vedere pedagogic, pentru a aprofunda sensul raportului nostru cu El. Suntem atât de rezistenți în amorul propriu încât, fără experiența limitei noastre, nu am spune cu autenticitate: „Dumnezeule, tu ești totul” și „eu nu sunt nimic”.¹⁰⁶

Atunci putem rezuma grava decădere a metodei cu următoarele cuvinte: «Există o preponderență clară a intelectualismului asupra experienței, asupra evenimentului de viață». Și această greșală are o consecință imediată: dintr-o poziție intelectuală nu se va putea naște niciodată o viață. «Acesta e punctul esențial al mișcării: adultul nu crește pentru că există o decădere a metodei noastre care e aceea a experienței, participarea la un eveniment și nu un consens față de un discurs».¹⁰⁷

Ajunși în acest punct, nu e greu de închipuit că pornim la găsirea vinovatului pentru această situație – ne cunoaștem bine cu toții, eh? –, încercând să descărcăm vina acestei stări de fapt asupra cuiva sau asupra organizării mișcării. Dar Giussani retează scurt, identificând adevăratul responsabil: problema ești tu, sunt eu, e fiecare dintre noi. Iată ce zice: «A fi din mișcare înseamnă să participai la o schimbare a felului în care vă percepeți pe voi înșivă, la o schimbare a raportului vostru cu ceilalți: asta e mișcarea, nu e doar o armă pentru a-i judeca pe alții, înseamnă să ne debarasăm de orice alibi, bombăneală, pentru că problema *ești tu* și atât. Mișcarea, de fapt, are o nevoie extremă de oameni care să devină adulți: dar cine e adultul? Adultul e definit de felul propriu în care își trăiește raporturile. Așadar adultul creștin este cel care trăiește, tinde să trăiască raporturile în

¹⁰⁵ *Verso una vita di fede più matura*, sub îngrijirea Comunione e Liberazione, *pro manuscripto*, Milano 1976, p. 8-9.

¹⁰⁶ *Ibidem*, p. 8, 10.

¹⁰⁷ Școala responsabililor, Collevanzenza (Pg), 17-19 septembrie 1976. Arhiva CL.

lumina credinței (între soț și soție, între părinți și copii, în comunitate și în afara ei). Ce înseamnă [a trăi raporturile] în lumina credinței? Înseamnă că adultul tinde să trăiască relațiile în lumina acestei Prezențe [care ne-a atins], pentru că asta e credința. Adult nu e în mod necesar cel care ține discursuri, care proclamă o metodă și nici măcar cel care e responsabil de inițiative sau cel care împarte lucrurile de făcut, pentru că nu acestea sunt trăsăturile care definesc adultul: adultul e cel care tinde să trăiască în Cristos raporturile cu oamenii»¹⁰⁸, lăsând ca acestea să fie atinse de prezența Sa. Fără predominarea acelei Prezențe în ochi, în viață, ca și ceva real și prezent, fără ca acea Prezență să se impună în modul nostru de a ne raporta la ea, noi trăim raportul cu toate ca și toți ceilalți. Doar cel care tinde să trăiască orice raport – cu el însuși, cu cei din casă, la servicii, cu prietenii, cu circumstanțele – în Cristos, adică cu prezența Sa în ochi, în inimă, va putea verifica victoria lui Cristos înviat. E o experiență pe care fiecare trebuie s-o trăiască: nu o putem înlocui cu comentarii de-ale noastre sau cu păreri.

Continuă Giussani: «Această fizionomie a vieții creștine e plină de victorie, vioiciune, deoarece Cristos este învingător. Cristos a înviat aici, în mine, în locul unde lucrez, oriunde mă duc, la mine acasă: a înviat. Sunt un câștigător, pentru că e câștigător [adică înviat] cel care mă posedă. [...] Aceasta e *victoria* care învinge lumea, adică învinge asupra trupului nostru, asupra lipsei noastre de semnificație [pentru că e împresurată de Prezența sa vie, reală]».¹⁰⁹

Și care e semnul credinței ca experiență? Bucuria. Dacă această victorie nu e o experiență trăită, nu suntem bucuroși. E inutil să ne ascundem după deget. Putem umple întâlnirile noastre de cuvinte, dar dacă lipsește experiența victoriei lui Cristos în noi, «nu suntem bucuroși și nu schimbăm nimic în jurul nostru».¹¹⁰

Scopul acestei tensiuni de a trăi în Cristos toate raporturile, adică învăluite de prezența Sa, înseamnă să ajungem la ceea ce pentru don Giussani este adultul: unitatea de viață (care este opusul fragmentării care ne caracterizează de multe ori): «Adult este cel care a ajuns la unitatea vieții, la conștiința destinului său, a semnificației sale, a ajuns la o energie de adeziune. Adultul e caracterizat de afecțiune și deci de gustul pentru semnificația sa».¹¹¹

În fața anumitor neînțelegeri care apăruseră în legătură cu semnificația personalizării credinței, Giussani e constrâns să facă două precizări.

¹⁰⁸ Ziua de început de an a CL, Milano, 10 septembrie 1977. Arhiva CL.

¹⁰⁹ *Ibidem*.

¹¹⁰ Întâlnirea adulților, Varese, 19 mai 1979. Arhiva CL.

¹¹¹ Consiliul CL, Milano, 18-19 iunie 1977. Arhiva CL.

a) Personalizarea credinței nu înseamnă deloc o aplecare asupra propriilor probleme personale sau o întrerupere temporară a elanului misionar. De fapt nu prin «suspendarea prezenței misionare găsească soluția la problemele mele, nu prin asta reușesc să îmi rezolv problemele», observa un prieten. Dimpotrivă, așa cum ziceam adineaori, personalizarea credinței înseamnă tensiunea de a trăi toate raporturile, circumstanțele, provocările, inclusiv problema personală, în lumina prezenței lui Cristos, lăsând ca acestea să fie impregnate de prezența lui Cristos. Chiar și, sau mai bine zis mai ales, problemele personale trebuie să fie abordate în lumina Prezenței care ne-a atins.

b) Însă fără ca credința să își arate relevanța față de problemele noastre personale, misiunea noastră e o aroganță: «În acești ani, noi am fost într-adevăr victima îngâmfarilor cum că mișcarea ar fi fost leacul Bisericii și al Italiei [al societății], dar asta mă conduce la esența observației: și anume, dacă mișcarea nu este experiența credinței ca resursă de soluții, care luminează problematicile mele, nu poate fi nici răspuns pentru ceilalți [dacă experiența credinței nu e trăită ca fiind cea care luminează problemele noastre, dacă ea nu e utilă pentru noi, devenim, în mod arogant, judecătorii tuturor!]. Propunerea are loc prin mijlocirea umanității mele, și de aceea prin umanitatea mea care a primit răspuns, sau umanitatea mea care este provocată [pentru ca mișcarea să poată deveni propunere în fața celorlalți]. [...] E adevărat că noi avem o sarcină misionară pentru Biserică și pentru Italia, și pentru societatea de azi, dar prin intermediul, prin fenomenul problematicii personale, prin răspunsul la aceasta, prin provocarea care îi este făcută, [...] misiunea devine într-adevăr o propunere ce poate fi susținută. [...] Avântul misiunii e o recunoștință, altfel e doar o îngâmfare».¹¹²

Atunci, ce înseamnă să personalizăm credința? Înseamnă asta: «Tot ceea ce ni se spune și ne este dat [propunerea care ne este făcută] trebuie să fie interesant pentru viață [pentru viață!]. Și viața este emoția inimii, durerea de cap, privirea asupra lucrurilor, curiozitatea față de tot, întâlnirile, răsul și plânsul, entuziasmul și rățacirea [o descriere splendidă pentru a „concretiza” faptul că, dacă credința nu e relevantă în privința exigențelor vieții, nu va fi interesantă pentru noi și va fi inutilă pentru toți]. Într-o societate ca asta, nu se poate crea ceva nou dacă nu cu viața: nu există nici structură, nici organizație sau inițiative care să dureze. Doar o viață diferită și nouă poate revoluționa structuri,

¹¹²Centrul CL, Milano, 17 noiembrie 1977. Arhiva CL.

inițiative, raporturi, în sfârșit, totul. E viața mea, în mod ireductibil a mea [inconfundabil de a mea].¹¹³

Și atunci, cum poate exista de fapt o personalizare a credinței? E nevoie ca Cristos să se impună în toate lucrurile. E nevoie «ca atunci când mâncăm și când bem, când trăim raporturile cu prietenii, când mergem la servicii, când mergem să învățăm, în viața afectivă cu femeia sau cu bărbatul tău, cu copiii tăi, cu ceilalți, în viața publică, pe stradă, acest cuvânt, care ne cheamă pe nume, să nu fie niciodată uitat, acest Cristos care se impune în inima noastră, care pătrunde setea noastră de fericire pentru a spune: Eu sunt calea, adevărul și viața [să nu fie niciodată uitat] [...]. Asta e mișcarea. E ca și cum viața mișcării ar trebui să constituie experiența unei rațiuni mai mari pentru a trăi, ba mai mult, a unicei rațiuni adecvate, totale pentru a trăi. [...] Mișcarea e ceea ce ajută la asta și atât. Te ajută să fii tu însuși».¹¹⁴

Așadar care e calea de parcurs pentru ca această personalizare a credinței să aibă loc?

3. Metoda personalizării credinței înseamnă să urmăm

«Înveți să trăiești viața urmându-l pe cel care o trăiește: nu pentru că ar fi mai bun decât tine! Poate fi de un miliard de ori mai rău decât tine! Dar ca metodă, ca atitudine de viață, ca și comportament, ca atitudine aplicativă e un exemplu. Ceea ce se poate urma e un exemplu, nu un discurs. Și asta fiindcă discursul e la cheremul propriei interpretări, în timp ce a urma un exemplu provoacă felul nostru de a face lucrurile.»¹¹⁵

Don Giussani ne-a sugerat întotdeauna urmarea ca metodă de maturizare: «E doar o cale, prieteni, pentru a fi educați să căutăm această prezență, pentru a fi susținuți în credință până să devenim mărturie și nu agitatori sau agitați ca într-o asociație: această metodă cu care noi putem învăța prezența este urmarea».¹¹⁶ «*A urma* înseamnă să ne identificăm cu cei care trăiesc cu mai multă maturitate credința, să ne implicăm într-o experiență vie, care își „trece” (*tradit*, tradiție) dinamismul său și savoarea sa înăuntrul nostru. Acest dinamism și această savoare trec în noi nu prin raționamentele noastre, nu la capătul unei dezvoltări logice, ci aproape

¹¹³ «Movimento, “regola” di libertà» [«Mișcarea, “regulă” a libertății», n. tr.], în *CL litterae communionis*, nr. 11, noiembrie 1978, p. 44.

¹¹⁴ Ziua de început de an a CL, Varese, 17 septembrie 1978. Arhiva CL.

¹¹⁵ Întâlnirea preoților din CL, Idice San Lazzaro (Bo), 7 ianuarie 1980. Arhiva CL.

¹¹⁶ Ziua de început de an a CL, Milano, 10 septembrie 1977. Arhiva CL.

ca printr-o presiune osmotică: o inimă nouă e cea care i se comunică inimii noastre, inima altcuiva e cea care începe să se miște în viața noastră.»¹¹⁷ E cu totul altceva decât raționamente, comentarii și replici! Urmarea e o experiență vie!

De aceea, așa cum v-am scris în scrisoarea de după Sinod, citându-l pe don Giussani: «A urma înseamnă a-ți dori să retrăiești experiența persoanei care te-a provocat și care te provoacă prin prezența sa în viața comunității, înseamnă tensiunea de a deveni ca acea persoană nu în concretețea sa plină de limite, ci ca acea persoană în valoarea căreia i se dedică și care reabilitează până în străfunduri, până și chipul său de amărât; înseamnă a-ți dori să participi la viața acelei persoane în care ți se dă ceva Altceva, și acestui Altceva îi ești tu de fapt devotat, la acest Altceva aspiři, vrei să aderi, pe acest drum.»¹¹⁸ Această frază va rămâne pentru noi termenul constant de comparație pentru a verifica dacă fiecare dintre noi urmează sau nu, adică dacă retrăiește sau nu o experiență. Și slavă Domnului, ca de obicei, don Giussani nu ne-a dat doar această explicație deplină a urmării, ci a și judecat noțiunile de a urma răspândite printre noi, identificând limitele acestora, pentru a ne ajuta, plin de pasiune, să nu ne pierdem timpul.

Atunci, fără pretenția de a fi exhaustivi, să vedem câteva modalități de a reduce urmarea.

a) Prima reducere a urmării este identificarea acesteia cu ascultarea unui discurs sau cu repetarea unor cuvinte auzite (gândindu-ne că astfel suntem și mai siguri că urmăm). «Dar a urma nu e nici pe de parte treaba asta!»¹¹⁹, spune Giussani. De fapt eu pot să ascult ceea ce zice altcineva și să repet fără să mișc centrul eului meu, adică fără ca centrul eului meu să fie atins în esența sa. Și atunci propunerea, înăuntrul meu, nu dă naștere la nimic nou, nu îmi reînnoiește ființa. Și totuși, dacă celor care încearcă să repete sau să învețe un enunț de cuvinte le-am pune întrebarea ce termen ar folosi pentru a descrie ceea ce fac, ar răspunde în mod sincer: „Urmez: asta fac, urmez”. În schimb nu, nu e așa, asta e o reducere a urmării, asta nu înseamnă să urmezi; a repeta un discurs nu înseamnă a urma. Daniélou spunea: «Toată știința lumii poate lărgi dimensiunile

¹¹⁷ L. Giussani, *Dall'utopia alla presenza (1975-1978)* [*De la utopie la prezență (1975-1978)*], Bur, Milano 2006, p. 59.

¹¹⁸ L. Giussani, *Il rischio educativo. Come creazione di personalità e di storia*, op. cit. p. 64.

¹¹⁹ Diaconie diecezană, Milano, 9 ianuarie 1980. Arhiva CL.

coliviei în care se află omul, dar nu poate să-l facă să iasă din ea».¹²⁰ Doar experiența poate obține asta: «Urmarea înseamnă să te identifici și să reieși în tine, să imiți – acesta e cuvântul – să imiți traducerea concretă și practică, modalitățile concrete și practice cu care, cel care conduce comunitatea, cel care conduce mișcarea, traduce discursul pe care îl ține!».¹²¹

b) A doua reducere înseamnă să identificăm urmarea cu inițiativele, ședințele și lucrurile de făcut. «Mișcarea a luat ființă de la o prezență care se impunea și care îi aducea vieții provocarea unei promisiuni pe care s-o urmăm. Dar apoi am încredințat continuitatea acestui început în mâinile discursurilor și ale inițiativelor, ale ședințelor și lucrurilor de făcut. Nu l-am încredințat vieții noastre, astfel încât [iată simptomul care arată că nu e vorba de a urma cu adevărat] începutul a încetat foarte curând să mai fie adevăr oferit persoanei noastre și a devenit punctul de pornire al unei asociații, al unei realități asupra căreia să descărcăm responsabilitatea propriei munci și de la care să pretindem rezolvarea lucrurilor. Ceea ce ar fi trebuit să fie întâmpinarea unei provocări, și deci o urmare vie, a devenit ascultare față de o organizație.»¹²²

c) A treia reducere a urmăririi e personalismul: cred că urmez pentru că mă agăț de persoană. Nu, spune don Giussani. De fapt, «a urma înseamnă să te identifici, la nivelul inteligenței tale și al inimii tale, [...] cu o modalitate de a trăi care corelează ceea ce se trăiește cu propriul destin, care e Cristos! De aceea urmarea înseamnă un mod de a percepe, înseamnă a recunoaște și a se identifica cu valorile propuse, adică cu experiența propusă, care poate fi comunicată printr-o anumită persoană; dar nu se urmează persoana, nu persoana e ceea ce se urmează! Se urmează experiența pe care o trăiește persoana respectivă, de aceea [urmarea este] liberă de persoană! În timp ce, de exemplu, între noi, e incredibil de ușor să găsești oameni care se leagă de persoana noastră, [vorbește despre sine], drept pentru care rămân dependenți de persoana noastră. Și un simptom foarte clar [al acestui lucru] este că nu are loc o urmare între ei, adică nu există o afecțiune, o comuniune între ei, nu devin un eveniment, nu devin o unitate între ei, un eveniment, pentru că [fiți atenți ce rațiune dă Giussani] toți sunt legați de persoana mea! Pot fi și o sută, foarte legați de persoana

¹²⁰ J. Daniélou, *Saggio sul mistero della storia* [Eseu despre misterul istoriei, n.tr.], Morcelliana, Brescia 2012, p. 136.

¹²¹ Diaconia diecezană, Milano, 9 ianuarie 1981. Arhiva CL.

¹²² L. Giussani, *Il rischio educativo. Come creazione di personalità e di storia*, op. cit., p. 63.

mea ... Vedeți că asta poate fi o boală teribilă!». ¹²³ Cineva ar putea zice: «Dar ce vrei mai mult decât să te agăți de cineva ca don Giussani?». De aceea e impresionant că don Giussani spune aceste lucruri referindu-se tocmai la legătura față cu propria persoană! Afirmă că cei care spuneau că îl urmează, de fapt nu îl urmau, și se înțelegea asta din faptul că, în pofida faptului că erau agățați de el, nu se întâmpla nimic între ei. Fiecare „dependent” de Giussani, „legat” de el; dar nicio afecțiune, niciun eveniment între ei. De ce? Motivul ni-l spune don Giussani: «Ceea ce unește e ca fiecare să învețe», adică fiecare să trăiască experiența celui pe care îl urmează. Doar așa poate exista comuniunea, nu prin găsirea unor acorduri. E nevoie ca fiecare să învețe de la don Giussani, să retrăiască experiența lui.

Don Giussani ne-a lăsat o serie de instrumente – pentru cine vrea într-adevăr să urmeze –, ca să ne ajute în mijlocul dificultăților pe care trebuie să le înfruntăm pe drumul nostru.

Dacă acum reluăm noțiunea de urmare amintită mai înainte, înțelegem că problema decisivă e că tuturor reducățiilor le lipsește retrăirea experienței celui alt care ne-a impresionat, adică experiența lui Giussani. Dacă cineva nu parcurge drumul care îi permite să trăiască personal aceeași identică experiență pe care o trăiește cel care l-a provocat și îl provoacă prin prezența sa, ceea ce l-a atins din celălalt nu va deveni niciodată al său.

Cum anume îmi dau seama că trăiesc experiența urmării? Prin faptul că nu mă limitez să ascult sau să repet un discurs, nu mă opresc la organizarea sau la reiterarea formalistă a gesturilor, nu mă reduc agățându-mă în mod personalist de altcineva, ci particip la viața acelei persoane care mi-a adus ceva Altceva. Fiindcă dacă eu nu ajung, retrăind experiența celeilalte persoane, la acest Altceva – care este ceea ce își dorește inima mea, căreia îi e devotată, către care aspiră –, în timp nu mă va mai interesa absolut deloc să urmez, fiindcă asta nu mă va putea cuprinde. Lumea nu abandonează credința înainte de toate pentru că ar avea o problemă cu dogma Trinității, de exemplu, ci pentru că, netrăind această experiență în viața lor, la un moment dat, credința își pierde rezonabilitatea.

Evangelhia atestă în mod continuu reducățiile pe care le-am pomenit. Și discipolii căutau să se agățe în mod personalistic de Cristos: «După ce stăpânul casei se va fi sculat și va fi încuiat ușa, rămași pe dinafară, veți începe a bate la ușă zicând: „Doamne, deschide-ne!” Dar el vă va răspunde: „Pe voi nu vă știu, de unde sunteți”». Atunci veți prinde a zice:

¹²³ Consiliul Național al CL, Idice San Lazzaro (Bo), 1-2 martie 1980. Arhiva CL.

„Noi am mâncat și am băut de față cu tine, iar tu ai învățat prin piețele noastre”. El însă vă va zice: „Vă spun că nu știu de unde sunteți; îndepărtați-vă de mine voi toți, nelegiuitorii”». ¹²⁴

Iată un alt episod: „Dar voi, cine ziceți că sunt eu?” Luând cuvântul, Simon Petru răspunde: „Tu ești Cristos, Fiul Dumnezeului celui viu”. Drept răspuns, Isus îi zise: „Ferice de tine, Simon, fiul lui Iona [...]”. [...] De atunci înainte Isus începu a le destăinui discipolilor săi că trebuie să meargă la Ierusalim și să îndure multe din partea bătrânilor, arhierilor și cărturarilor, să fie ucis, dar că a treia zi va învia. Petru, luându-l la o parte, începu a-l mustra: „Ferit-a sfântul, Doamne! Aceasta nicidecum nu ți se va întâmpla! El însă se întoarse și-i zise lui Petru: „Pleacă din fața mea, Satană! Tu mi te pui în drum, căci nu te gândești la ale lui Dumnezeu, ci la ale oamenilor”». ¹²⁵ Isus nu acceptă să se stabilească o legătură personalistică cu El: nu e de-ajuns ca Petru să adere la persoana Sa, e nevoie ca el să participe la experiența Sa, pentru că dacă Petru nu retrăiește experiența lui Isus, nu va reuși să înțeleagă și să asculte de planul pe care Dumnezeu îl are cu Isus.

Același lucru se întâmplă și după înmulțirea pâinilor: toți aderă, se leagă de El atât de mult încât vor să-l facă rege. Dar Isus nu cedează în fața acestui mod de a se agăța de El, pentru că știe ca omului nu îi ajunge să mănânce pâine, știe că omul are nevoie de altceva, și îi provoacă: «Adevărat, adevărat vă spun: dacă nu veți mânca corpul Fiului Omului și nu veți bea sângele lui, nu veți avea viață în voi. [...] Precum Tatăl care m-a trimis e viu, iar eu trăiesc în Tatăl, tot astfel cine mănâncă corpul meu, va trăi prin mine». ¹²⁶ Isus vrea să-i facă să trăiască aceeași experiență cu a Sa.

Și atunci când Petru, în grădina Ghetsemani, își scoate sabia și îi taie urechea servitorului preînaltului preot, Isus îi spune: «Întoarce sabia ta la locul ei [...]. Crezi oare că nu-l pot ruga pe Tatăl meu, ca tot acum să-mi pună la îndemână peste douăsprezece legiuni de îngeri?». ¹²⁷ Isus nu acceptă reducții.

Unde vroia Isus să îi conducă pe discipoli prin asta? Vroia să îi facă să înțeleagă planul Altcuiva, astfel încât să poată să se integreze și ei în acest plan. Dacă nu ne-ar prezenta în fața Tatălui, Isus nu ne-ar dezvălui originea ultimă a diversității Sale și nu ne-ar ajuta să trăim aceeași experi-

¹²⁴ L 13, 25-27.

¹²⁵ M 16, 15-23.

¹²⁶ I 6, 53-57.

¹²⁷ M 26, 52-53.

ență cu a Sa. Putem reciti evanghelia să să verificăm faptul că noțiunea de urmare pe care ne-o comunică don Giussani e exact felul în care Cristos concepea urmarea: «Isus nu concepea atracția sa asupra celorlalți ca fiind o referire ultimă la propria persoană [asemeni unui atașament al oamenilor față de el însuși], ci ca fiind o referire la Tatăl [la Altceineva, către care aspir, căruia inima mea îi poate fi devotată și de care se poate atașa]: la sine pentru ca El să conducă la Tatăl ca și cunoaștere și ascultare».¹²⁸ Fără o urmare adevărată, experiența lui Isus nu ar putea deveni a mea, și experiența lui Giussani nu ar putea deveni a mea, a ta, a noastră. Însă dacă ea nu devine a noastră, noi rămânem singuri cu nimicul nostru. Fiindcă dacă nu ne lăsăm introduși în Misterul lui Dumnezeu, în care se află semnificația ultimă a vieții, în care putem găsi ceea ce îi corespunde așteptării noastre, cum putem noi sta în fața vieții și a dramelor sale, în fața provocărilor și a durerilor sale?

De aceea, dacă noi reducem urmarea evitând să retrăim experiența celui care ne-a impresionat, mai devreme sau mai târziu creștinismul nu ne va mai interesa. Nu e o chestiune de strategie. Aici credința e cea care este în joc, pentru că fără urmare nu vom vedea avantajul uman al credinței, nu o vom simți corespunzând așteptării pe care o avem în suflet. Dimpotrivă, semnul că trăiesc aceeași experiență cu cel care m-a impresionat e faptul că eu îl găsesc pe acest Altceineva către care aspir și deci experimentez acea corespondență față de inima mea care îmi confirmă adevărul credinței. De aceea sunt devotat: deoarece cu Isus, atașat de Isus, pătrund mai mult în Mister. Isus mă conduce constant să intru în Misterul Tatălui. El a venit pentru asta: ca să ne educe către Mister, pentru a ne introduce în fața Tatălui. Și tocmai fiindcă am fost creați pentru asta, nu ne putem minți pe noi înșine și nimeni nu ne poate înșela. Ne poate distra pentru ceva vreme, însă orice alt lucru, întrucât nu ne corespunde, nu va dura prea mult.

Dacă urmarea e metoda personalizării credinței, atunci, urmând, experimentez de fiecare dată tot mai mult cum credința devine tot mai mult a mea, cum raportul cu Cristos devine tot mai mult al meu. Semnele care atestă acest lucru sunt noutatea vieții și schimbarea care derivă din ea. Aceste trășături încep să îmi definească chipul, identitatea, oriunde m-aș afla, acasă sau la servicii, singur sau cu altceineva, în vacanță sau prins de problemele care îmi apar.

De aceea noi nu putem schimba experiența cu niciun alt lucru: experiența este locul evidenței, dacă ne ținem de ea, nu ne putem rățăci. Cum

¹²⁸L. Giussani, *L'uomo e il suo destino*, Marietti, Genova 1999, p. 129.

spune Lewis: «Ceea ce îmi place la experiență e faptul că e vorba de un lucru onest. Puteți face o grămadă de mișcări greșite; dar țineți ochii deschiși și nu vi se va permite să vă îndepărtați prea tare înainte să apară indicatorul corect. Se poate să vă fi înșelat pe voi înșivă, dar experiența nu caută să vă înșele. Universul răspunde adevărul atunci când îl întrebați cu sinceritate».¹²⁹ Acesta e avantajul cuiva care vrea să trăiască: el are în propria experiență semnele adevărului care l-a atins; pentru că experiența are o astfel de evidență încât, chiar dacă vrei să lupți împotriva ei, nu o poți șterge, rămâne. De aceea niciun personalism, niciun deja-știut, nicio interpretare, nicio reducere nu se pot confunda cu experiența corespondenței, cu raportul cu Altcineva pe care îl dorești, către care aspiți. Și noi știm foarte bine. De aceea fiecare trebuie să își facă socotelile și să decidă dacă ascultă sau nu de experiență. Pentru că, în fond, ce este ascultarea? «La limită, forma extremă de ascultare înseamnă să urmezi descoperirea propriei tale persoane, descoperire realizată în lumina cuvântului și a exemplului altcuiva»¹³⁰, fiind impresionați de altcineva. Descoperirea de sine, provocată de experiența altcuiva e un eveniment absolut ireductibil. Putem face ce vrem, putem să ne amăgim cât vrem, însă acest eveniment e ireductibil, nu stă în puterea noastră.

De aceea don Giussani rezumă provocarea la un singur cuvânt: «urmare».

4. Prezența

Acestă urmare, prin intermediul schimbării pe care o generează în noi, e ceea ce ne face să fim prezență. Credința ca experiență reală ne face să înflorim ca prezență.

«Să fim o prezență, aceasta e ultima noastră categorie. Să fim o prezență, orice temperament am avea și făcând abstracție de calitățile de care dispunem [...] înseamnă un mod diferit de a fi în contextul unei situații – pentru că nu putem trăi decât în cadrul raportului cu propria iubită, cu prietenii, cu părinții, la cursurile de la facultate la care vă duceți, cu cărțile pe care trebuie să le studiați –, într-un anumit moment cultural și politic al societății. A fi prezență într-o situație [uitați ce mod impunător de a spune aceste lucruri] înseamnă să o trăiești de așa manieră încât să deranjezi situația respectivă, astfel încât, dacă n-ai fi acolo, cu

¹²⁹ C.S. Lewis, *Sorpreso dalla gioia* [*Surprins de bucurie*, n.tr.], Jaca Book, Milano 2002, p. 131.

¹³⁰ L. Giussani, *Se poate trăi așa?*, op. cit., p. 148.

toții să își dea seama de absența ta. Acolo unde te vei afla, ceilalți se vor enerva sau te vor admira, sau vor părea indiferenți, dar nu vor putea să nu recunoască „diversitatea” ta. A fi prezentă înseamnă să trăiești o situație în așa fel încât să îl faci pe Cristos eveniment al propriei persoane. [...] Vestea adevărată [și aici e punctul decisiv!] o transmitem prin ceea ce Cristos a deranjat în viața noastră, are loc prin tulburarea pe care Cristos o împlinește în noi: *noi îl facem prezent pe Cristos prin schimbarea pe care El o săvârșește în noi. Acesta e conceptul de mărturie*. Noi folosim ușor cuvântul prezență, însă prezență înseamnă mai ales asta: tulburarea minunată, fascinantă, pe care prietenia care se leagă între noi datorită lui Cristos – acest fel de prietenie capabilă de bucurie și veselie, capabilă de acea bucurie imposibilă – o provoacă.»¹³¹

Ne-a amintit papa Francisc: «Eu mă întreb: unde au găsit primii discipoli forța pentru această mărturie a lor? [...] Credința lor se baza pe o experiență așa de puternică și personală a lui Cristos mort și înviat încât nu le era frică de nimic și de nimeni [...]: atunci când o persoană îl cunoaște cu adevărat pe Isus Cristos și crede în El, experimentează prezența sa în viață și forța Învierii sale și nu poate să nu comunice această experiență».¹³²

Deci noi tulburăm un mediu doar prin schimbarea pe care El o săvârșește în noi. Faptul că ne lăsăm modelați de El e ceea ce ne face martori, așa cum zicea tot Daniélou: «Ceea ce face din noi o mărturie e faptul că manifestăm o acțiune divină tocmai acolo unde nu se află o generozitate excepțională. Eroismul demonstrează ceea ce poate face omul. Sfințenia demonstrează ceea ce poate face Dumnezeu».¹³³

Ceea ce ne dorim e să devenim, în orice situație ne-am afla, acea «izbucnire» pe care o descrie Julien Green: «Gândiți-vă la zgomotul de azi, la miile de cuvinte inutile, la freamătul străzii, la freamătul infernal, deprimant, la apelurile telefonice etc, la tot ceea ce alcătuiește țesătura unei zile și, în mijlocul haosului, un om cu mișcări fine și cuvinte care nu se schimbă niciodată, înfăptuiește miracolul coborârii lui Dumnezeu printre noi. [Acesta e] izbucnirea credinței [...], izbucnirea infinitului în

¹³¹ L. Giussani, *Un avvenimento di vita, cioè una storia* [Un eveniment de viață, adică o istorie, n.tr.], Edit Editoriale italiana – Il Sabato, Roma 1993, p. 345-346.

¹³² Francisc, *Regina Coeli*, 14 aprilie 2013. [sursa: <http://www.ercis.ro/actualitate/viata.asp?id=20130466>]

¹³³ J. Daniélou, *Saggio sul mistero della storia*, op. cit., p. 128.

vremurile noastre artificiale». ¹³⁴ Și asta e ceea ce așteaptă cu toții, așa cum ne amintește don Giussani: «Ceea ce lipsește nu e atât de mult repetarea verbală sau culturală a vestirii [adică o intelectualizare a credinței sau un discurs]. Omul de astăzi așteaptă poate inconștient experiența întâlnirii cu oameni pentru care faptul lui Cristos e realitatea atât de prezentă încât viața lor se schimbă. E un impact uman care poate zguduï omul de azi: un eveniment care să fie ecoul evenimentului inițial, atunci când Isus își ridică ochii și spuse: „Zaheu, coboară imediat, vin la tine acasă”». ¹³⁵ Și așa, într-o clipă, sunt topiți două mii de ani de istorie și noi putem trăi acum aceeași experiență ca cea a lui Zaheu. Noi le mărturisim tuturor că Cristos e prezent prin schimbarea pe care o surprindem în noi.

«Dintr-o dată, normalitatea devine densă și orientată în funcție de adevărul său, și adevărul său e raportul cu Infinitul [...]. Normalitatea, clipă de clipă, e raportul cu acea prezență. [...] Prezența lui Cristos, în normalitatea vieții, implică tot mai mult bătaia inimii: emoția profundă a prezenței Sale devine emoție în viața cotidiană și luminează, frăgezește, înfrumusețează, îndulcește tonusul vieții cotidiene, tot mai mult. Nu mai există nimic inutil, nimic nu mai e străin, pentru că nimic nu îi e străin destinului tău, și de aceea nu mai există nimic de care să nu ne putem atașa, ne atașăm de tot, se naște o afecțiune pentru tot, pentru tot, cu consecințele magnifice de respect pentru lucrul pe care îl faci, de precizie în munca pe care o faci, de tenacitate în urmărirea scopului său; devii mai de neobosit.» ¹³⁶

Werfel exprimă foarte bine aceste lucruri: «Fiecare gest al său, fiecare salut, fiecare zâmbet erau pline de acel infinit care nu era necesar să fie evocat pe nume», ¹³⁷ atât era de evident.

Dacă această schimbare e cea care îl face prezent pe Cristos, atunci trebuie să curățăm noțiunea noastră de prezență de anumite conotații cu care de multe ori este identificată, așa cum ne recomanda don Giussani: «De la Equipe din 1976, al cărei titlu era *De la utopie la prezență*, s-a făcut un drum care acum ne împinge să spargem și să simplificăm cuvântul prezență: trebuie să-l străpungem și să-l eliberăm. [...] Prezența e un subiect care coincide cu eul tău. Prezența se naște și consistă în persoană. [...] Și ceea ce

¹³⁴ J. Green, *L'espatriato. Diario 1984-1990* [*Expatriatul. Jurnal 1984-1990*, n.tr.], Mursia, Milano 1992, p. 68.

¹³⁵ L. Giussani, *L'avvenimento cristiano* [*Evenimentul creștin*, n.tr.], Bur, Milano 2003, p. 23-24.

¹³⁶ L. Giussani, *Un evento reale nella vita dell'uomo...*, op. cit., p. 101-104.

¹³⁷ F. Werfel, *Barbara*, Corbaccio, Milano 2000, p. 52.

definește persoana ca actor și protagonist al unei prezențe e claritatea credinței, e acea claritate a conștiinței care se numește credință [...]. Prezența își află toată consistența în persoană, se naște și consistă în persoană, iar omul e inteligența realității până la atingerea orizontului ultim». ¹³⁸

Așa cum personalizarea nu se reduce la un intimism sau la o suspendare a avântului misionar, în același fel centrarea prezenței în om nu trebuie corelată cu opoziția dintre „public” și „privat”, ca o redimensionare a prezenței, ca o aplecare asupra propriului sine. Dimpotrivă: e o recentrare profundă conform abordării inițiale a mișcării. Adică: a afirma că prezența consistă cu totul în om nu înseamnă a separa sau a opune o sferă privată, intimistică, sferei publice (nu există o astfel de separare!), ci înseamnă a identifica locul originar al fiecărei schimbări, rădăcina de la care apare un fruct al cărei creșteri atinge întreaga istorie, conform planului Misterului și nu conform programelor noastre. Tot restul e o iluzie, înșelăciune, ne face să ne pierdem timpul. Persoana nu este „privat” în opoziție cu „public” (sunt categorii mondene și reductive, total inaplicabile vieții de credință). Schimbarea omului și existența unei comunități creștine autentice au o valență istorică.

«Istoria nu e definită, în ritmurile sale, de către noi. Nouă ne revine datoria de a trăi prezența: o încredere totală acordată Infinitului care a intrat în viața noastră și care se revelează imediat ca o umanitate nouă, ca prietenie, ca și comuniune: „Nu te teme, mica mea turmă, eu am învins lumea”. „Aceasta e victoria care învinge lumea: credința noastră.” Oare credința noastră va avea nevoie de șapte, opt, nouă secole pentru ca toată lumea universitară să fie din nou atinsă de prezența sa creștină? Acestea nu sunt calcule pe care să le putem descifra noi. Universitatea ne interesează pentru edificarea persoanei noastre și nu pentru a spune: „Câștigăm”. [...] Trebuie să lăsăm de-o parte acea interpretare ideologică a vieții universitare care determină o muncă apăsătoare și istovitoare, greoaie și amară, datorită căreia mulți pleacă din universitate; în schimb nimeni nu pleacă de lângă o umanitate nouă, în afară de cazurile de rebeliune diabolică și feroce.» ¹³⁹

Dar a spune aceste lucruri nu înseamnă să nu facem nimic. Înseamnă să repornim cu simplitate, fără îngâmfare și pretenții hegemonice, de la repropunerea gesturilor și a locurilor în care individul să poată fi edificat; astfel încât, celor care ne văd, să li se trezească dorința de a veni cu noi datorită fascinației vieții pe care o au în fața ochilor.

¹³⁸ L. Giussani, *Un evento reale nella vita dell'uomo ...*, op. cit., p. 142-143.

¹³⁹ L. Giussani, *Dall'utopia alla presenza*, op. cit., p. 68-69.

«Creșterea și dilatarea comunității creștine în locurile în care trăim: aceasta e deci contribuția noastră pentru frații noștri oameni, dispuși să valorizeze chiar și punctul infimitezimal pe care ni-l revelează intuiția celuilalt, gata să colaborăm cu orice fapt care, în lumina credinței, ni se pare just. Subiectul adevărat al acestei aventuri, al acestui raport istoric, e *omul* în măsura în care aparține *comuniunii*. Așa a apărut sloganul „Comunione e Liberazione”».¹⁴⁰

¹⁴⁰L. Giussani, *Un avvenimento di vita, cioè una storia*, op. cit., p. 345.

Duminică dimineata, 21 aprilie

La intrare și la ieșire:

Sergej Rachmaninov, Concert pentru pian și orchestră nr. 2, în do minor, op. 18

Sviatoslav Richter, pian

Stanislaw Wislocki – Warsaw Philharmonic Orchestra

„Spirto Gentil” nr. 8, Deutsche Grammophon

Don Pino. «El a fost privit și atunci a văzut.»¹⁴¹ Ce este *Angelus* dacă nu acea clipă a zilei în care devenim conștienți de inițiativa Misterului întrupat, a lui Cristos, față de fiecare dintre noi? În afara acestei inițiative există doar complicația imaginilor noastre. În momentul în care ne dăm seama și întâmpinăm inițiativa sa, începe protagonismul nostru în lume.

Angelus

Laude

■ ÎNTÂLNIREA DE ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

Davide Proserpi. Întâlnirea din această dimineață are scopul de a fixa unele din elementele care ne pot ajuta mai mult în drumul nostru din următoarele luni, pentru că vom avea ocazia să lucrăm din nou împreună asupra conținutului acestor Exerciții.

În prima seară am fost provocați de întrebarea lui Isus: «Dar Fiul Omului când se va întoarce, va mai găsi el credință pe pământ?». Am simțit că această întrebare ne este adresată personal, nu atât în sens escatologic, ci am fost expuși cu totul în fața experienței pe care o trăim în fiecare zi, pentru că «atunci când se va întoarce» este acum. Și această provocare a lui Isus, care e o îmbrățișare, riscă, poate risca să devină în noi dubiu sau intelectualism. Am văzut-o într-o oarecare măsură și din rezultatul discuțiilor care au avut loc în cadrul hotelurilor, din întrebările pe care le-am primit. Credem că ar putea fi util să propunem din nou, chiar dacă de o manieră critică, câteva din aceste întrebări care, în marea majoritate, se refereau la a doua lecție, subliniind dificultatea de a-i răspunde evenimentului, dar considerând scontat evenimentul însuși.

¹⁴¹ Sfântul Augustin, *Discurs* 174, 4.4.

Prima întrebare. Identificându-ne cu Cristos noi îl cunoaștem pe Zaheu; ar părea mai la îndemână să ne identificăm cu Zaheu. Cum se poate să ne identificăm cu Cristos, să trăim aceeași experiență cu El? Când mă gândesc că trăiesc aceeași experiență cu Cristos mă iau fiorii.

Julián Carrón. Acesta e un exemplu care arată că intelectualismul predomină asupra experienței, preponderență care este atât de răspândită între noi, pentru că ar fi fost suficient să pornim de la experiența pe care fiecare dintre noi a trăit-o pentru a răspunde la această întrebare într-un mod foarte simplu. Însă noi suntem «moderni» și imediat ce auzim anumite cuvinte, le conferim o semnificație modernă.

Ce înseamnă pentru noi să ne identificăm cu Cristos? „Să ne imaginăm” cum face El. Și atunci cum putem fi siguri că ne imaginăm corect? Și că nu Îl reducem pe Cristos la imaginea pe care ne-o facem noi? Cine mă asigură că trăiesc aceeași experiență cu a Sa? Teama aceasta e perfect comprehensibilă. Dar dacă noi am urma ceea ce ne zice don Giussani – corectându-ne în continuu –, și anume că realitatea devine transparentă în experiență (experiența pe care noi o trăim), ar fi totul mai simplu. Putem, de fapt, să ne identificăm cu ceea ce trăiește altcineva doar datorită unei experiențe pe care am trăit-o noi.

Ce experiență am trăit în momentul în care am dat peste mișcare? Când cineva întâlnește mișcarea, când vede ceva ce îl uimește, nu trebuie să își imagineze nimic: resimte contralovitura determinată de ceea ce se află în fața ochilor săi. Despre această răsturnare a metodei care a avut loc odată cu creștinismul, ne-a vorbit don Giussani. Și acesta e primul lucru pe care și Ioan și Andrei sau Zaheu l-au simțit: a fost ciocnirea cu o diversitate. Nu au trebuit să își imagineze nimic, au trebuit pur și simplu să resimtă contralovitura unei diversități atât de unice, atât de categoric ieșite din comun, atât de excepționale, încât a fost foarte ușor să rămână lipiți de acea Prezență. E o ciocnire cu ceva ce nu provine de la noi, ce nu putem crea noi. Spuneți-mi voi dacă așa ceva nu e ușor! Dar atunci când oamenii ne întâlnesc, când văd cum trăim împreună o nuntă – cum îmi povesteau recent la o întâlnire din Lombardia –, e același lucru: văd o modalitate nemaiauzită de a trăi împreună. De aceea, proprietarul restaurantului, la sfârșitul nunții, mulțumește pentru petrecere. De ce? Ce a văzut? Nu a trebuit să recurgă la nicio introspecție! Nu, a fost impresionat de un mod de a trăi împreună. Și dacă un proprietar de restaurant e atins, înseamnă că chiar există ceva diferit, pentru că vede tot timpul petreceri de nunți! V-am povestit ieri și de cel care a mers la înmormântarea cuiva dintre noi și a rămas profund impresionat de ceea ce a văzut. De câte ori n-o fi fost la

înmormântări? Dar ca să ajungă să spună: «Așa e chiar frumos să mori!», trebuie să fi avut în fața ochilor ceva nemaipomenit și ireductibil, care nu e rodul unui efort al nostru, al unei activități de-ale noastre, care nu e ceva ce reușim să facem noi. Iată, pentru a ne identifica e nevoie doar să fi trăit experiențe ca acestea.

Credința se referă mereu la ceva care are loc în afara noastră, are un izvor care se află în afara noastră, depinde de ceva ce nu generăm noi, se naște din ceva de care dăm cu nasul. Atunci Giussani ne spune: «Uitați-vă la ceea ce s-a întâmplat», pentru că aceea e modalitatea prin care Cristos a ajuns la voi. Acum, doar pornind de la experiența prezentă putem să ne identificăm cu Cristos fără să-L reducem. Experiența prezentă este, de fapt, experiența aceluși fel de a privi cu care Cristos a ajuns și ajunge la noi. Și atunci când ne aflăm în fața cuiva care ne privește într-un mod diferit, așa cum nu am mai fost priviți niciodată, rămânem impresionați de acea privire. Fiecare trebuie să depisteze în propria experiență momentul în care i s-a întâmplat asta, pentru a înțelege ce înseamnă să se identifice cu Cristos, pentru a nu reduce totul la o imaginație. Creștinismul e altceva!

Înțeleg, atunci, de ce de multe ori noi nu simțim urgența de a reveni constant la citirea cuvintelor lui Giussani sau ale evangheliei: pentru că nu avem nevoie. Ne reducem la propriile gânduri, la propriile tentative, la închipuirile noastre, care nu reușesc niciodată să ne confere o clipă de bucurie. În schimb Giussani ne mărturisește constant că el nu poate trăi fără Cristos! Trebuie să ne hotărâm dacă vrem să-l urmărim atât de mult încât să trăim aceeași experiență cu a lui sau dacă vrem să reducem totul la măsura noastră.

Prosperi. Două întrebări pe care le citesc împreună fiindcă se completează.

Azi ai vorbit de o exasperată tensiune de a rosti numele Său în fiecare aspect și în fiecare clipă a vieții. Cum se poate trăi așa ceva în cotidian, ca acțiune liberă și liniștitoare, și nu ca operațiune care măsoară?

A recunoaște un eveniment e simplu, așa cum s-a întâmplat din nou pentru mine azi. Cum pot coexista această simplitate și drumul care presupune un angajament total pentru a surprinde semnificația adevărată, ceea ce de multe ori nu mi se pare simplu?

Carrón. Vedeți? Atunci când povestim o experiență e foarte ușor: «A recunoaște un eveniment e simplu, așa cum s-a întâmplat din nou pentru mine azi». Atunci când ne desprindem de experiență începem să ne complicăm și nu mai știm despre ce anume vorbim. Aceasta e preponderența

intelectualismului: ne încurcăm în propriile cuvinte și nu mai știm despre ce vorbim. Don Giussani spune că, dacă nu plecăm tot timpul de la experiență, sfârșim prin a ceda în fața confuziei.

Atunci să privim direct și aceste întrebări. Să ne gândim la experiența îndrăgostirii. Dacă cineva se îndrăgostește, pentru el asta nu înseamnă: «Acuma trebuie să mă dedic contemplării chipului ei și nu mai fac nimic!». Nu! Tocmai pentru că s-a întâmplat, acea prezență pătrunde atât de mult viața încât întrebarea e fix opusul: cum puteți face totul, să trăiți cotidianul fără să simțiți în voi urgența lui sau a ei? Spuneți-mi cum se poate așa ceva! Nevoia urgentă de celălalt nu e un efort titanic pe care trebuie să îl depun eu, nu! E ceva ce surprind în mine. Și datorită acestui lucru îmi dau seama de ce anume mi s-a întâmplat, de ce prezență a pătruns în întreaga mea viață: eu nu pot trăi nicio clipă a zilei (chiar și atunci când merg cu metrourl, când mă îmbrac dimineața, când sunt la masă) fără exasperata tensiune de a-i rosti numele. Această tensiune, această nevoie urgentă pe care o surprind în mine însumi, care mă presează înăuntrul meu, e amintirea lui sau a ei: asta este preponderența unei prezențe. Ce anume se întâmplă atunci când, la un moment dat, acest fenomen nu mai are loc? Cineva nu se hotărăște să nu se mai gândească la ea sau la el pentru că ar avea altceva de făcut. Și înainte avea o grămadă de lucruri de făcut, dar nu putea evita să nu îi tot vină în minte, să nu predomine acea prezență! Atunci când nu se mai întâmplă așa, nu înseamnă că persoana iubită a dispărut de pe fața pământului: e tot acolo, dar nu mai există preponderența acelei prezențe ca o determinantă a vieții, evenimentul nu mai este urgent înăuntrul eului. De aceea spun – mi-o spun mai ales mie – că problema gravă pentru noi e că Cristos nu ne lipsește! Putem da toate interpretările pe care le vrem, însă problema e că de multe ori Cristos nu ne lipsește. Și nu are legătură cu faptul că avem limite, că facem greșeli: toate astea există – putem lua în calcul totul, totul, pentru că în viață avem parte de toate astea –, dar problema e că Cristos nu ne lipsește! Noi am întâlnit un om care, mâncând de prânz cu prietenii, nu putea să nu simtă tensiunea exasperată de a-I rosti numele. Atunci, „tensiunea exasperată” sau „angajamentul” înseamnă același lucru: după ce L-am întâlnit, simt nevoia urgentă de El, îmi lipsește! Pentru că dacă nu îmi lipsește, niciun moralism nu poate înlocui tensiunea acestei lipse.

Atunci, cum se poate ca tensiunea exasperată de a-I rosti numele să fie un act liber și liniștitor? Problema se pune invers: cum puteți fi liberi în mijlocul tuturor problemelor de peste zi dacă nu faceți așa?! Cum puteți trăi în pace?! Cum putem fi tot mai liberi în mijlocul tuturor treburilor de rezolvat, dacă Cristos nu ne lipsește, dacă nu El e cel care umple totul de prezența Sa?

Dar unii, când spun aceste lucruri, obiectează: «Asta înseamnă intimitism». Pe sărăcia! Spuneți-vă vouă înșivă dacă asta e intimitism sau dacă e semnul că Cristos înseamnă ceva în viață! Aceasta e credința: pentru a trăi, am nevoie să-L recunosc. Problema credinței nu e în spatele nostru, e problema noastră de zi cu zi. Ce înseamnă prezența Sa pentru noi, acum?

Prosperi. Asta are legătură cu întrebarea următoare: ce înseamnă să ne așteptăm totul de la faptul lui Cristos?

Carrón. Fiecare trebuie să își pună această întrebare, pentru că doar cel care l-a întâlnit pe Cristos știe la ce se poate aștepta de la el. Ce este Cristos pentru noi? Unul printre alții? Cum spunea prietenul pe care l-am citat, «e o problemă de stimă». Este Isus lucrul pe care îl respect cel mai mult față de oricare altul sau nu? Ce anume am trăit în întâlnirea cu Cristos? Trebuie să răspundem la aceste întrebări, pentru că apoi în viață, se poate întâmpla orice: greșim, ne distragem, ne gândim că pierdem ce e mai bun, ca fiul risipitor, și atunci, la fel ca el, plecăm de acasă ca să căutăm o împlinire pe care ne-o închipuim a fi mai mare. Și când trăim pentru orice altceva care nu e El, putem vedea ce anume se întâmplă: exact la fel ca în exemplul fiului risipitor! De ce și-a adus aminte de tatăl său și de casa sa? Ce anume se așteaptă, după ce a trăit tot restul, după ce a căutat împlinirea peste tot? El a trăit o experiență diferită cu tatăl, o experiență incomparabilă, la fel ca și noi cu Cristos. Deci, la ce se așteaptă fiul? Se așteaptă la tot ceea ce a trăit deja, ceea ce altfel nu ar fi știut, ceea ce nici măcar noi nu știam înainte de a-L întâlni. De aceea – spunea tot don Giussani – lumea poate pleca, dar de la un fapt nu se poate da înapoi. De aceea Cristos ne poate provoca pe toți: «Faceți comparația cu oricare alt lucru, și spuneți-mi dacă găsiți ceva care să vă corespundă mai mult decât ceea ce sunt Eu, decât ceea ce ați trăit întâlnindu-Mă pe Mine!». Astfel cineva poate începe să vadă că nu există nimic, nicio altă prezență, niciun alt mod de a trăi viața care să fie mai corespunzător așteptării inimii sale – aceasta e verificarea credinței –. Nu ne dăm seama de acest lucru pentru că în primul rând suntem de treabă, pentru că nu mai facem toate prostiile pe care le fac alții, pentru că nu ne distragem, ci deoarece, cu cât cineva se îndepărtează mai mult, cu atât mai mult își dă seama de ce anume îi lipsește atunci când pleacă. Și atunci cineva se așteaptă ca Cristos să devină tot mai mult totul pentru el; cu durere, pornind din nou, șchiopătând, dar fără a pleca, fără a o lua pe altă cale – cum spunea Eliot –. Și atunci, aceasta e întrebarea pe care trebuie să ne-o punem fiecare: ne așteptăm noi totul de la Cristos? Mă aștept eu la totul de la Tine, o Cristoase? Punctul nu e dacă eu sunt „în stare să”,

dacă eu sunt „la înălțimea de a”; nu asta e întrebarea, ci e cea a lui Isus către Petru: «Mă iubești tu? Nu te întreb dacă ești bun, nu te întreb dacă mâine n-o să mă trădezi, nu te întreb asta. Dar: mă iubești mai presus decât orice altceva? Prezența Mea te interesează mai mult decât orice altceva? Te aștepti tu la totul de la Mine? Sau eu sunt un lucru printre altele? De la ce anume te aștepti să îți împlinească viața?». Dacă pentru noi, în fond, Cristos e unul printre alții, printre multele lucruri ale vieții, atunci vom răspunde: «Da, Cristos e în regulă, dar să nu exagerăm!». Întrebarea credinței e dacă Cristos poate sau nu să fie totul: aștept eu totul de la Cristos? Credința nu înseamnă doar să facem lista adevărilor la care aderăm, pentru că aceste adevăruri sunt percepute de multe ori ca fiind o serie de abstracții. Problema e că adevărul a devenit trup, frumusețea a devenit trup, fericirea a devenit trup. Problema e dacă pentru noi Cristos este acest eveniment sau nu. Altminteri noi suntem deja în altă parte, și nu pentru că am fi incoerenți – atenție! – , fiindcă publicanii erau incoerenți mult mai mult decât noi, dar se întorceau la El în continuare. E o problemă de respect, e o problemă de judecată. Nu e nimic sentimental sau moralistic la mijloc. Cine e Cristos pentru viața fiecăruia dintre noi? E o problemă de judecată.

Prosperi. Alte două întrebări corelate.

În privința obiectivității lui Cristos de acum două mii de ani, n-am nicio problemă. În schimb, în ceea ce privește obiectivitatea lui Cristos astăzi, e foarte ridicat riscul de a urma o idee a noastră despre Dumnezeu. Ce ne eliberează de acest risc?

Și Petru a fost expus riscului personalismului, dar până la urmă l-a cunoscut cu adevărat pe Cristos. Care este granița subtilă care delimitează urmarea unei prezențe de urmarea unei persoane? Și de ce această diferență e atât de importantă?

Carrón. Vedeți că problema nu e numai a noastră? Și Petru era expus riscului de a urma o idee a sa despre Dumnezeu sau de a urma o idee a sa despre Isus (despre ce îi convenea din Isus); evanghelia atestă aceste lucruri, așa cum am văzut ieri. E inevitabil ca în noi să nu se întâmple acest lucru, așa cum spune don Giussani: e inevitabil ca cineva, de îndată ce cunoaște ceva, să nu își formeze o imagine, să nu își facă o idee despre lucrul respectiv; de aceea nu trebuie să ne speriem de asta. Adevărata problemă e ca, atunci când mă aflu în fața unei ireductibilități precum cea a lui Cristos – la fel ca Petru – să cedez. Și Petru, cât ce fusese laudat pentru că mărturisise că Isus era Cristosul, și a și auzit mustrarea Sa: «Tu nu gândești ca Dumnezeu!». Și Petru își făcuse o idee despre Dumnezeu.

Cine ne eliberează constant de asta? Aceasta e problema, aceeași cu acum două mii de ani. Ne eliberează doar o Prezență ce nu poate fi redusă. De aceea credința creștină nu e posibilă fără o obiectivitate pe care să o am în fața mea, fără ceva în afara mea de care să mă ciocnesc, ceva ce nu să nu pot reduce la imaginile mele, la ideile mele, la sentimentul meu, la reacția mea, la interpretarea mea. Credința creștină va fi întotdeauna ciocnirea cu o Prezență care te eliberează de măsurile tale, te eliberează din cușca ta, te eliberează din buncherul tău (ca să folosesc o imagine de-a lui Benedict al XVI-lea). Creștinismul rămâne în istorie în măsura în care continuă să se întâmple Prezența sa, drept pentru care are loc această eliberare de mine însumi, eliberare din cușca mea, din buncherul meu, deoarece cu interpretările mele mă pot afunda, iar cu gândurile mele mă pot sufoca. Din ce anume percep că Cristos e prezent? Din faptul că în fața Lui trăiesc o atare experiență de eliberare, de răsufflare, încât spun: «Iată-L!». La fel ca cel care a zis: «Acest eveniment s-a întâmplat din nou ieri». De câte ori, atunci când suntem împreună, participând la vreun eveniment, nu ne aflăm în fața mărturiei cuiva, în fața a ceva care se întâmplă, și astfel suntem eliberați! Știm că Cristos e prezent nu pentru că o spunem noi, ci pentru că surprindem că în noi are loc această răsufflare, această eliberare de măsura noastră, de sufocare, de colivia noastră. Și când se întâmplă, e o uimire atât de mare încât îți vine să zici: «Mulțumesc, mulțumesc pentru că ești, o Cristoase, astăzi, prezent în mijlocul nostru, în trupul Tău care e Biserica, în vizibilitatea Ta istorică, ce nu poate fi redusă la toate măsurile mele». E suficient ca fiecare să se gândească dacă s-a întâmplat ceva în aceste trei zile, să se gândească la cum a ajuns aici și dacă s-a întâmplat ceva. Așa cum mi-a scris cineva: ajungi aici prins de miile de lucruri pe care le ai de făcut, preocupat de o grămadă de lucruri, și te trezești în fața a ceva ireductibil; nu pentru că vorbim despre problemele de la servicii, despre ceea ce am lăsat acasă, nu! Te trezești scufundat într-o ireductibilitate. De ce altminteri, ar trebui să mai venim aici, dacă nu pentru asta? De ce trebuie să fim creștini, dacă nu pentru asta? De ce trebuie să aparținem mișcării, dacă nu pentru asta? Toată tentativa noastră e pentru ca mișcarea să fie un loc unde are loc din nou eliberarea: nu o agenție de activități sau o organizație neguvernamentală, cum spunea papa Francisc, ci un loc în care se reîntâmplă noutatea eului meu, astfel încât să mă pot întoarce acasă diferit. Atunci, a fi eliberați înseamnă a trăi creștinismul ca un eveniment. Putem să-l trăim conform naturii sale, doar dacă se întâmplă din nou, constant, ca eveniment. Altfel își pierde interesul. În schimb, dacă se întâmplă de fiecare dată, atunci omul se poate atașa tot mai mult, este tot mai plin de rațiuni. De aceea am repetat, până la oboseală că, dacă creștinismul nu e o

experiență prezentă, în care să găsec confirmarea că îmi răspunde la exigențele vieții, credința nu va putea rezista într-o lume în care totul spune contrariul. Aceasta e problema noastră. De aceea, dacă Giussani insistă să evedențieze reducțiile mișcării sau ale urmării, conform tuturor variantelor despre care am vorbit zilele astea, nu e pentru o plăcere analitică sau pentru a ne reproșa ceva: e ca să ne salveze! Pentru că toate aceste variante nu vor fi niciodată creștinism, nu vor fi niciodată mișcarea. Mișcarea va fi și este contralovitura începutului, chiar și cu persoane ca noi, pline de fragilitate: este contralovitura începutului care ne-a eliberat. Dacă nu e asta, în timp, nu ne va mai interesa.

Prosperi. Ultimele două întrebări se referă la experiențe particulare, dar care ridică niște probleme care ne privesc pe toți.

După experiența semnificativă trăită în mișcare în timpul studenției, m-am întors în satul meu și întâmpin o mare dificultate cu comunitatea locală a mișcării, care mi se pare foarte diferită de viața de studenție. În fața acestei dificultăți mi se spune că eu sunt cel care nu reușesc să valorizez ceea ce există. În acest context spune Carrón că problema e a mea? Ce înseamnă să urmez în situația de față?

Carrón. Primul lucru pe care trebuie să îl spun e că Fraternitatea e una singură, și mișcarea e una singură, așa cum Biserica e una singură. Trebuie să deschidem geamurile comunităților noastre și a grupulețelor pentru că, dacă nu suflă vântul deplin al totalității mișcării în fiecare comunitate, dacă nu suflă vântul deplin al Fraternității în fiecare grupuleț, atunci totul devine sufocant, așa cum se întâmplă cu fiecare grup de prieteni. Nimeni acum, oricare ar fi contextul în care s-ar afla, nu poate să nu aibă la îndemână toată bogăția vieții mișcării, chiar dacă se află în cel mai îndepărtat cotlon al pământului. Deci, tot ceea ce înseamnă viața mișcării ajunge până acolo. La sfârșitul primei lecții, am făcut comparația cu Biserica. Acest tip de autoreferențialitate al fiecărei comunități se poate întâmpla, de fapt, și în privința mișcării; și nu ieșim la capăt schimbând strategia. Nu! Pentru a-i face pe apostoli să iasă din reducția pe care o făceau, Cristos nu a schimbat strategia: și-a dat viața pentru ei, a murit și a înviat pentru ei. Trebuie să acceptăm să participăm la totalitatea vieții Bisericii, care ni se comunică nu doar întâlnindu-ne să mâncăm împreună cu prietenii: viața Bisericii e mult mai bogată decât toate tentativele noastre și dacă noi reducem compania noastră la tentativele noastre, unde ajungem? Dacă noi nu avem răsufierea totalității Bisericii și nu simțim toată urgența de a participa la această obiectivitate mult mai mare decât noi, care ne iartă, care constant

ne alimentează cu Euharistia, care constant ne oferă cuvântul Său, ne oferă toată bogăția mărturiei Sale și a companiei Sale, cum putem să nu cedăm? Subliniez acest aspect pentru că ceea ce se întâmplă cu Biserica, se întâmplă cu mișcarea. Dacă viața nu e deschisă la această totalitate în fiecare grup, ne sufocăm. Fiecare are tot ceea ce îi trebuie pentru a trăi acolo unde este. «Nu duceți lipsă de niciun har»¹⁴² îi spunea sfântul Paul comunității din Corint, în mijlocul Imperiului roman, atunci când erau „trei mâțe plouate”. «Nu duceți lipsă de niciun har». Și atunci nimeni nu e împiedicat să trăiască, în orice context, în orice comunitate, în orice loc: poate chiar să valorizeze tot ceea ce există, fără a reduce comunitatea la ceea ce este, ci deschizând-o. Tu poți ajunge acolo cu toată bogăția a ceea ce ai trăit în studenție și să tulburi comunitatea datorită tulburării care a avut loc în tine, așa cum spuneam: dacă poate apărea tulburarea la locul de muncă, se poate întâmpla și în comunitățile noastre. Ba mai mult, să sperăm că încă mai tulbură cineva comunitățile. Altfel suntem terminați! De aceea nimeni nu ne împiedică să trăim, oricare ar fi contextul în care ne-a pus Misterul.

Prosperi. Ne-ai spus că evenimentul nu e generat de faptele noastre. Dar mișcarea ne recheamă la gesturi (caritativa, corturile Avsi, Colecta Alimentară etc) care sunt un instrument educativ. Cum se poate ca aceste fapte să nu se reducă la activism?

Carrón. Ceea ce ni s-a întâmplat nu a fost produsul faptelor noastre. Evenimentul nu e generat de ceea ce facem noi, și chiar de la început nu a fost generat de ceea ce am făcut noi. Ne-am ciocnit de ceva diferit ce nu creasem noi și care ne-a schimbat viața. Tot ceea ce facem, gesturile, sunt expresie a acelei noutăți pe care mișcarea a introdus-o, a noutății pe care Cristos a introdus-o în viață. Problema e atunci când gesturile, în loc să fie expresie a acelei noutăți, devin lucruri de făcut. Toate femeile înțeleg acest lucru. Când se căsătoresc și țin să păstreze casa frumoasă și ordonată, sau să pregătească un prânz apetisant, astfel încât casa să fie un loc în care să vrei să revii, de ce o fac? Din elanul ca ceea ce li s-a întâmplat lor să umple totul. Și atunci fiecare gest e expresie a iubirii, a unei pasiuni pentru viața propriei familii. Ce nenorocire când asta se pierde și totul devine «treburi de făcut!» Ceea ce era expresia unei iubiri devine atunci o lamentare: «Dar iară trebuie să fac asta? Tu ești mereu plecat, și eu stau aici și curăț!». Ceea ce poate avea un oarecare sens, nu am dubii. Acum soții să nu ia asta ca pretext ca să se justifice, pentru că li se întâmplă același lucru și bărbaților!

¹⁴² 1 Cor 1, 7.

Gesturile pot fi expresie a unui eveniment, expresie a unei iubiri, a unei pasiuni, sau să fie pur și simplu reduse la lucruri de făcut: în loc să genereze continuu raportul, să fie expresie a raportului și să înlesnească creșterea raportului, devin doar lucruri de făcut.

Riscul e mereu dubla reducere: activism sau intimism. Exemplul cel mai relevant al acestei antiteze cumplite, este episodul Martei și al Mariei. Marta trebăluiește, mult! Care dintre noi nu ar fi bucuros și onorat să facă lucruri pentru Isus, să îl aibă oaspete acasă la el? Dar cineva îl poate avea acasă la el pe Isus, să aibă norocul de a-L servi, și totuși să lase să predomine lamentarea. «Uite, Maria nu mă ajută deloc!»: predomină lamentarea. Și atunci când Isus îi spune Martei: «Există un singur lucru important», nu spune că e mai bună contemplarea decât activitatea; nu, subliniază că Marta nu sesizează faptul că, orice ar face, ceea ce trebuie să predomine este faptul lui Cristos, faptul de a fi onorată să fie cu El, că totul este pentru El. Când Isus îi spune asta, nu o face ca să îi reproșeze. «Dacă tu nu îți dai seama de asta, dragă Marta, ceea ce faci nu îți ajunge; și asta se vede din văicăreala ta.» Atunci când don Giussani ne invită să nu cedăm în fața activismului, nu o face pentru că nu vrea să facem activități; și când noi ne spunem aceste lucruri, nu e pentru a insista asupra intimismului în loc de activism. Nu, nu vă zăpăciți! Faptul e că activitatea, atunci când nu e trăită conform naturii sale adevărate, dă naștere lamentării, pentru că nu e expresia unei iubiri, pentru că nu ajută la trăirea memoriei acelei iubiri, pentru că nu mă face conștient de acea iubire. De fapt, chiar dacă aș fi intimist ca atitudine și nu L-aș recunoaște, ar fi la fel: lamentare! Problema nu e activismul sau intimismul, problema e dacă predomină sau nu prezența Sa. Alternativa nu e între a face sau a nu face, ci e între a lăsa să intre o Prezență și a fi impresionat de ea, atât de tare încât să domine asupra vieții, sau nu. Dacă El nu predomină, putem face sau nu lucruri, dar lamentarea, nemulțumirea, domină. De multe ori lumea se retrage în anumite spații ca să nu-și complice viața. Dar oare asta răspunde? Oricare ar fi forma acestei contrapozitii, răspunde? Problema e că uneori ne gândim că dacă facem așa, ne putem descurca. Nu! E nevoie ca întreaga noastră acțiune să fie pătrunsă de prezența Sa, la fel cum e odihna noastră. Pentru că ceea ce se întâmplă în acțiune, se întâmplă în momentul de odihnă. Astfel, chiar și atunci când nu facem nimic, El nu ne lipsește: aceeași reducere care transformă activitatea în activism are loc și în privința odihnei, drept pentru care mergem în vacanță ca niște păgâni, așteptând doar ceea ce așteaptă cu toții, în loc să trăim și vacanța ca ocazie a memoriei Sale, a exasperatei tensiuni de a-I rosti numele.

La urma urmei chestiunea e mereu credința: dacă în viață predomină această Prezență ca eveniment sau nu. Atenție! Să nu ne zăpăcim, ca și cum

asta ar însemna că trebuie nu știu ce soi de coerență sau de corectitudine absolută. Nu, nu, nu! Vedem foarte bine când e viu evenimentul îndrăgostirii. Putem continua să facem aceleași greșeli ca înainte, dar predomină nevoia urgentă, recunoștința și bucuria prezenței persoanei iubite. Sunt bucuros pentru că Tu trăiești, Cristoase, pentru că Tu ești; în orice aș face, în acțiunile mele sau în odihna mea, nu sunt obligat să mă sufoc pentru că ești Tu! E problema credinței, fiindcă pentru noi credința e ceva ce are legătură cu totul, cu ceva ce se referă la o bucățică din viața noastră. Credința e ceva ce are legătură cu totul.

De aceea să ne continuăm drumul încercând să urmăm ceea ce ne propune Biserica în Anul credinței, astfel încât să putem redescoperi frumusețea credinței, pentru a trăi, pentru a trăi mai mult, pentru a trăi mai intens, pentru a trăi viața cu o adevărată intensitate, astfel încât să răspundă celui „cotidian care înmoaie genunchii”. Altfel credința va avea un termen de valabilitate; și nu dintr-o răutate a noastră, ci pentru că nu ne va mai interesa. Interesul nostru se va muta în altă parte. Cineva poate fi aici și interesul său să se fi mutat în altă parte. Nu e atât de greu de înțeles că – așa cum zicea don Giussani – putem fi din mișcare fără ca credința să fie în centrul interesului nostru. Asta nu pentru că don Giussani s-ar fi gândit că spunem niște erezii împotriva credinței, nu, ci pentru că centrul afectiv al eului nostru s-a mutat deja în altă parte: nu ne mai așteptăm la totul de la El. Aceasta e problema credinței.

Trăind experiența recunoașterii Prezenței sale, prin ceea ce generează Cristos în noi, Îl vom putea mărturisi în tot ceea ce va trebui să facem, în toate gesturile pe care le vom realiza. Să ne însoțim în acest drum! Pentru asta există Fraternitatea.

ANUNȚURI

Spun câteva lucruri despre Fraternitate care ne pot ajuta să ne aducem aminte care e scopul acesteia. Am fost foarte impresionat de unele cereri de înscriere, care amintesc punctul de plecare, preocuparea de la care a pornit don Giussani în momentul în care a făcut Fraternitatea.

Una dintre aceste cereri spune: «Astăzi, după mai mult de doi ani de când sunt în mișcare, am certitudinea că aceasta e calea corectă, fiindcă metoda pe care mi-o oferă mă ajută în viață; mă ajută judecățile pe care le dăm, împărtășirea experienței pe care învățăm să o facem la Școala de comunitate. Învăț să înțeleg că ceea ce dă consistență libertății și fericirii mele nu se bazează pe o independență individuală a mea, ci pe un raport cu Tu-ul, conștient fiind că merg pe drumul către destinul meu. Prietenia și comuniunea pe care o trăim în comunitate fac parte în mod necesar din acest drum, din acest raport și de asemeni fac parte din fericirea și libertatea mea. De aceea aș dori să îți cer să fac parte din Fraternitatea Comunione e Liberazione, fiindcă Domnul m-a făcut să înțeleg că acesta e drumul meu».

Un alt prieten scrie: «Aș dori să intru în Fraternitatea Comunione e Liberazione, deoarece îmi dau seama că e unicul drum care mă face într-adevăr fericit și prin care Cristos mă lasă să îl cunosc. Chiar mișcarea e modul prin care mi se face cunoscut. Atunci când am cunoscut CL eram un mare individualist [acesta e punctul: cineva poate începe așa, individualist, dar apoi își dorește să aparțină fiindcă a trăit experiența unei eliberări din propria cușcă], un om care vroia să reușească în toate singur, în felul meu. CL era un proiect al meu și nu doar CL, ci toată viața mea era un proiect al meu [atunci când avem această abordare, facem un proiect și din mișcare] și mă încapățânam în această privință. Apoi trebuia să caut tot felul de compromisuri, și când acestea nu funcționau, începeau problemele. Dar puțin câte puțin, am învățat, în tot ceea ce trăiam, atât la bine cât și la greu, că lucrul de care am nevoie e un loc în care să îl pot întâlni în continuu pe Cristos viu [fiecare începe cum poate, suntem niște amărăți; problema e că, la un moment dat, ne trezim în fața a ceva ireductibil]». «Am învățat de ce am nevoie: un loc în care să îl pot întâlni pe Cristos viu [în experiență el știe ce trăia la început și ce se întâmplă atunci când trăiești într-un loc ca mișcarea]. Pentru mine acest loc a devenit comunitatea celor din CL, unde mi se reînnoiește memoria a ceea ce e important în viața mea. De asemeni e locul în care învăț tot timpul, unde mă simt acasă.»

La ultima diaconie a Fraternității, luna trecută, un prieten ne povestea că într-un timp foarte scurt i-au murit trei prieteni la Montreal, în Canada. Unul dintre ei, bolnav de cancer, se grăbea să se înscrie în Fraternitate înainte de a muri, astfel încât a cerut să fie acceptat cât mai repede posibil. A fost înmormântat cu legitimația de înscriere în Fraternitate în buzunar, aproape de inimă, ca și cum ar fi fost o comoară. Vroia să moară aparținând locului în care Cristos îi devenise aproape.

Don Giussani, într-un interviu din 1992 spunea: «Înscrierea în Fraternitate e o acțiune personală, aparține total inițiativei individuale, nu e o alegere făcută de un grup. Se naște ca nevoie personală față de propria credință [așa cum am văzut] și pentru împlinirea propriei fizionomii creștine. Scopul său [...] e acela de a participa la o companie care ajută pe drumul sfințeniei; adică te ajută să îl cunoști pe Cristos, să îl iubești pe Cristos, pentru binele oamenilor, pentru împărăția lui Dumnezeu pe pământ».¹⁴³

Ar trebui să citim des aceste lucruri, pentru că ne spun ce anume e Fraternitatea, față de toate reducățiile noastre. «Se naște ca nevoie personală față de propria credință», adică față de propria viață, ca «participare la o companie care ne ajută pe drumul sfințeniei.»

Când nu se înțeleg aceste lucruri, când cineva a redus nevoia și necesitatea sa, atunci nici nu înțelege cu adevărat ce anume este Fraternitatea. În ianuarie, de exemplu, la întâlnirea cu responsabilii din Statele Unite, câțiva dintre participanți mi-au povestit despre efortul unora de a participa la Fraternitate. De ce? Pentru că Fraternitatea e o propunere care se referă la totalitatea vieții, datorită însăși naturii evenimentului creștin. Adesea noi – o problemă peste tot – acceptăm să aparținem unui club, unor asociații care răspund anumitor nevoi particulare, și uneori Fraternitatea e unul dintre multele alte locuri sau cluburi cărora le aparținem. Prietenii americani mă întrebau care e motivul acestui efort. Și eu am răspuns: «Care e problema dacă aparțineți așa Fraternității? N-aveți decât să faceți Fraternitatea ca pe un club; care e problema? Merge totul bine, așa?». Și atunci au început să intervină, unul după altul, spunând: «Nu, nu merge așa. Mie îmi lipsește asta, asta ...». «Ah, atunci a reduce Fraternitatea la unul dintre multele cluburi nu rezolvă viața, nu ajută. De aceea Fraternitatea e o propunere diferită de un club, pentru că voi aveți tot felul de legitimații de la diferite cluburi, și veniți unul după altul să ziceți ce nu merge. De asta, dacă Fraternitatea e trăită ca un club în plus, nu e interesantă.» În schimb, propunerea

¹⁴³ L. Giussani, «Per una fede più matura» [«Pentru o credință mai matură», n.tr.], interviu sub îngrijirea lui P. Colognesi, *Litterae communionis-CL*, februarie, 1992, p. 26.

Fraternității e diferită. De aceea, cine îi poate aparține cu adevărat? Cine își poate dori așa ceva? Cel care nu se mulțumește cu mai puțin decât totul! Adică, cel care simte în el ca fiind urgentă această nevoie personală. Dacă nu se declanșează ipoteza Fraternității, nu se declanșează pentru că lipsește această dorință de sfințenie, adică această dorință a împlinirii despre care vorbește Giussani, acea dorință de împlinire totală a propriei vieți. Cel care are această dorință simte nevoia de a sta împreună cu alții pentru a fi susținut în propria tentativă, conștient fiind de propria fragilitate. E prietenia ca și companie călăuzită spre destin. Apariția acesteia ca ipoteză e consecința acestei dorințe, a acestui a urma. De aceea ar fi suficient să fim loiali cu nevoile noastre, pentru a înțelege nevoia noastră urgentă de a avea un loc real, adevărat, ireductibil, în care să fim cu adevărat ajutați.

Cum spunea tot don Giussani: «În măsura în care scopul Fraternității este angajamentul responsabilității personale în fața sfințeniei și a destinului, adevărata problemă e capacitatea de prietenie, viața în comun [în sensul de companie condusă spre destin]. E o împărțășire ce trebuie trăită fără pretenții, fără măsură, fără sentimentalisme [spunea don Giussani] și care merge până la ajutorul social și material. Școala de comunitate și misiunea sunt scopurile cărora trebuie să ne dedicăm».¹⁴⁴

Tot în America îmi puneau o întrebare legată de primele grupuri care s-au născut, cu această preocupare: «Întrucât grupurile de Fraternitate au crescut mult pe întreg teritoriul, vrem să înțelegem de ce e important să fim fideli fondului comun, să urmăm o regulă care să permită conferirea unei anumite structuri acestei prietenii». Aici vedem, așa cum spuneam mai devreme, că să facem un gest, să ne dăm și cea mai mică regulă de rugăciune, să ne invităm la a fi fideli fondului comun, sunt lucruri mici, un angajament minim, dar sunt expresia cea mai simplă a acestei dorințe de a-i aparține Fraternității unice. E decisiv să înțelegem semnificația acestor gesturi simple pentru a nu le trăi în mod formal, ci ca expresie a apartenenței noastre. Aici mai avem drum lung de bătut. Dacă trăim aceste gesturi în mod adevărat, ne vor fi de ajutor în creșterea conștiinței apartenenței și deci generează constant această apartenență, sunt modul de a alimenta conștiința apartenenței, sunt un ajutor.

Și în scrisoarea pe care don Giussani o trimitea noilor înscriși, scria: «*Fraternitatea CL* vrea să fie expresia conștientă și angajată, adică matură, a istoriei Mișcării CL. Ea vrea să fie nivelul în care toate intuițiile, care prin harul lui Dumnezeu ne-au animat și ne animă, să se împlinească, atât în

¹⁴⁴ L. Giussani, «Per una fede più matura», op. cit., p. 26.

sensul de a „ne da seama” de ele, cât și în sensul de a le conferi o realitate». ¹⁴⁵ În acest sens, e important și să avem grijă de aspectele „formale” ale vieții Fraternității. M-a impresionat, de exemplu, intervenția responsabilului Americii Latine, la ultima Diaconie, când spunea ce ocazie de educație pot fi chiar și îndatoririle formale la care uneori suntem rechemăți. Trebuind să se ocupe de alegerea responsabililor diecezani ai Fraternității în diferitele țări – așa cum știți, o dată la fiecare trei ani înscriși diezezelor în care este instituită Fraternitatea, trebuie să aleagă responsabilii diecezani ai Fraternității –, responsabilul Americii Latine povestea că i se părea un lucru formal și spunea: «La început nu avea prea mare importanță pentru noi. În schimb, luând în serios acest lucru, înțeleg că și un detaliu atât de juridic poate deveni un aspect foarte educativ. Acest fapt a presupus pentru mine o seriozitate față de libertatea celor care participă la alegeri și o încercare de a judeca situația mișcării, a însemnat să le cer celorlalți părerea». Toate aceste instrumente le putem trăi formal sau pot deveni ocazie de educare pentru a înțelege ce anume este compania noastră, Fraternitatea noastră.

Mai spunea don Giussani: «Fraternitatea CL are scopul de a asigura viitorul experienței Mișcării, și utilitatea sa pentru Biserică și pentru societate, prin continuitatea educației și a construirii operelor, ca rezultat al respectivei educații, în structurile societății ecleziale civile. La acest nivel eu am de gând să îi iau în considerare pe cei care sunt prezenți și urmează până la capăt». ¹⁴⁶ Asta e ceea ce construiește Fraternitatea noastră: lumea care vrea să fie prezentă „cu totul”.

Fondul comun

În sfârșit, subliniez importanța fondului comun. Așa cum am avut ocazia să afirm în mod public la Adunarea generală a Compagnia delle Opere, în data de 25 noiembrie anul trecut: «Chiar de la început mișcarea a trăit în mod exclusiv mulțumită sacrificiilor economice ale celor care aderă la ea. Cel care îi aparține mișcării se angajează să contribuie lunar cu o cotă bănească în mod liber stabilită, așa numitul „fond comun”, pe care don Giussani l-a indicat întotdeauna ca pe un gest educativ de a concepe într-o dimensiune comunională ceea ce avem, pentru a deveni conștienți de sărăcie ca virtute evanghelică și ca gest de recunoștință față de ceea ce trăim în mișcare. Tocmai datorită motivului educativ menționat, cuantumul cu care contribuie fiecare nu e relevant, ci e relevantă seriozitatea cu care se rămâne

¹⁴⁵ L. Giussani, *L'opera del movimento. La Fraternità di Comunione e Liberazione*, op. cit., p. 250.

¹⁴⁶ *Ivi.*

fideli la angajamentul luat. Pentru a susține viața comunităților noastre în Italia și în lume și inițiativele de caritate, misiune și cultură, mișcarea Comunione e Liberazione nu are nevoie de altceva [și trebuie s-o strige în fața tuturor că noi nu avem nevoie de altceva!]; și de asta suntem liberi de tot și de toate în desfășurarea misiunii noastre ca mișcare». ¹⁴⁷

Dar în această privință încă ne e greu. Așa cum alte gesturi ale vieții mișcării „intră” tot mai mult (de exemplu, caritativa, fiindcă îți dai seama de binele pe care îl reprezintă pentru tine să participi la gestul caritativei pentru a putea apoi trăi totul), în privința fondului comun trebuie să batem cale lungă, atât de lungă încât mai sunt – aici! – trei mii de înscriși care nu dau nimic la fondul comun. Și asta de ce? Nu e o problemă economică, fiindcă fondul comun nu e o chestiune de cantitate, ci de fidelitate. Acest aspect încă nu îl înțelegem în importanța sa educativă, în capacitatea sa de a genera o modalitate nouă de a trăi. Și de asta facem efort. Pentru că prima rațiune a fondului comun este aceea de a ne educa să trăim totul ca un dar de la Altcineva. De aceea e în interesul nostru să nu pierdem conștiința acestui lucru. A doua rațiune e colaborarea la misiunea Bisericii, construind mișcarea. Cu cât cineva înțelege mai mult importanța sa, cu atât mai mult va dori ca mișcarea să se poată răspândi, s-o putem mărturisii în toate locurile (în care se naște continuu mișcarea).

Unii dintre noi trăiesc această fidelitate la fondul comun chiar și în mijlocul dificultăților. Vă citesc o scrisoare: «Din păcate, în seara aceasta, nu vă scriu ceea ce de câțiva ani încoace m-aș fi așteptat să vă scriu, și anume că făcusem un virament care să achite toate cotele fondului comun pe care nu mai reușisem să le achit, dar trebuie să vă spun că nu mai reușesc să acopăr sumele neachitate [între noi se poate să spunem chiar și asta, cu mortificarea pe care cineva o trăiește, între noi putem să ne spunem lucrurile cu această libertate]. Pe măsură ce încercam să pun de-o parte câte ceva pentru a trimite la fondul comun, se ivea câte o cheltuială neprevăzută. E inutil să vă mai spun că sunt vremuri grele. Soțul meu a lucrat mult timp pentru un salariu mic și, chiar făcând mari sacrificii pentru a putea plăti creditul și să acoperim toate cheltuielile pe care le avem, nu reușim întotdeauna să onorăm angajamentele noastre decât cu ajutorul părinților noștri. Până acum nu v-am mai scris niciodată, și nici nu am micșorat suma, care oricum era mică, pentru că îmi era rușine că nu pot respecta angajamentul meu. Acum însă mi-e rușine că am cedat în fața orgoliului și că am pierdut atâta timp gândindu-mă,

¹⁴⁷ J. Carrón, «Con l'audacia del realismo» [«Cu îndrăzneala realismului», n.tr.], *Tracce-Litterae communionis*, decembrie 2012, p. VI.

în loc să particip la o operă, chiar și cu puțin [nu contează cantitatea, e o problemă de apartenență, de conștiință a apartenenței, de iubire față de ceea ce trăim între noi]. Sper ca într-o zi să pot recupera lucrurile și să pot face o donație». Faptul că cineva poate trăi o asemenea durere vorbește mai mult decât ceea ce ar putea da.

Anul credinței – Pelerinaj la Roma

Vă amintesc importanța pelerinajului la Roma, din 18 mai, propus pentru Anul credinței de către Consiliul Pontifical pentru promovarea noi evanghelizări, care va fi prima întâlnire a papei Francisc cu Mișcările ecleziale și noile comunități.

Cărți

A apărut noua carte a lui don Giussani, care reia întâlnirile de Equipe ale studenților din anii 1990 – 91, cu titlul *Un evento reale nella vita dell'uomo* [Un eveniment real în viața omului, n. tr.]. E surprinzător să vedem cum descrie don Giussani natura creștinismului: «Evenimentul real în viața unui om este recunoașterea și aderarea la Cristos, e acceptarea de a fi fost aleși».¹⁴⁸ Și mai mult: «Creștinismul nu e legătura pe care o stabilești tu cu Cristos, ci e legătura pe care Cristos o stabilește cu tine».¹⁴⁹ Doar cel care acceptă să se lase modelat de acest eveniment real poate deveni un protagonist în stare să trăiască efortul fără de sfârșit al vieții de zi cu zi, fără să fie învins de circumstanțe.

Cartea lunii pentru mai-iunie este *Il potere dei senza potere [Puterea celor fără putere, n. tr.]* de Václav Havel (Prefața de Marta Cartabia). Textul original a fost îmbogățit cu alte discursuri ale lui Havel foarte interesante, de după 1978. Acum putem percepe mult mai bine puterea acestor scrieri. E suficient să ne aducem aminte de exemplul celebru al grădinarului, care e documentarea aspectului cognitiv, cultural, „revoluționar” al unui eu care se trăiește în realitate. Aceasta e unica noastră resursă, ne spunea don Giussani.

Tracce

Recent ne povestea don Pino de cât de năucit e de faptul că în fiecare dimineață, la Universitatea Catolică din Milano, un grup mic de tineri vinde *Tracce*, și că totul s-a născut de la inițiativa unei fete care a zis: «Aceasta nu e revista Cl. Aceasta e revista „mea”». A vorbit cu cinci, zece prieteni. Pentru

¹⁴⁸ L. Giussani, *Un evento reale nella vita dell'uomo* ..., op. cit., p. 163.

¹⁴⁹ *Ibidem*, p. 326-327.

unii a fost ocazia unei întâlniri, așa cum s-a întâmplat, de exemplu, în timp ce vindeau *Tracce* din martie, care îl avea pe papa Benedict pe copertă: unii vroiau să înțeleagă de ce era atât de important pentru noi.

SFÂNTA LITURGHIE

Lecturile Sfintei Liturghii: F 13, 14. 43-52; Ps 99; Ap 7, 9. 14-17; I 10, 27-30

PREDICA LUI DON MICHELE BERCHI

«Eu le dau viața veșnică și nu se vor pierde în veșnicie și nimeni nu le va smulge din mâna Mea». Asta e ceea ce dorește Cristos pentru mine, pentru fiecare dintre noi: să stea cu mine, să stea cu fiecare dintre noi pentru totdeauna. Tu mă vrei al Tău pentru veșnicie. Asta e viața veșnică. Am putea spune că Isus moare din dorința de a fi cu mine. A murit de dorința de a fi cu mine, de a mă face al Său pentru totdeauna.

Dar cine sunt eu pentru Tine? Pentru că doar în fața afirmației fidele și inimaginabile a lui Cristos, ba mai mult, doar în fața acestei adevărate declarații de iubire, prima iubire: «Oile mele», ale mele – pe care Isus i-o spune fiecăruia dintre noi: «Oaia mea» e ca și mama și tata care o spun despre copilul lor, ca bărbatul îndrăgostit care spune despre femeia care i-a zis da – «oile mele ascultă glasul meu și eu le cunosc și ele mă urmează»; doar în fața acestei declarații de iubire putem începe să înțelegem cine suntem. Cine sunt eu coincide cu cine sunt eu pentru Tine; cine sunt eu pentru Tine, o Doamne.

Nimeni nu ne va mai smulge din această experiență, nimeni nu va putea să ne smulgă din mâna Ta, nimeni. Forma pe care Tu ai gravat-o în inima noastră, întâlnindu-ne unul câte unul, nu o vom putea elimina niciodată din noi, pentru toate miile de persoane aici de față, cu toții am fost întâlniți unul câte unul; această imensă multitudine a fost adunată unul câte unul. Care dintre noi ar putea spune că nu Domnul l-a condus aici, ștergând fiecare lacrimă din ochii săi? Tu ne-ai făcut ai Tăi, și din acea clipă nimeni nu va mai putea niciodată să ne smulgă această întâlnire care ne-a făcut ai Tăi.

Există un singur pericol, acela al iudeilor, care – așa cum spun Faptele Apostolilor – nu se considerau vrednici de viața veșnică. Cineva poate fi chiar gelos pe această apartenență și cu toate astea să nu adere. Cineva îi poate aparține poporului ales, și totuși să nu adere. Acest punct de rezistență e incredibil, și totuși mereu posibil; așa cum știm bine, cum cunoaștem prea bine acel orgoliu blestemat, acel amor propriu ce ne duce până la distrugerea sinelui nostru. Însă, privindu-l bine, acest punct de rezistență ne face să fim și mai plini de uimire, pentru că Tu, Doamne, preferi să riști ca eu să Îți spun nu, mai degrabă decât să îmi cumperi libertatea. Dar de ce ne iubești atât de mult? De ce?

Să cerem în această sfântă liturghie ca Spiritul, prin trupul Fecioarei din care s-a născut această companie, să mențină această uimire, pentru că prin intermediul acesteia devine adevărat că nimic nu ne va separa de iubirea Fiului Său.

MESAJE PRIMITE

Dragilor,

Tema Exercițiilor de anul acesta: «Cine ne va despărți de iubirea lui Cristos?» abordează direct modalitatea prin care vestea creștină trebuie să le fie propusă tuturor, mai ales bărbaților și femeilor din Europa noastră cea oboșită.

De fapt, doar certitudinea de a fi fost definitiv cuprinși de iubirea Sa face posibilă deschiderea plină de pasiune față de ceea ce don Giussani numea «tot ceea ce există și toată existența».

Vă asigur că sunteți prezenți în rugăciunea și în sufletul meu în aceste zile de o importanță extraordinară pentru viața Comunione e Liberazione.

Vă salut și Vă binecuvânteț.

E.S.R. cardinal Angelo Scola
Arhiepiscop de Milano

Dragă don Julián Carrón,

Mă alătur vouă, tuturor, pentru Exercițiile Spirituale ale Fraternității în acest timp extraordinar în care am participat la fapte de un mare har, precum renunțarea la ministerul petrin din partea lui Benedict al XVI-lea și începutul pontificatului papei Francisc noul „Episcop al Romei”. Domnul ne-a surprins prin prezența sa și prin modul în care ne-a fost aproape. Așa cum am simțit paternitatea intensă și frumoasă a lui Benedict, simt în mod deosebit, datorită celor douăzeci și șapte de ani trăiți în misiune în Brazilia, familiaritatea cu inima și stilul imediat și simplu al lui Francisc. Faptul că l-am întâlnit, în Argentina și Brazilia la Aparecida, a fost un har care ne deschide inima către o urmare deplină, care implică inteligența și disponibilitatea totală, așa cum am trăit întotdeauna cu Înălții Pontifi, după cum ne-a învățat don Giussani.

De aceea tema Exercițiilor «Cine ne va despărți de iubirea lui Cristos?» (R 8, 35) ne deschide către școala carismei și ne umple de încredere pe drumul pe care Domnul ni-l oferă astăzi, nouă și Bisericii sale. Îi cer Spiritului harul de a trăi aceste exerciții ca pe o adevărată oportunitate, ca un timp favorabil pentru persoana noastră și pentru misiunea noastră în lume. În „Anul credinței” și în fața multor minuni ale îndurării divine, fie ca Fecioa-

ra să ne facă asemeni sieși, deschiși să întâmpinăm darul lui Dumnezeu, să ne predăm pe deplin în fața planului său și să comunicăm tuturor cu sinceritate ceea ce ni s-a întâmplat.

Invocând asupra voastră binecuvântarea Domnului și protecția Sfintei Fecioare, vă salut cordial.

E.S.R. monsenior Filippo Santoro
Arhiepiscop de Taranto

TELEGRAME TRIMISE

*Sfinția Sa
Francisc,*

Sfinte Părinte, 24.000 de membri ai Fraternității Comunione e Liberazione, reuniți la Rimini pentru Exercițiile spirituale anuale și alte câteva mii care sunt în legătură directă cu noi din 21 de țări, au meditat pe tema «Cine ne va despărți de iubirea lui Cristos?».

Fiind recunoscători pentru binecuvântarea dumneavoastră, care ne face să trăim maternitatea Bisericii, am aprofundat conștiința că «Domnul e viu și merge alături de noi» deoarece creștinismul este experiența unui eveniment, Cristos înviat, așa cum ne-a mărturisit prin viața sa don Giussani și cum vedem în cuvintele și în gesturile Sfinției Sale, izvor continuu de uimire și afecțiune.

Într-un timp în care credința nu mai e o «supoziție evidentă» (*Porta fidei*), am simțit că ne este adresată nouă această întrebare a lui Isus: «Dar Fiul omului, când va veni, va mai găsi credință pe pământ?». Începutul pontificatului Dumneavoastră ne face să redescoperim faptul că credința nu e o teorie sau un complex de reguli, ci recunoașterea unei Prezențe «atrăgătoare și convingătoare fiindcă răspunde nevoii profunde a existenței umane».

În memoria lui don Giussani, dorim să retrăim aceeași experiență cu a sa pentru a fi atât de plini de privirea lui Cristos încât să fim o prezență diferită, mai ales în «periferiile existențiale» ale acestei lumi.

În acest An al credinței, încredințăm din nou toți membrii și comunitățile noastre răspândite prin lume în mâinile Sfinției Voastre, cu dorința de a mărturisi bucuria de a fi creștini pentru a-i ajuta pe frații noștri oameni să găsească în Cristos îndurarea mântuitoare.

Odată cu urările pe care Vi le facem cu ocazia zilei Sfântului Dumneavoastră patron, alăturăm rugăciunea către Fecioară de a face ca mandatul Succesorului lui Petru, pe drum alături de poporul Său, să fie „dulces pondus”.

În așteptarea de a ne întâlni cu Sfinția Voastră în data de 18 mai în piața Sfântul Petru, vă mulțumim, Sfinția Voastră.

Sfinția Sa papa emerit Benedict al XVI-lea

Sfinția Voastră, la Rimini, împreună cu toți cei 24.000 de prieteni din Fraternitatea Comunione e Liberazione, reuniți cu ocazia Exercițiilor spirituale, și alte câteva mii în legătură directă în 21 de țări, pentru a medita asupra fragmentului sfântului Paul «Cine ne va despărți de iubirea lui Cristos?», m-am gândit la Dumneavoastră. Îi cerem cu toții Fecioarei să Vă însoțească în identificarea cu Cristos, Prietenul care nu ne părăsește niciodată. Ascuns în fața lumii, dar nu și în fața inimilor noastre atașate de Dumneavoastră, Vă cer să vă rugați pentru toți oamenii noștri, astfel încât să putem redescoperi bucuria de a fi creștini în acest An al credinței propus de Dumneavoastră cu grija unui tată, pentru a mărturisi frumusețea de a fi creștini în viața cotidiană.

*Distinse Giorgio Napolitano,
Președinte al Republicii italiene*

Distinse Domn Președinte, 24.000 de membri ai Fraternității Comunione e Liberazione, reuniți la Rimini pentru Exercițiile spirituale din fiecare an, au aflat știrea realegerii Dumneavoastră.

«Mă mișcă în acest moment sentimentul că nu mă pot sustrage asumării unei responsabilități față de națiune, având încredere că acestea îi va corespunde, în mod analog, o asumare colectivă a responsabilității». Gestul dumneavoastră de libertate sporește admirația față de persoana Dumneavoastră.

În acest moment dramatic, Dumneavoastră vă iviți ca o resursă pentru Italia, în fața nevoii urgente de a relua calea unei împăcări adevărate care să obțină acel bine atât de necesar pentru viața personală și socială.

Cu toate că suntem conștienți de limitele noastre, ca și credincioși educați de don Giussani către pasiunea față de destinul fraților oameni, dorim să oferim mărturia noastră, alături de fiecare om de bună credință, ca și contribuție la deblocarea situației, afirmând valoarea celuilalt în căutarea binelui comun mai presus de orice interes particular.

Înțelegând greutatea enormă a noii responsabilități, Vă dorim să obțineți ceea ce a constituit motivul pentru care ați acceptat acest mare sacrificiu.

*E.S.R. cardinal Angelo Bagnasco
Președinte al Conferinței Episcopale Italiene*

24.000 de membri ai Fraternității Comunione e Liberazione, reuniți la Rimini pentru Exercițiile spirituale din fiecare an, meditănd asupra temei «Cine ne va despărți de iubirea lui Cristos?», cu certitudinea că Domnul

înviat e Unicul în stare să împlinească nevoia infinită a inimii, își confirmă angajamentul de a trăi o credință tot mai personalizată, urmându-l pe papa Francisc care ne invită să dăm mărturie în «periferiile existențiale» ale societății noastre, mai ales în acest moment de mare incertitudine.

E.S.R. cardinal Stanisław Ryłko
Președinte al Consiliului Pontifical pentru Laici

Dragă eminență, 24.000 de membri ai Fraternității Comunione e Liberazione, fiind la Rimini pentru Exercițiile spirituale și ale câteva mii în legătură directă din 21 de țări, meditănd asupra temei «Cine ne va despărți de iubirea lui Cristos?», își reînnoiesc angajamentul de a trăi Botezul ca mărturie a bucuriei de a fi creștini, urmându-l pe Papa Francisc.

E.S.R. cardinal Angelo Scola
Arhiepiscop de Milano

Dragă Angelo, fiind recuoscători pentru mesajul tău, îți spunem că zilele acestea am trăit experiența lui Cristos prezent, care ne cuprinde prin acea formă de învățătură căreia îi suntem mereu încredințați.

Îți cerem să te rogi pentru fiecare dintre noi, astfel încât să fim mereu tot mai plini de privirea Sa atrăgătoare și convingătoare – și ireductibilă la orice măsură a noastră – pentru a fi mărturisitori în lume ai pertinentei credinței față de exigențele vieții.

E.S.R. monsenior Filippo Santoro
Arhiepiscop de Taranto

Dragă Filippo, mesajul tău ne ajută să fim mai conștienți de harul pe care l-am primit avându-l pe don Giussani ca tată al credinței.

Cu voința de a-l urma pe papa Francisc, ne întoarcem acasă mai siguri că nimic și nimeni nu va putea să ne separe de iubirea lui Cristos dacă vom fi atât de simpli încât să ne uimim de fiecare dată de evenimentul prezenței Sale care se reîntâmplă între noi acum.

ARTA ÎN COMPANIA NOASTRĂ

Sub îngrijirea lui Sandro Chierici

(Ghid de lectură a imaginilor extrase din Istoria artei care însoțeau ascultarea muzicii clasice la intrare și la ieșire)

Drumul lui Petru în a-l urma pe Cristos – de la chemarea de pe lacul Genezaret la viața reînnoită îndreptată către identificarea totală cu El în elanul misiunii, până la împărtășirea morții Sale pe cruce – ne este prezentat ca expresie plină de o existență trăită prin încredințarea întregii persoane în iubirea lui Isus, pe care nimic nu o va putea elimina.

1. Eugène Burnand, *Apostolii Petru și Ioan aleargă la mormânt*, Paris, Musée d'Orsay
- 2-4. Duccio da Boninsegna, *Chemarea lui Petru și Andrei*, ansamblu și detalii, Washington, DC, National Gallery of Art
5. Giusto dei Menabuoi, *Chemarea lui Petru și Andrei*, Padova, Baptiserium
- 6-10. Masaccio, *Tributul*, ansamblu și detașii, Firenze, Biserica Santa Maria del Carmine, Capela Brancacci
11. *Vindecarea soacrei lui Petru*, mozaic, Montreal, Dom
12. *Petru salvat din ape*, mozaic, Montreal, Dom
13. *Întâlnirea lui Cristos cu femeia din Cana*, mozaic, Montreal, Dom
14. Pietro Lorenzetti, *Spălarea picioarelor*, Assisi, Sfântul Francisc, Bazilica inferioară
- 15-16. Giotto, *Spălarea picioarelor*, ansamblu și detalii, Padova, Cappella degli Scrovegni
17. Andrea de' Bartoli, *Rugăciunea din grădina măslinilor*, detaliu, Assisi, Sfântul Francisc, Bazilica inferioară
- 18-19. Duccio da Boninsegna, *Rugăciunea din grădina măslinilor*, ansamblu și detaliu, verso al *Maestà*, Siena, Muzeul Operei din Dom
20. Duccio da Boninsegna, *Arestarea lui Cristos*, detaliu, verso al *Maestà*, Siena, Muzeul Operei din Dom
21. Duccio da Boninsegna, *Renegarea lui Petru*, verso al *Maestà*, Siena, Muzeul Operei din Dom
22. Duccio da Boninsegna, *Apariția lui Cristos în fața discipolilor cu ușile închise*, detaliu, verso al *Maestà*, Siena, Muzeul Operei din Dom
23. Duccio da Boninsegna, *Apariția lui Cristos în fața discipolilor pe Marea Tiberiadelor*, verso al *Maestà*, Siena, Muzeul Operei din Dom

24. Duccio da Boninsegna, *Apariția lui Cristos în fața discipolilor pe munte*, verso al *Maestà*, Siena, Muzeul Operei din Dom
- 25-26. Giotto, *Rusalii*, ansamblu și detaliu, Padova, Cappella degli Scrovegni
27. *Rusalii*, miniatură a codului *Collectaneus Ottobeuren*, secolul al XI-lea, f. 28, Londra, British Library
28. *Învierea Tabitei*, mozaic, Montreal, Dom
29. *Petru vindecă șchiopul*, mozaic, Palermo, Capela Palatina
30. Masaccio, *Petru vindecă șchiopul*, Florența, Biserica Santa Maria del Carmine, Capela Brancacci
31. Masaccio, *Învierea Tabitei*, Florența, Biserica Santa Maria del Carmine, Capela Brancacci
32. Masaccio, *Învierea fiului lui Teofil*, Florența, Biserica Santa Maria del Carmine, Capela Brancacci
33. Masaccio, *Petru vindecă cu umbra sa*, Florența, Biserica Santa Maria del Carmine, Capela Brancacci
34. Masolino da Panicale, *Predica lui Petru*, Florența, Biserica Santa Maria del Carmine, Capela Brancacci
35. Masaccio, *Împărțirea pomenii și moartea lui Anania*, Florența, Biserica Santa Maria del Carmine, Capela Brancacci
- 36-37. Filippino Lippi, *Paul îl vizitează pe Petru în închisoare*, ansamblu și detaliu, Florența, Biserica Santa Maria del Carmine, Capela Brancacci
- 38-39. Filippino Lippi, *Eliberarea lui Petru din închisoare*, ansamblu și detaliu, Florența, Biserica Santa Maria del Carmine, Capela Brancacci
40. *Eliberarea lui Petru din închisoare*, mozaic, Palermo, Capela Palatina
41. *Întâlnirea lui Petru cu Paul*, mozaic, Palermo, Capela Palatina
42. *Întâlnirea lui Petru cu Paul*, mozaic, Montreal, Dom
43. *Cearta cu Simon Magul*, mozaic, Palermo, Capela Palatina
44. *Căderea lui Simon Magul*, mozaic, Palermo, Capela Palatina
45. *Apostolii Petru și Pavel*, figuri în relief, Aquileia, Muzeul Arheologic Național
46. *Apostolii Petru și Pavel*, inscripție pe mormântul tânărului Asellus, Orașul Vatican, Musei Vaticani
47. Maestro di Soriguerola, *Apostolii Petru și Pavel*, Vich, Muzeul Episcopal
48. *Răstignirea lui Petru*, frescă, Capela papală a Sancta Sanctorum, Roma, Bazilica San Giovanni in Laterano
49. Masaccio, *Răstignirea lui Petru*, compartiment al Polittico di Pisa, Berlin, Staatliche Museen, Gemaeldegalerie
50. Caravaggio, *Răstignirea lui Petru*, Roma, Santa Maria del Popolo
51. *Sfântul Petru pe tron*, mozaic, Montreal, Dom

52. *Chipul lui Petru*, mozaic, Roma, Bazilica San Paolo fuori le mura
53. *Chipul lui Petru*, frescă, Vatican, Fabrica di San Pietro
54. Scuola del Vecchietta, *Petru*, statuie în lemn, Montemerano (Grosseto), San Giorgio
55. *Bustul Sfântului Petru*, marmură, Vatican, Bazilica San Pietro
56. *Sfântul Petru în cattedra*, bronz, Vatican, Bazilica San Pietro
57. Piața San Pietro dalla Loggia delle Benedizioni

Notiçe

Cuprins

MESAJUL SFINȚIEI SALE FRANCISC 3

Vineri seara, 19 aprilie

INTRODUCERE 4

SFÂNTA LITURGHIE – PREDICA LUI DON STEFANO ALBERTO 13

Sâmbătă dimineața, 20 aprilie

PRIMA MEDITAȚIE – «*Îngerul Domnului a vestit Mariei*» 14

SFÂNTA LITURGHIE – PREDICA E.S.R. CARDINAL JEAN-LOUIS TAURAN
PREȘEDINTE AL CONSILIULUI PONTIFICAL PENTRU DIALOGUL ÎNTRE RELIGII 40

Sâmbătă după amiaza, 20 aprilie

A DOUA MEDITAȚIE – «*Fie mie după cuvântul tău*» 44

Duminică dimineața, 21 aprilie

ÎNTÂLNIREA DE ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI 65

SFÂNTA LITURGHIE – PREDICA LUI DON MICHELE BERCHI 83

MESAJE PRIMITE 85

TELEGRAME TRIMISE 87

ARTA ÎN COMPANIA NOASTRĂ 90

